RADIĆ O. STANKO

MARIJA MEĐU NAMA

/SVIBANJSKE PROPOVIJEDI/

ZAGREB 1960

RADIĆ O. STANKO

MARIJA MEĐU NAMA

/SVIBANJSKE PROPOVIJEDI/

ZAGREB 1960

Izdao: Radić O. Stanko, Zagreb, Vrbanićeva ulica broj 35
Umnoženo kod: Ured za prijepis i umnožavanje M. Marijančić, Zagreb, Jurišićeva 1a

P R E D G O V O R

Ove se svibanjske propovijedi više bave suvremenim životom, nego teologijom. Pokušao sam u ove 33 propovijedi Marijinim očima gledati na današnjeg čovjeka i na probleme našega vremena; pokušao sam njezinim očima zapaziti, što tog čovjeka sve zanima, a onda sam njoj prepustio, da to odobri ili osudi.

Sudeći po onome, što je rekla na koncu svake propovijedi, možemo zaključiti, da je ovo njezina konačna poruka: "I današnji čovjek može očekivati svoj spas samo odozgo i iznutra, a ne odozdo i izvana!"

Svrha je, dakle, ovih propovijedi čovjeka našeg stoljeća postaviti pred jedno zrcalo, a to je - Marija.

Dao Bog, da svaki nedostatak, koji ćemo na sebi zapaziti, kad se pred ovo zrcalo postavimo, na vrijeme odstranimo!

U Zagrebu, 2o. veljače 196o.

P i s a c

1. MARIJINO ŠTOVANJE - DANAS

Broj s t a n o v n i k a na ovoj našoj planeti svakim danom raste sve to više, ali se zato smanjuje broj l j u d i. Svijet, ako ćemo tako nazvati one, koji nisu ljudi, predstavlja one nervozne, ekscentrične i gramzljive stvorove u vječnoj jurnjavi, koji masovno nastavaju ovu zemlju. L j u d i - to su oni malobrojni, ali veliki, iz kojih žari savršeni mir, pouzdanje i sigurnost. Malo je takvih ličnosti, ali njihova prisutnost djeluje na nas pozitivno. Oni su miran pol u općoj pojavi nemira.

To posebno možemo ustvrditi o Mariji zbog koje smo večeras ovdje. U ovoj pobožnosti prvog svibanjskog dana, u ovoj tihoj večernjoj uri, našli smo se opet ožareni njenim veličanstvom i dostojanstvom, njenom ljubavi i svetošću. Bez sumnje, medju nama ima i onih, koji nisu tako česti Marijini gosti, ali danas je i njih pozvala k sebi.

Mnogi nisu medju nama; jer možda štovanje Majke Božje nije više aktuelno - oni stoje pod dojmom drugih "veličina". Ta mi živimo u vremenu filmskih zvijezda, sportskih asova i kraljica ljepote. Druge žene hoće da budu zapažene. Navodno je jedna poznata filmska glumica, ne baš čedno, rekla: "Mi smo pravi bogovi ovoga vremena". Medjutim, takve zvijezde, željne slave i reklame, nisu nikakvi bogovi već blijede pojave na suvremenom nebu, koje samo za trenutak kriještavo zabliješte, a zatim nenadano padaju u tamu, iz koje su

izronile. To su tek kumiri i to samo za filmske fanatike, koji ih na neki način obožavaju. To je kult, za koji je izraz "glupost" jedva dovoljan.

30. rujna 1955. smrtno je stradao u Americi filmski star JAMES DEAN pri nekoj automobilskoj nesreći. Na prvu godišnjicu njegove smrti odigrale su se bezumne scene kod njegovog groba. Mnoštvo mladih djevojaka doslovno je nasrnulo na grob: raskinule su vijence, odnijele zemlju, travu i cvijeće kao relikvije. A neki trgovac, koji se domogao zgnječenih kola poginulog glumca, prodao je u 6 mjeseci više od 350 tisuća ulaznica onima, koji su htjeli vidjeti razlupano auto. Pri tom su smjeli za jedan trenutak sjesti na sjedalo, na kojem je Deans našao svoj svršetak. U medjuvremenu stvorili su se orijaški Dean-klubovi, a broj njihovih članova premašuje milijun.

Zar ne, - ludost, zbog koje je teško suvremenom čovjeku Mariju uopće uočiti, jer je potisnuta u pozadinu. Kao da "Zvijezda mora" blijedi, kad se na horizontu pojave zvijezde filma i televizije. Može li se uopće Marija danas još afirmirati, kada su kraljice ljepote postale interesantnije?

Naša Gospa je mnogo skromnija. Njena slika ne visi u izlozima kina, ali se zato nalazi u tišini naših crkava urešena svibanjskim cvijećem. Ona se rado odriče sajamske reklame i uopće ne želi stupiti u konkurenciju s američkom glumicom, koja je sebe i svoje kolege nazvala "bogovima našeg vremena". Marija se nazvala "službenicom

Gospodnjom" i cijelo vrijeme života nije htjela biti ništa drugo.

Zašto, dakle, štovanje Marijino, i tko je Ona? U prvom redu nije nikakav kumir našeg vremena, za kojim se luduje. Njezin život pripada povijesti. Jest, povijesti, a ne legendi i mitu. Mi imamo pouzdan izvještaj o njezinu životu, iako nemamo iscrpljivu biografiju. Nije bila umjetnica, koja je stvorila značajna djela. Nije postala velika istraživanjem ili nekim znanstvenim radom. Bila je siromašno, jednostavno ljudsko biće, koje nije odraslo u višem društvu. Živjela je u jednom zabačenom kutiću zemlje, o kome se prezrivo kazalo: "Zar iz Nazareta može doći nešto dobra?"

Marija nije bila glumica, ali je odlučno sudjelovala u najvećem prizoru, što ga je čovječanstvo ikada doživjelo. Sudjelovala je u prizoru, kada je vječna Riječ postala tijelom, da prebiva medju nama i da s nama dijeli našu bijedu. Porodila je Krista Sina Božjega - našeg Otkupitelja. I ovo je Dijete uzrok njezine slave, dostojanstva i krasote. Bila je vrata, kroz koja je na ovu našu zemlju unišao najveći Gost, koji je ikada ovamo došao. Bila je pehar, u kome je krv i tijelo našeg Gospodina smjelo počivati i rasti.

Zbog ove neusporedive misije Marijino je štovanje uvijek aktuelno, pa i - danas. Naše vrijeme ima mnogo nedostataka, a prije svega ono nema prave slike o čovjeku. Dok jedni misle, da se pomalo razvijao iz nižeg životinjskog svijeta u

ljudsko biće, dotle drugi od njega prave nadčovjeka i pokušavaju ga izjednačiti s Bogom. Naše vrijeme nema više prave slike o čovjeku i zato se je toliko o čovjeka ogriješilo. Ono ga je obescjenilo i zgazilo njegovo dostojanstvo u mnogim zarobljeničkim logorima svijeta.

Jedan je otac sjedio u udobnom naslonjaču i pokušavao čitati novine, ali nije išlo, jer ga je pri tom ometalo četvoro njegove djece, na koje je morao paziti, dok se ne povrati majka. Ipak se je snašao: primijenio je terapiju zaposlenja. Uzeo je jedan novinski list, na kojem je bila zemljopisna karta svijeta, razrezao ga na mnoštvo komadića i bacio pred djecu. "Sad pokažite, da li znadete zemljopis! Pokušajte svijet iznova sastaviti!" Zatim uzme novine i počne čitati. Nije dugo potrajalo, i već je čuo radostan poklik: "Oče, evo ti svijeta!" Nije mogao shvatiti, kako su mogli tako brzo uspjeti, da ga slože. Ali, ubrzo je riješio zagonetku. Na poledjini novinskog lista bila je velika fotografija čovječjeg lica. Djeca su ubrzo složila čovjekov lik i kad je čovjek bio u redu složen, bio je i svijet opet uredjen.

Danas ima toliko neriješenih pitanja i problema. Jedno je sigurno: oni se ne će riješiti ni urediti, dokle god sam čovjek ne bude opet uredjen. Mi smo uvijek slični predmetu, koji ljubimo i volimo. Budemo li uvijek nastojali oko lične srdačne ljubavi prema Majci Božjoj, postat ćemo joj sve to sličniji. A zar se

nešto bolje može i zaželjeti. Ta ona je jedini čovjek, koji je sasvim u redu, koji je točno onakav, kako ga je Bog i zamislio.

Pijo XII. je rekao: "Kao što se svaka majka duboko raduje, kad na licu svoje djece ugleda crte vlastitog lica, tako i naša draga Majka čezne najviše za tim, da oni, koje je pod križem primila umjesto svoga Jedinorodjenca kao svoje sinove, pokažu u svome mišljenju, govoru i djelovanju crte Njene duše". Može li je išta u ovom svibnju više obradovati od našeg nastojanja, da joj budemo sve to sličniji?!

Neka svaka ova svibanjska večer probudi duboku čežnju našeg srca, da postanemo bolji i jači, sigurniji i mudriji, požrtvovniji i savršeniji!

Marija će nam svake večeri pokazati put, kojim bi već jednom morali poći, ako želimo urediti sebe i vrijeme u kojem živimo.

Nazad nipošto ne smijemo, pa ni onda, kad nas bude upozorila na grijehe i ludosti, jer nas Ona puna ljubavi želi promijeniti.

2. TRAŽI SE IDEALNA ŽENA

Živimo u razdoblju vizuelne kulture. Sigurno je već svakome palo u oči, da ovo naše vrijeme čuje samo na jedno uho, ali zato gleda i više nego jednim okom. Tolika je buka oko nas, da katkada jedva razumijemo vlastite riječi. Medjutim, objekt našeg oka, slika, postaje sve prodornija i moćnija. Izišla je iz fotografskog aparata mrtva, da je uskoro oživi film. Danas imamo nebrojene ilustrirane časopise, veoma utjecajnu slikovnu reklamu i napokon televiziju. Naša je generacija, za razliku od ostalih, rodjena, da vidi, odredjena za gledanje.

Uzmimo sliku žene, kakvu nam predstavlja reklama, ilustracije i film.

Netko se je potrudio i ispitao slikovni sadržaj naslovnih stranica sedam velikih ilustriranih njemačkih časopisa. Pregledao je ukupno 371 naslovnu stranicu i ustanovio, da je 286 časopisa donijelo kao naslovnu sliku fotografiju raznih starova i zvijezda. Oni se već na naslovnoj stranici ilustracija uporno naglašuju i propagiraju odlučnošću dogme. Htjelo se naglasiti kao važno: lijepo lice, kozmetika, idealna figura po estetskim mjerama, elegantna haljina, vlastita kola i luksus uopće. Vrijednost žene degradirana je na razinu tijela.

Ženski ideal našeg vremena nije domaćica i majka, čuvarica obitelji i "sunce

kuće", kako ju je jednom nazvao Pijo XII. Nije to ni savjesna žena u svome zvanju, u požrtvovnome radu za druge. Nije to ni bolničarka, koja patničko čovječanstvo njeguje u njegovoj najdubljoj bijedi. Nije to ni majka, koja, iza smrti svoga supruga, ne pazeći na svoje prohtjeve, troši se u teškom radu za svoju djecu.

Netko je rekao, da je svaka kultura na istoj razini, na kojoj je i slika žene, koja je ideal dotične kulture. Kad bi to bilo tako, onda kulturu ovoga vremena ne bismo mogli visoko procijeniti, jer se posvuda veliča tip žene, koja se više ne želi žrtvovati, već samo podraživati i uživati. Žena je postala jeftino sredstvo vabljenja u poslovnoj reklami i sadržaj raznih plakata. Ideal joj je postati "miss", da malo iza toga bude nemilosrdno zgažena i odbačena.

Karikatura žene, kakvu, nažalost, ovo naše vrijeme izlaže kao ideal, snažno djeluje na naše mlade ljude. Mladići, u pomanjkanju zdravog rasudjivanja, često puta biraju zaručnicu prema uzoru na filmske zvijezde. Ima djevojaka, koje su to uočile, pa se prema tome i ravnaju, i tako nastaju brakovi slični onima sa filmskog platna: slabi i kratkotrajni.

Medjutim, to nije prava slika žene, za kojom ljudi čeznu u dubini svoje duše. To je samo njezin izvještačeni lik u interesu trgovine i prodajnog uspjeha. U našim obiteljima žive žene drugog tipa, za kojima potajno čeznu muškarci, u čijim

srcima još uvijek živi zdrav ženski ideal. Tu ne odlučuje vanjska pojava i kozmetika, jer vrijednost žene leži u njenom karakteru i plemenitoj nutrini, a ne u haljini. Kad bi sve naše žene bile slične onima sa ekrama, onda bi naše stanje bilo veoma žalosno. Ali zbilja je uvijek jača nego prividni svijet filma i ilustracija. Naše obitelji mogu živjeti samo zato, jer žene slijede Marijine kreposti. Naša djeca mogu uspjevati samo zato, jer imaju uzorne majke. Teret života možemo samo stoga snositi, jer naše majke za nas mole. Napokon, naše majke mogu samo zato postojati, jer su od Božje Majke naučile strpljivost u patnjama.

Krajnje je vrijeme, da odbacimo mondeni ženski ideal, ako nam zaista na srcu leži dobro našeg naroda i naših mladih ljudi. Kako bi to bio velik doprinos ovom našem vremenu, kad bi ono u cijelosti našlo sliku žene, koja bi u srži svoga bića bila dobra i plemenita. Mitovi raznih naroda naslućuju istinu, da samo čista žena - djevica može pomoći.

Marija je ta žena. Ona može ozdraviti svijet, jer je i sama sasvim zdrava, i jer nam je poklonila Spasitelja. Ona je najoštrija opreka karikaturi žene, koja se odrazuje u mnogim magazinima, revijama i šlagerima, gdje ne vlada ni djevica ni majka nego samo Venera. Marija nije Venera, ali je zato i djevica i majka istodobno i u njoj su se našli na okupu najviši ženski ideali.

Vremena, koja su izgradila ženski ideal prema Mariji, nisu loše prošla, jer im je uvijek bio pred očima uzor otkupljenog i milošću oplemenjenog čovjeka. Slikari, kipari i pjesnici posvetili su tom visokom idealu svoje vrijeme, napor i svoju umjetnost. Bog nam nije ovu idealnu sliku poklonio u apstraktnim tezama ili u slikama dalekim od života. Poklonio ju je u toploj zbilji osobe - drage Majke Božje.

Uz pomoć prve žene djavao je razorio djelo milosti u prvom čovjeku i prividno triumfirao nad Stvoriteljem. Marija je sve to popravila i pružila nam plod života sa stabla križa kao protuudar na branje ploda sa stabla smrti. I u Mariji je žena opet postala ono, što je trebala biti.

Kad bi sve žene i djevojke primile Marijin lik, kakav bi to bio blagoslov za naš narod. Kad bi u ženskim srcima oživjelo njeno srce i njena požrtvovna duša sa svim plemenitim krepostima, kako bi to ozdravilo i obogatilo naše vrijeme i našu kulturu!

Ispravno je rečeno: "Ako muškarac padne - pada sam; a ako žena padne - pada cijeli narod". Ali i ovo mora biti istinito: Ako su žene idealne, onda je idealan čitav narod. Ovo bi morao biti veliki poticaj svim ženama i djevojkama naših dana. Ne ići za tim, da postanu kopija prolaznih filmskih veličina, nego slika Marijinih kreposti!

Moramo birati izmedju kulta Venere i štovanja Marijina. Venera, iz čijih očiju izbija pohlepa i požuda, zavodi i upropaš-

ćuje kao božica poganskog svijeta. Marija, koja je utjelovljena svetost, pobijedila je nagon i požudu. Kad bi samo našem narodu i našem vremenu uvijek bila živ i djelotvoran uzor!

Neka ovo bude naša večernja molitva:

Majko, daj našim ženama i našim djevojkama snagu, da te slijede!

Majko, daj muškarcima milost, da u ženama uvijek traže i uvijek nadju Tvoju aliku! Amen.

3. RODOSLOVLJE

Prošli rat donio je nezapamćene strahote. Tisuće nevinih moralo je umrijeti, jer su bili pripadnici "nepoželjne rase".

Jedan njemački svećenik pripovijeda:

"Živio mi je u sjećanju dogadjaj, koji se zbio u prvoj godini moga svećeničkog života. U župni ured unišla je žena sva očajna i puna brige: vlasti su od nje tražile, da dokaže svoje arijsko porijeklo. Molila me je, da joj pomognem, da u matici krštenih provedem jednu korekturu u korist njenog arijskog porijekla, jer o tome ovisi, da li će ostati u Beču ili će biti deportirana na istok i tako poći ususret nesigurnoj sudbini.

Nikada ne ću moći zaboraviti zdvojni pogled ove žene. Pomislio sam, kako je to strašno, kada se vrijednost čovjeka i pravo na egzistenciju mjeri po njegovu biološkom porijeklu. Tada se milionima ljudi odricalo pravo na život jedino i samo zato, jer nisu bili pripadnici "plemenite i dobre arijske rase". Jedna nova vrst smrti prodrijela je u svijet: hladnokrvno i organizirano masovno ubijanje u koncentracionim logorima."

Bacimo samo jedan pogled na Auschwitz. U zapečaćenim marvinskim va-

gonima dovode tamo pripadnike svih naroda Europe. Ulazeći u logor, moraju odližiti odijelo i svu ličnu imovinu. U muzeju tog zloglasnog logora u vitrinama leže hrpe ženske kose, kojom su punili madrace. Vide se bregovi starih iznošenih dječjih cipela, dječjih igračaka, otpaci kofera i cjelokupna imovina uhapšenih. Uzrok njihove smrti nije staračka slabost, nesretni slučaj ili razbojstvo. Oni su morali umrijeti od gladi nakon što su bili opljačkani, izbatinani. Morali su umrijeti od gladi nakon što su bili upotrebljeni kao probni kunići za medicinske eksperimente. Na stotine hiljada bilo je zagušeno u plinskim komorama jedino i samo zato, jer nisu mogli donijeti dokaz o pripadnosti arijskoj rasi.

Medjutim, pred Bogom su svi ljudi jednako vrijedni bez obzira na njihovu rasnu i nacionalnu pripadnost.

U Sv. Pismu je navedeno zemaljsko porijeklo Kristovo. To je istodobno i porijeklo Njegove Majke. Pred nama se niže cijeli niz imena velikih i znamenitih: Abraham, Izak, mudri kralj Salamun... Ali u Kristovu rodoslovlju sretamo osobe, koje nisu bile sasvim bezprijekorne, što osobito vrijedi na navedene žene: Ruta je još najpodnošljivija medju njima; pojavljuje se zatim Rahaba, gostioničarka iz Jerihona sa sumnjivim glasom, i konačno Betsabea, "jedna figura moralne slabosti", kako ju je s pravom nazvao kardinal Faulhaber, jer je zajedno s kraljem Davidom izvršila umorstvo svoga muža. Kako vidimo, Sv. Pismo nam nije prešutjelo ljudsku bijedu i slabost nakon istočnog grijeha.

Napokon se u rodoslovlju pojavljuje Marijino ime. Ovdje je struja grješne krvi našla svoj svršetak. Preko ovog nasipa nasljedno zlo grijeha nije moglo dalje. Ta potpuna čistoća postala je prekrasna vrata, kroz koja će generacije zemlje prilaziti Mesiji. Postala je i vrata nebeska, jer Njezino Dijete nije samo sin Davidov, nego i sin vječnoga Oca.

Ipak još malo nastavimo s rodoslovljem. Podjimo zajednički na izvor čovječanstva. Na prvoj stranici Sv. Pisma stoji izvještaj o stvaranju prvog čovjeka. Ovaj je izvještaj zrcalo, u kojem se svaka generacija i svaki čovjek može prepoznati. Tu čitamo o čovječjoj visokoj časti i odlikovanju, o slobodi njegove volje, o zatajenju, bijedi i padu. "Tada reče Bog: Načinimo čovjeka na sliku i priliku svoju ... Tako stvori Bog čovjeka na sliku svoju. Na sliku Božju stvori ga." (Gen. 1, 26. 27). Ovdje se tri puta naglašuje i ističe, da je čovjek stvoren od Boga i na sliku Božju. Čovjek je, dakle, slika Božja, ali ne po tijelu, nego kao bes besmrtni duh, koji raspolaže razumom i slobodnom voljom. To je izričito upozorenje svim vremenima i svim generacijama: Ne zaboravite, da je svaki čovjek, bez obzira na rasu i društveni položaj, slika Božja. Nitko nije izuzet: paralizirani, bolesni, nijemi, grbavi, naslijedno opterećeni, nesposobni za posao, starci i nerodjeno dijete u majčinoj utrobi - svi su oni Božja slika, koju uvijek treba cijeniti i poštivati.

Ako se to ikada zaboravi ili zanijeće, onda se dogodi ono, što smo i mi naža lost doživjeli: čovjek se počne cijeniti po njegovu tjelesnom porijeklu, po njegovu zdravlju i koristi, koju može pružiti društvu; čitavi narodi osudjuju se na uništenje, strpavaju se u logore i po volji ubijaju u plinskim komorama.

Ako ćemo čovjeku zanijekati sliku Božju, oduzeli smo mu slobodu, razum i čast, sveli smo ga na običnu stvar, i njegova vrijednost ne prelazi vrijednost obične materije. Tada dolazi ono, što se nazivlje ekonomsko iskorištavanje čovjeka. Tada se dogadja, kako to često možemo vidjeti, da dijete ispod majčina srca nije više sigurno od umorstva. Tada čovjek pada na razinu životinje i postaje pokusni kunić u laboratorijima. Pri tom se možda želi biološki uzgojiti nadčovjeka, ali je rezultat sasvim drugi- čovjek postaje nadživotinja, bijela, crna ili žuta.

Istraživati svoje porijeklo i svoje predje zanimljivo je i korisno, ali to moramo učiniti na pravi način: odmah početi s porijeklom prvog čovjeka. Tu nailazimo na objavu, koja nam govori o uvijek važećem i neprolaznom plemstvu svakoga od nas; o plemstvu, koje se ne temelji na krvi i rasi, na imenu i zvanju, već na sličnosti naše duše s Bogom; duše, koju nosimo u krhkom tijelu, podvrgnutom prolaznosti. To je ono, što nas sve čini jednake vrijednima pred Bogom. To je ono, što nas osposobljuje, da razumom i slobodnom voljom možemo slaviti našega Stvoritelja. Tu slavu, čast i hvalu mora svatko na svoj način i prema svojim mogućnostima dati Gospodinu, a opet i svi zajedno, da se približimo našem Uzoru - Majci Bošjoj, koja je za samu sebe rekla: "Veliča duša moja Gospodina i raduje se duh moj u Bogu spasu mojemu." Amen.

4. GUBITAK SREDINE

Čovjek je veoma mnogostrano biće. On je sinteza i ukrštavanje različitih slojeva bivstva i životnih krugova. Dok je s jedne strane dio prirode, dotle je, s druge strane, svojom duhovnom dušom beskonačno nadmašuje. Dok često puta svoj život uredjuje prema vlastitoj volji, dotle je istodobno tragično upleten u kompliciranu splet stvarnosti. Pozvan je gore u visine moralnosti, a tako lako pada u dubine grijeha. On mora usavršiti svoju vlastitu ličnost, ali ima i obaveza prema zajednici. Zbilja, u čovjeku se očituje golema i neiscrpljiva mnogostranost.

Zato nije teško razumjeti, kako je čovjek uvijek bio problematično biće, a danas je to više nego ikada, jer se našao u kaotičnom vrtlogu dogadjaja, i pri tom je, u velikoj mjeri, izgubio svoje središte.

Danas je ideja o čovjeku zamračena. BERNARD SHAW postavio je jedno značajno pitanje: "Zašto vjenčani list mora biti nešto svetije od šoferske iskaznice?" Odgovor je veoma jednostavan: "Jer čovjek nije auto, nego ličnost - Božja slika!" On nije samo komad prirode ili snop nagona - on je dijete Božje! Njegovo dostojanstvo nije samo u tome, što je nosilac duha, - on je i odabrana posuda Božje milosti. Na taj način kršćanska slika čovjeka obuhvaća sve njegove bivstvene komponente, počevši od njegove tjelesnosti, pa sve do milosne zajednice s Bogom.

Ako želimo čovjeka ispravno razumjeti, onda nam uvijek treba objava. Na prvoj stranici Sv. Pisma čitamo, da je povijest čovječanstva počela jednim velikim skandalom. Prvi ljudi nosili su svijetlo milosti u svojim srcima, i prema Božjem planu, to su svijetlo trebali baštiniti i njihovi potomci živeći sretno u prekrasnom svijetu. Ali grijeh je sve razorio. Plamsavo svijetlo milosti bilo je nemilosrdno ugašeno. Posljedice ovog pada prešle su kao istočni grijeh na sve ljude, grijeh, koji je donio čovječanstvu bol, muku i na koncu smrt. Zbog njega nam je i danas dobrota tako teška, a zlo tako privlačno.

"Kako je čovjek mučna zagonetka. Ja moram priznati, da su mi se oči tek onda otvorile, kada sam upoznao dogmu o istočnom grijehu... Čovjek je neshvatljiv, ali je još neshvatljiviji bez ove tajne", tako je rekao Pascal. - Göthe je cijelu tragediju formirao pjesnički: "Nekoć je majka Eva mužu pružila škodljivi plod, ah, od ludog zalogaja boluje čitav rod."

Po istočnom grijehu čovječanstvo je postalo ekscentrično. Ono je izgubilo svoje središte.

Kada čovjek kao običan smrtnik posjeti neku modernu umjetničku izložbu, čudno mu je pri duši. Mnoge slike uopće ne može razumjeti niti zaključiti, što se htjelo reći. Kao da je sve to nekako naglavce postavljeno. Kao da je čovjek izgubio svoju bivstvenu sredinu: današnja umjetnost pravom vještinom prikazuje sliku iznakaženog, demoniziranog

čovjeka i naprotiv: tako joj teško uspjeva slika pravog "ljudskog" čovjeka, dok joj slika sveca uopće ne uspjeva. Koliko je današnji umjetnik izgubio sposobnost, da prikaže lik čovjeka, toliko je u istoj mjeri dobio sposobnost, da iznese ono što je izopačeno i strahovito.

Istočni grijeh sa svojim kobnim posljedicama neprijatna je činjenica Svjetske povijesti.

Kad god se čovjek muči, da u znoju lica pribavi svagdanji kruh; kad god se roditelji tuže nad zalutalim sinom, onda mudar čovjek vidi u tom znoju, plaću i tužbi posljedice istočnog grijeha. Oduvijek se muče pedagozi i državnici, da bi sa svojim odgojnim sredstvima, propisima i zakonima popravili ljude, a uspjeh? Uvijek otajstveno izbija iz ljudskog srca ono što je zlo. Kad se ovoj mnogoglavoj zmiji odsječe jedna glava, odmah izraste stotinu drugih. Gdje se patnik tuži, gdje mržnja i neprijateljstvo bjesni, gdje čovjek dolazi u smrtnu pogibao, počevši od Abelove smrti pa do masovnog ubijanja u drugom svjetskom ratu, gdje god se narodi kolju u krvavoj borbi, - svugdje opažamo užasne posljedice istočnog grijeha.

Svijest pale ljudske naravi prolazi kroz povijest naroda, kroz njihove priče i zbirke, kroz njihovu umjetnost i književnost. Istočnim grijehom istupili smo iz Božjeg poretka i na taj način nismo više gospodari u svojoj vlastitoj kući. Mi smo u velikoj mjeri svladali prirodu, ali smo u isto tolikoj mjeri

postali savršeni robovi izopačenih sklonosti i strasti.

Kako čeznemo za onom harmonijom i uravnoteženosti, koju su naši praroditelji posjedovali u početku. Ali to nije darovano ni jednom smrtniku. Ipak, postoji jedna iznimka: posebnom milosti Marija je bila sačuvana od prvog časa života od svakog daha grijeha, pa i istočnoga. Sin Božji nije mogao primiti ljudski oblik pod srcem majke, koja je i samo za trenutak bila podložna zlu. Zato i pozdravljamo Mariju kao neokaljano začetu i unaprijed otkupljenu predvidjenim zaslugama Sina, kojeg će roditi.

Harmonija, u kojoj je Bog stvorio prvog čovjeka, narušena je grijehom. Narušena je, ali nei potpuno razorena, jer i dalje ostajemo slika Božja, iako oslabljena. Ono što je prvim ljudima bilo svojstveno bez napora: vladati prirodom i samim sobom, to mi moramo svakodnevno sticati u neprestanom trudu. Moramo nastojati uz pomoć milosti, da ponovno stvorimo izgubljenu harmoniju.

Čovjek bez vjere sve osjetljivije i nesnosnije osjeća posljedice istočnog grijeha.

Onaj koji je pomilovan i vjernik, uspješno se trudi, da opet nadje izgubljenu sredinu.

Sveci su ostvarili savršenu harmoniju.

Marija je jedino biće, koje je

ali smo u isto tolikoj mjeri postali savrš
robovi izopačenih sklonosti i strasti.

Kako čeznemo za onom harmonijom i
uravnoteženosti, koju su naši praroditelji
posjedovali u početku. Ali to nije darovan
ni jednom smrtniku. Ipak, postoji jedna iz
nimka: posebnom milosti Marija je bila sač
vana od prvog časa života od svakog daha g
jeha, pa i istočnoga. Sin Božji nije mogao
primiti ljudski oblik pod srcem majke, koja
je i samo za trenutak bila podložna zlu. Za
i pozdravljamo Mariju kao neokaljano začetu
unaprijed otkupljenu predvidjenim zaslugama
Sina, kojeg će roditi.

Harmonija, u kojoj je Bog stvorio
prvog čovjeka, narušena je grijehom. Naruše
je i potpuno razorena, jer i dalje ostajemo
slika Božja, iako oslabljena. Ono što je pr
ljudima bilo svojstveno bez napora: vladati
prirodom i samim sobom, to mi moramo svako-
dnevno sticati u neprestanom trudu. Moramo
nastojati uz pomoć milosti, da ponovno stvo-
rimo izgubljenu harmoniju.

Čovjek bez vjere sve osjetljivije
nesnosnije osjeća posljedice istočnog grije
Onaj koji je pomilovan i vjernik,
uspješno se trudi, da opet nadje izgubljenu
sredinu.

Sveci su ostvarili savršenu harmoni
Marija je jedino biće, koje ju je
potpuno posjedovalo.

Svaki svetac u sebi razvija krepost
koje su prividno u medjusobnoj opreci:
Svetac je čovjek, koji se boji Boga
ali ga istodobno iznad svega ljubi.

Svetac uzdiše pod teretom grijeha,
ali istodobno u svom srcu nosi mir Božji.
Svetac je čovjek krajne blagosti, a
istodobno i čovjek nepokolebive čvrstoće.
Svetac je čovjek, koji ljubi svijet
kao nitko drugi, a istodobno ga prezire više
od bilo koga.
Svetac od Boga prilazi svim stvarima
i opet se svima koristi, da Bogu dodje. On
radi, da bi se svidio nevidljivom Sucu, i
zato ga njegova okolina, koja vidi samo ono
što je izvanjsko, ne može nikako shvatiti.
Ona vidi samo nekoliko stranica njegova bi-
ća, a ne jezgru, po kojoj se ove opreke i
napetosti svladavaju.

Što mi moramo učiniti? Priznati svo-
je slabosti, ali nikako s njima živjeti u
mirnoj koegzistenciji, već moliti sa sv.
Pavlom: "Ja nesretni čovjek! Tko će me iz-
baviti od ovoga smrtnoga tijela? Hvala
Bogu po Isusu Kristu Gospodinu našemu."
(RIM. 7,24) Amen.

5) VRIJEME BEZ MILOSTI

JOHN ADAM MÖER kazao je pred više od 100 godina: "U temeljima svake velike zablude ljudskog roda leži jedna velika istina, jedna duboka potreba ljudskog srca; inače ne bi se dalo objasniti, kako su čitava stoljeća bila zaposlena tom zabludom."

U ovim svibanjskim razmatranjima ne će nas Marija samo upozoriti na ono samo, što je zlo i problematično u našem vremenu. Ona hoće, da opet spoznamo, što se na ovim krivim putovima pozitivno tražilo i nastojalo. Ljudi, koji sami sebe danas toliko muče lutajući kojekuda za srećom, zapravo traže iznakaženu Božju sliku u svom srcu. U svim izopačenjima dolazi do izražaja neka potreba za pravom revnosti.

San o nadčovjeku vječni je san čovječanstva. Čovjek nije nikada sa sobom zadovoljan. On uvijek želi postati nešto više nego što je u tom trenutku stvarno. "Čovjek je nešto, što treba svladati". Ovom rečenicom Nitsche je propagirao svoga nadčovjeka. Ono što danas skraćeno nazivamo jednom riječju "napredak", zapravo je samo stalan napor oko poboljšanja ljudskog života. Kad roditelji ističu sumnjivo odgojno načelo "neka bude našoj djeci bolje nego što je nama", onda se iza toga krije njihova želja za snažnijim životom potomstva

Posvuda se krije maskirana čežnja za pravom vrednoto iako je često mnogi-

ma nepoznata, iako se traži na krivim putovima. Ali svi pokusi, da se samo biološkim, tehničkim ili higijenskim sredstvima dodje do nadčovjeka, moraju nužno propasti, jer u čovjeku gledaju samo biće prirode. I taj čovjek prepušten prirodi pokazao se životinjom: počinio je užasne okrutnosti, a sve to u ime čovječnosti. Optužuju ga milijuni ubijenih, plinom otrovanih, protjeranih i utamničenih.

"Čovjek je nešto, što treba svladati." U tome su, dakle, svi složni. Ali samo, kako svladati svoju slaboću i bijedu? Jedini put nadčovjeku, koji prirodnog čovjeka beskonačno nadmašuje jest, kako je to Pascal rekao, milost Božja, nov život, koji nam je poklonjen na krštenju. "Htio bih svoj život uzvisiti do vječnoga, jer sve drugo nastojanje vodi u smrt." (Brentano).

Alkemisti su se stoljećima trudili, da neplemenite metale pretvore u zlato, ali je sav njihov trud bio uzaludan. Sva moguća pretapanja nisu donijela uspjeha. Kakvugod su materiju mješali, zlata nisu nikada dobili. A kad su mislili, da su ipak uspjeli, bila je to ili svjesna prijevara, ili je već u početnim materijalima bila izvjesna količina zlata, koja se konačno pokazala.
Danas, medjutim, kako to neki kažu, nema sumnje, da će ipak uspjeti metale pretvoriti u zlato, jer živimo u doba dijelenja atomske jezgre. Ali što će se time postići? Žudjeno zlatno doba ne će doći, jer će možda onda vrijednost zlata biti jednaka bakru.

Nešto mnogo važnije, nego što su alkemisti sanjali, dogadja se kod krštenja u ljudskom srcu. Krštenik se preporadja iz vode i iz Duha Svetoga. U krsnom preporadjanju ispunja se na divan način čežnja i nastojanje čovjeka za pravim bivstvenim uzdignućem, koje seže u vječnost. Naravno, milost djeluje nevidljivo i neshvatljivo u ljudskom srcu bilo da mu pomaže kod unutarnjeg preporoda, bilo da mu pomaže kod dobrog djelovanja - uvijek ostaje tajna. Iako je spoznajemo po vjeri, ipak se njena moć i sila katkada osjetno vidi i osjeća.

23.II.1955. umro je u Parizu veliki katolički pjesnik Paul Claudel. Taj mladi Francuz živio je daleko od Boga sve do onog božićnog dana, kada je za vrijeme večernje ušao u pariško crkvu Naše Gospe, da tu dobije inspiraciju za jednu pjesmu. Tu je, medjutim, odjednom doživio unutarnji preokret. "Stajao sam medju mnoštvom... Tada se zbio dogadjaj, koji vlada čitavim mojim životom. U jednom času srce mi je bilo dirnuto i ja sam - vjerovao sa sigurnošću, koja nije više dopuštala nikakve sumnje." Bio je to čas milosti, koja je oblikovala čitav njegov daljnji život. Nezapažen od okoline proživljavao je velike stvari, i nitko drugi osim njega nije osjetio nenadanu promjenu. Claudel je pripadao višem društvu i, prema mjerilu onoga vremena, bio je mudar i obrazovan čovjek. Proricali su mu veliku budućnost u diplomatskoj službi, ali čas njegova obraćenja dao je njegovu životu potpuno novi pravac. Taj čas nije porodio samo katolika nego i pjesnika Claudela. Vjera je, naime, bitno utjecala u oblikovanju njegovih djela.

Naše doba nazvali su "vrijeme bez milosti", ali to ne znači, da je milost Božja presušila, već je se mnogi odriču i misle, da je dosta pouzdati se samo u svoju narav. Činjenica je, medjutim, da čovjek uopće ne može ostati čovjek, ako želi biti samo čovjek. Mi trebamo milost i bez nje smo bezpomoćno prepušteni tamnim silama i nagonima. Otvorimo samo djela onih američkih pisaca, koja su nazvali zajedničkim imenom "Izgubljena generacija". Sve je to obavijeno nekakvom sivinom i nema u tim romanima nikakvog otkupiteljskog svijetla.

Milost se ne da ničim nadomijestiti: ni napretkom, ni osiguranjem, ni članskom knjižicom, ni protekcijom. Mnogo je bolje poći k Mariji, koju je andjeo pozdravio kao punu milosti. Božja milost na nju se spustila u preobilju. Rafael se okušao 5o puta u Marijinim slikama, ali ni jedna ne može prikazati ono, što mi možemo samo slutiti: puninu milosti Majke Božje. Svaki umjetnik mora priznati nakon svih pokušaja: Marija je nedokučiva za ljudsku umjetnost! Liturgija je slavi kao odraz vječnog svijetla, neokaljano zrcalo Božje djelatnosti i sliku Njegove Dobrote.

Za nas je velika utjeha i radost, što smo po krštenju postali djeca Božja. Kao takvi možemo pred Bogom i mi izvršiti Velike stvari, velika djela, kojima se Bog raduje (ako se smijemo ovako ljudski izraziti). Ali plemstvo Božjeg djeteta i obvezuje: "Tko je pravedan, neka još čini pravdu, i tko je svet, neka se još sveti." (Otkr. 22. 11).

Svijet nije samo prostor Božji, nego i razvijanje moći opakoga duha u tom Božjem prostoru. Bez milosti teško možemo svladati trajnu pogibao, kojoj smo izloženi. Zato, svi vi, koji milost posjedujete, shvatite, da u duši nosite vrijednost, koja se ne da procijeniti - nosite samoga Boga. Koliko treba uložiti opreznosti, da ga ne izgubimo. Zato, svi vi, koji ste možda ovu milost izgubili, učiniste sve, da još danas dobijete izgubljeno plemstvo Božjeg posinaštva. Amen.

6. NA RASKRŠĆU

Poznato nam je predizborno raspoloženje i agitacija u mnogim zemljama. Pojedine stranke žele dobiti što više glasova. Toliko se toga ulaže za propagandu. Na plakatima možete pročitati: "Pazi, koga biraš! I tvoj glas je odlučujući!"

Rijetko smo svjesni, da mi neprestano biramo, pa i onda, kada nije vrijeme izbora. Umjesto stranke, koja želi dobiti naš glas, motivi se bore za naš pristanak. Svakog dana toliko puta moramo birati izmedju dobra i zla, izmedju ove i one djelatnosti. Dapače, mi biramo i onda, kada odustanemo od biranja, jer je i to već jedna odluka.

Ono što nas ljude razlikuje od životinja jest naša razumna duša i s njom povezana slobodna volja. Čovjek nije kao životinja specijalist, već universalist života. On nije postavljen u jednu odredjenu okolinu - njegov je čitav svijet. Svojom inteligencijom i slobodnim odlučivanjem mora svaki čovjek stvoriti svoju poziciju u svijetu i ostvariti poredak, koji će mu omogućiti njegovo bistvovanje. Ali čovjek nije Bog; on se svojom slobodom može odlučiti i za zlo, i sloboda mu postaje - kobnom. Ne ćemo se prepirati o granicama ove slobode; dovoljna nam je činjenica, da svaki od nas, kao jedinstveno biće, obskrbljen stanovitim sposobnostima - pod utjecajem okoline i odgoja i vodjen milošću Božjom - slobodno bira i odlučuje o cilju svoga života.

Netko pod slobodom razumjeva pravo, da **m o ž e** činiti ono što mu se svidja. Netko pod slobodom razumjeva pravo, da treba činiti ono što se **m o r a** učiniti. Mi kršćani ne prihvaćamo ni jedan ni drugi pojam slobode. Biti slobodan za nas znači: činiti ono, što treba činiti. Čovjek je slobodan, da svoju slobodu pokloni. Jedni je poklanjaju javnom mjenju, koje bez kritike prihvaćaju; drugi opet nekom diktatoru, koje bezvoljno služe; a mi je kršćani darujemo - Bogu.

Bog poštuje slobodu čovjeka. On je i Mariju, koja je sudjelovala kod utjelovljenja Njegova Sina, stavio pred izbor. I ona je rekla svoj "da". Ovaj "da" Djevice nije riječ, koja je odzvonila u prazninu prošlosti, jer je postao "fiat" svih stvorenja. Marija je, dakle, dala pristanak na neku vrst bračne veze, koju je Sin Božji sklopio sa čovječanstvom. Odrekavši se svih svojih mogućnosti, doživjela je, da su se one ispunile iznad svake nade. Sudjelujući tijelom, postala je majka Gospodinova. Sudjelujući duhom, postala je Njegova službenica i zaručnica.

Ne zadivljuje nas toliko kod Majke Božje njezino znanje i moć, koliko snaga njene slobodne odluke i konsekventnost, kojom je tu odluku, kroz cijeli život, u djelo provadjala. Njen pristanak na Božju volju, koju joj je saopćio andjeo u času navještenja, živi i dalje u svakom "da", koje krštenici izgovaraju. Na poseban način živi u svakom "da", koje pred Božjim licem izgovaraju mladi svećenici prigodom redjenja i zaručnici prigodom vjenčanja.

Ipak je Marijin "da" sasvim drugačiji od našega. Dok je njen konačan i neopoziv, dotle se naš često puta radja iz časovitog oduševljenja. "Želim se ozbiljno popraviti", tako često odlučujemo, a onda opet padamo u našu staru prosječnost. Moramo se neprestano boriti, da taj naš "da" bude bar donekle čvrst i stalan. Neprestano se nalazimo pred biranjem izmedju dobra i zla. Nitko, pa ni sam Bog, ne oduzima nam slobodu odlučivanja. Zato se nitko ne gubi osim onoga, koji sam izabire svoju vječnu propast, kao što se nitko ne spašava osim onoga, koji se svojom slobodom odlučuje za dobro.

Axel von Anbesser u svom kazališnom komadu "Dubinsko u gospodinu Gerstenbergu" govori o jednom gorućem pitanju čovjeka, koji se odlučuje izmedju "da" i "ne".

Gospodin Gerstenberg je t.zv. prosječni čovjek, koji živi u masi, ali je ujedno i jedinstven čovjek, koji se, mimo svih utjecaja na njegovu volju, sam konačno slobodno odlučuje. Po zanimanju je trgovac. Njegov raniji život nije bezprijekoran... Prikazuju ga tri glumca - na pozornici živi trostruko: pojavljuje se on sam; izgleda kao nit i vrijedan je sažaljenja. Iza njega i pokraj njega nastupa njegov bolji i njegov lošiji "ja". Djela g. Gerstenberga rezultat su istinski komične, ali u stvari strašne borbe izmedju boljeg i lošijeg "ja" u njemu.

Na pozornici se pojavljuje Lieschen Meiners, lijepa i čista djevojka, koja od srca ljubi nekog studenta. Ali tu je također djer i druga djevojka Lolotte Bartels, rasna mondenka, koja bi se htjela udati za dobro

situiranog čovjeka, kako bi spasila svoju trgovinu, koja se nalazila pod stečajem. U toj situaciji odigrava se tragična komedija, koju gledaoci prate i plačući i smijući se. Gospodina Gesternberga privlače draži Lolotte, ali ga odbija i žalosni sadržaj njenih poslovnih knjiga. Zato se približava jednostavnoj Lieschen, koju ne ljubi. Njezin otac pomaže mu pri tom, jer treba jednog trgovačkog kompanjona i tako razbija životne nade svoje kćeri. I djevojka slomljena srca mora poći za Gerstenberga, koji je samo glumio ljubav.

Ovaj kazališni komad prikazuje čovjeka u njegovoj suverenoj slobodi u časovima odlučivanja. Tko je zapravo pobjednik u ovoj igri? Bez sumnje, Lieschen i student, kojega je voljela. Pobijedjen je g. Gerstenberg, jer je podlegao kao žrtva svoga lošijeg "ja". Njegova ženidba i triumf je zapravo - njegov poraz. On bez maske stoji pred nama u svojoj mizeriji, jer nije znao zagospodariti onim, što je u njemu bijedno. Mi se zgražamo pred njegovom površnosti. Zgražamo se prije svega radi toga, jer u njegovoj slici vidimo vlastite postupke. Mrzimo onog nižeg čovjeka u Gerstenbergu i pri tom sa strahom opažamo, da mrzimo samo onog nižeg čovjeka u samima sebi.

Mi svaki dan moramo birati izmedju dobra i zla, izmedju svladavanja i žrtve, izmedju udobnosti i užitka. Stalno nas sputava naša prosječnost. Božja Majka htjela bi nas od toga osloboditi i privesti slobodi djece Božje.

Htjela bi nam dati nešto snage od svoga "da", da ne živimo više u svojoj prosječnosti, nego po Božjoj volji. U svakoj svibanjskoj pobožnosti ona apelira na naš bolji "ja" i uvijek je spremna pomoći, da taj bolji "ja" u nama pobijedi. Amen.

7. BIJEDA NARODA

Povijest čovječanstva počela je grijehom, ali taj istočni grijeh bio je samo početak zla. Otada se grijeh udomačio u čitavom svijetu, posvuda se uvukao i nije poštedio ni jedno područje. Zarobio je pojedinca, obitelji, privredu i industriju, užitak i zabave, politiku i države. On danas vlada čvrstim organiziranim oblicima. Istina, ima danas i svetaca, možda kao nikada dosad; ima lajika, koji provode duboki religiozni život, koji su svaki dan spremni na mučeništvo za svoju vjeru.

Nažalost, novine nam obično ne javljaju mnogo o krepsti i mučeništvu, ali zato možemo svaki dan čitati o korupciji i podmičivanju, o laži i prevari, o visinskim i dubinskim rekordima grijeha i poroka. Sve to s vremenom dovodi do nekog otupljenja i gubljenja pravog pojma o grijehu.

Nije posebna krivica našeg vremena, što se ono ogrešuje o zapovijedi Božje, jer je nažalost do toga dolazilo kroz sva vremena, počevši od istočnog grijeha: Najveće zlo je u tome, što ovo naše vrijeme, unatoč najtežih grijeha, - grijeh niječe.

Grijeh je danas promijenio svoje ime, maskirao se mnoštvom oznaka, koje zvuče sasvim bezazleno. Kad danas netko izrabljuje i vara, onda se više ne naziva grešnikom, već mudrim trgovcem.

Uzmimo samo jednu anonsu u novinama iz rubrike "Ženidba i udaja": "Mlad muškarac traži lijepu damu radi zabavnog provo-

djenja slobodnog vremena." Što se ovdje zapravo krije pod bezazlenim izrazom "zabavnog provodjenja slobodnog vremena"? Bez sumnje grijeh ili preljub!

Ubijanje nerodjene djece danas se naziva prekidom trudnoće...

Zlo je to, kad se grijeh više ne zove grijegom, i kad se nepravda više ne nazivlje nepravdom. Još je veće zlo, kad se grijeh shvaća i ispričava kao stvar temperamenta ili neodoljiv poriv, kao nešto po sebi razumljivo ili sasvim prirodno.

Zar je to zbilja tako naravno, kada mladić zavede djevojku, a onda se jednostavno ukloni. Zar je to zbilja po sebi razumljivo i prirodno, kada stariji radnici, u najkraćem roku, temeljito iskvare naučnike i naučnice. Zar je to naravno, kada djeca zlostavljaju roditelje, ili obratno: kada roditelji neljudski postupaju sa svojom djecom.

Ne, grijeh nije nikada bezazlen niti naravan, jer nam on uvijek otima dio naše ljudske naravi i našeg dostojanstva - on nas osiromašuje. Grijeh jasno obilježi svako tijelo, koje ga počinja: lako prepoznamo lica, u koja se grijeh urezao, i oči, koje su izgubile sjaj. Ali, njegovo djelovanje, iako je nevidljivo, mnogo je razornije u duši. Teški grijeh usmrćuje božanski život u ljudskom srcu, "jer je plaća za grijeh smrt". (Rim. 6, 23)

Dva mladića vraćala se kući poslije dovršenog posla. Put je vodio duž rijeke. "Tako mi je vruće, htio bih se rashladiti",

reče jedan od njih. Za čas je skinuo odjeću i skočio u vodu. Divnim skokom naglavce iščezao je u talasima. Njegov prijatelj legao je u travu i promatrao pokrete valova. Već su prošle i minute, a ovaj još nije izronuo. Prijatelj je shvatio, da je već predugo pod vodom, ali ga više nije mogao spasiti. Nije mu bilo ni traga, - bio je mrtav. Potresna spoznaja: njegov prijatelj skočio je iz cvjetnog života u smrt.

To je sudbina svakoga, tko teško sagriješi. On nenadano, ali svjesno i slobodno skače iz života u smrt, iz života milosti u ponor strahovite udaljenosti od Boga; u njemu se gasi božanski život, i umre li u tom stanju, - pakao je njegova vječna sudbina. To što vrijedi za pojedinca, vrijedi i za čitave narode, jer u Sv. Pismu stoji, da grijeh baca narode u bijedu. Ovaj naš svijet ne bi, doduše, nikada bio savršeni raj, ali bi ipak bio sasvim drugačiji, kad grijeh ne bi ometao i kvario poredak, kakav Bog hoće.

Medicina razlikuje simptomatično i kauzalno liječenje bolesti. Simptomatično liječenje uklanja samo časovite poteškoće, a kauzalno naprotiv počinje od samoga korijena bolesti. Ako netko stalno trpi od glavobolje, može s nekoliko prašaka samo časovito riješiti boli, ali to zlo ne može trajno ukloniti. Tek onda, kad se upozna pravi uzrok i kad se počne liječiti, onda će i glavobolja, koja je tek simpton osnovne bolesti, po sebi iščeznuti.

Grijeh je osnovno zlo svih vremena. Svako čeprkanje po problemima jedne epohe prilično je neuspješno, dok se sam grijeh ne ukloni iz svijeta.

Marija je bila jedini stvor na tome svijetu, koji je čitav život ostao bez grijeha. Poniznost i potpuna poslušnost službenice Gospodnje kao i prebogata Božja milost sačuvali su je potpuno čistom. Naprotiv, svi smo mi griješnici i bolujemo od zla. Potrebno nam je svaki dan nezasluženo Božje milosrdje i moramo usrdno moliti u Očenašu: "Otpusti nama duge naše...". Tko o sebi ustvrdi, da je slobodan od svakoga grijeha i da je apsolutno savršen, neka pripazi, što kaže sv. Ivan: "Ako rečemo, da grijeha nemamo, sami sebe varamo, i istine nema u nama". (I.Iv. 1, 8). Rado priznajemo, da drugi griješe i držimo to po sebi razumljivim, a ne ćemo da shvatimo, kako smo i mi takvi.

U prosudjivanju samoga sebe mi nismo objektivni. Za vlastite pogreške uvijek nalazimo neku ispriku i izgovor. Ako se netko napadno ponaša, onda je to, po našemu shvaćanju drskost; ali ako se sami tako vladamo, onda je to - odvažnost. Ako netko ustraje u svome pothvatu, onda je tvrdoglav, ali ako sami tako postupamo, onda smo karakterno jaki i vjerni načelima. Ako je netko spor, onda velimo, da je dosadan, a ako mi sporo radimo, onda tvrdimo, da je to promišljenost. Ako netko stalno kritizira, onda kažemo, da je zanovijetalo, ali ako mi to činimo, onda smo oštroumni i utvaramo si, da izvrsno prosudjujemo. Mi se rado služimo sa dva raz-

ličita mjerila, prema tome, da li se radi o prosudjivanju drugova ili je u središtu promatranja naš "ja". Veliki duhovi svih vremena nastojali su oko ispravne samospoznaje. Već je stari Sokrat postavio kao temelj svojih moralnih i socijalnih reformi potrebu ispravnog prosudjivanja samoga sebe.

Poniznost i iskreno nastojanje oko vlastitog usavršavanja potaknut će nas, da uvijek poput izgubljenog sina priznamo: "Oče sagriješio sam protiv neba i protiv tebe. Više nisam vrijedan, da se zovem tvoj." (Lk. 15, 21). Zato se u konfiteoru optužujemo kod svake sv. Mise; "sagriješio sam mišlju, riječju i djelom", a kod prikazanja prinosimo darove "za bezbrojne grijehe, uvrede i nemarnosti svoje". Pri tom smo svjesni, da svaki dan griješimo izdajući dušu za volju tijela. Ogriješujemo se i o svoju braću, kojoj uskraćujemo potrebnu ljubav i pomoć. Ako želimo znati, što Bog misli o grijehu, onda to ne smijemo pitati sebe grješnike, - to saznajemo iz njegova suda nad palim andjelima, nad prvim ljudima, nad čitavim čovječanstvom u vrijeme općeg potopa, nad pojedinim narodima u povijesti. Ali zloba grijeha najjasnije se očitovala u probodenom Srcu našega Otkupitelja.

Ako Bezgrješnu Mariju nazivamo svojom majkom i svojim uzorom, onda nam više nije dopušteno živjeti, kako nam se prohtije, ili kako bi to htjele propisati tamne sile našeg srca. Budući da je Majka Božja u Fatimi pozvala čitav svijet na pokoru i obraćenje; budući da nas moli i za-

klinje, da odaberemo njen vlastiti životni oblik čistoće i bezgrješnosti, krajnje je vrijeme, da počnemo s popravljanjem svijeta. Ali, prije svega - mi sami moramo postati bolji. Amen.

KNJIŽNICA ZAGREB

RADOST NJEGOVIH ZAPOVIJEDI

Flamanac Brueghel stariji nije bio samo veliki slikar već veliki pjesnik i pripovjedač. To se osobito vidi u njegovoj izvanrednoj slici "Gradnja babilonskog tornja". Prepotentni pothvat ljudi, da svoju moć i svoje znanje pobožanstvene, našao je u ovoj slici izraza, koji će djelovati stoljećima. Taj toranj, koji treba sagraditi usprkos Bogu, kolos je silnih razmjera. Mnoštvo ljudi stanuje u gradjevini. Oni raspolažu golemim brojem različitog alata i sprava. Promatraču, koji razmatra sliku, izgleda nemogućim, da će oni ikada taj posao dogotoviti. Bolnim ruganjem želi umjetnik naglasiti, kako je sve ovo gigantsko stvaranje nedostatno i kako mora propasti ljudska oholost i nadutost.

Kroz povijest se neprestano pokušavalo, da se nastavi gradnja tog babilonskog tornja. Ljudi su opetovano nastojali istupiti iz Božjeg poretka i dovršiti kulu, čiji bi vrh doticao samo nebo. Smisao, koji se krije u biblijskom izvještaju o toj gradnji, tajanstveno je povezan s ljudskim životom svih vremena. Ali, kad god se oholost i samodopadnost naroda uzdigla do vrtoglave visine, uvijek je nakon toga došlo do dubokog pada.

To ne znači, da je ljudsko kulturno stvaranje možda po sebi protivno Bogu ili da se možda Bog protivi napretku i izgradnji. Ta On je sam zapovjedio, da podložimo zemlju. On je izvan vremena i izvan

prostora, pa od nas traži, da ono što je zemaljsko, oblikujemo u svijetlu vječnosti. Nijedno područje nije od tog izuzeto: ni privreda, ni tehnika, ni znanost, ni umjetnost, ni obitelj, ni narod, ni država. Kamene ploče sa Sinaja jasno govore, da Bog želi vladati svijetom. Zapovijedi na njima napisane pružaju čovjeku smjernice za njegovo zemaljsko djelovanje. Zato mora svaki ljudski rad stajati pod zakonom i poretkom Božjim. Čovjek je od Boga postavljen, da bude vladar svijeta, ali samo onda, ako je u poniznosti i punom poštovanju ovisan o svome Stvoritelju. Ne mora čovjek godinama studirati povijest ili sam doživjeti duboku starost, da nešto spozna ili doživi. Božje su zapovijedi putokaz Oca, koji želi, da mu djeca nesmetano prodju kroz sve životne neprilike, da dodju k njemu - svome cilju. Svrha je tih zapovijedi, da sačuvaju sliku Božju o čovjeku. Kad god se ljudi oslobode Božjeg zakona i Božjeg poretka, oni više nisu slobodni nego zarobljeni, a posljedice su toga rijeke suza i krvi, povećana materijalna nevolja i demonija nagona i strasti.

Luciferov "ne ću služiti" postao je grijeh čovječanstva, koji se nastavlja kroz sve generacije u formi egoizma, mržnje, brutalnosti i bratoubilačkih ratova. Protivno neposluhu i Luciferovoj samodopadnosti, Božja Majka postavlja sasvim drugi motiv: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj!" Ona je bez suzdržavanja spremna

učiniti sve što Bog od nje traži. Njen "fiat" je najoštrija opreka Luciferovoj pobuni i čovjekovoj oholosti pri gradnji babilonskog tornja. Misijom arhanđela Gabrijela pri navještanju objavljen je ljudima veliki Božji plan: najveće i najdivnije Božje djelo. Čovjekovom oholosti i samodopadnosti počeo je nekoć njegov teški pad, a poniznošću i posluhom SLUŽBENICE GOSPODNJE počelo je njegovo uzvišenje. I ona je mnogo uže povezana sa Spasiteljem svojim predanjem Božjoj volji, nego krvnim vezama. Krist je rekao: "Tko god čini volju Oca moga, koji je na nebesima, on je brat moj i sestra moja". (Mat. 12, 49).

Marija je bila sjedinjena s voljom Božjom kao nitko na svijetu. Ona se naziva službenicom Gospodnjom, a po grčkom tekstu još poniznije: ropkinjom Gospodnjom. Tu upravo leži njena veličina, tu, u duhu potpunog predanja. Zato je upravo duh pobune protiv Boga nesreća i propast. I taj se duh zgusnô u kompaktni svjetovni nazor, koji materiji pripisuje duhovna, dapače i božanski stvaralačka svojstva. Božje utjelovljenje počelo je po Mariji, a nastavlja se kroz povijest u mističnom tijelu Kristovu, u njegovoj Crkvi.

Mnogi naprotiv vjeruju, da čovjek postaje Bogom i da on vlastitom snagom stvara nebo. U tom poslu pobožanstvenja čovjeka i preobraženja svijeta počinju o d o z d o. To je nemoguće. Marija je o d o z go primila dar Božanske milosti.

U jednoj korizmenoj molitvi Crkva vapi, da Gospodin bude milostiv narodu, kako bi odbacio sve ono, što se njemu ne mili i bio ispunjen radošću njegovih zapovijedi! Ali to nije rečeno onima koji misle, da su Božje zapovijedi nepodnosivi teret za čovjeka i nasilje na njegovu samostalnost. To je rečeno nama, koji smo bar teoretski odavna shvatili, da je Gospodnji zakon zakon našega života, da njegove zapovijedi nisu zapovijedi samovolje, nego norme, po kojima postajemo potpuni ljudi.

Da li smo ikada osjetili radost njegovih zapovijedi? Sigurno ne onda, kada smo bez ikakova svladavanja popuštali svojim nagonima, kad smo u srdžbi rekli svojim susjedima, što o njima upravo mislimo. Da su Božje zapovijedi za nas radost, osjetili smo zacijelo onda, kada nam je uspjelo srce obogatiti tračkom onog velikodušja, kome se divimo u savršenstvu Majke Božje. Osjetili smo to onda, kada nam je uspjelo izići iz svoje prosječnosti, koja nam je tako duboko ukorijenjena; kada smo bližnjemu više poklonili, nego nam to dužnost zapovijeda; kada smo dotle došli, da smo na zlo odgovorili dobrim.

Teško se mi rješavamo lûdih želja i pohlepa. Upravo smo bijedni, kad naše samosvladavanje zataji, kad nam na pr. liječnik zabrani cigaretu ili propiše umjerenost u jelu i pilu.

Da, mi znamo, što to znači osjetiti radost njegovih zapovijedi; samo je za nas često puta težak put od te spoznaje do izvršenja - ostajemo šegrti i šeprtlje

kroz čitav život. Gospodinove su zapovi
jedi, dakle, životni zakoni za nas. I u
buci naših dana moramo tražiti njegovu
volju i nastojati je ispuniti. Marija p
kazuje ono što i za nas vrijedi: naj-
prije treba znati slušati, a onda zapov
jedati: Službenica Gospodnja postala je
kraljica i vladarica neba.

Neka nam ona s neba pomogne, da
steknemo onu spremnost, kojom je ona od
govorila na Božji poziv: "Evo Službenic
Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojo
(Lk. 1, 38). Amen.

9. NEPODIJELJENA SLUŽBA

26. srpnja 1958. zaredjen je za svećenika Martin Borman najstariji sin nekadašnjeg nacističkog vodje. Bio je to važan dogadjaj i za one listove, koji se obično radije bave filmskih zvijezdama i užasnim zločinima. Bila je to senzacija, koju su svojim čitaocima servirali velikim slovima. Svijetu, koji misli samo na zemlju, teško je razumijeti, da se mlad čovjek odriče zemaljske ljubavi, kako bi se kao svećenik posve i nepodijeljeno darovao Bogu.

Tu su iscrpno opisane etape životnoga puta Martina Bormana. Hitler mu je bio krsni kum. Krštenje po evangeličkom obredu bilo je svakako formalnost, jer religija za Bormana nije mnogo značila. Martin je onda došao u posebnu školu, gdje je odgajan kao istaknuti hitlerovski omladinac. Kad se srušio treći Reich, lutao je Martin Borman sam i bespomoćan po salzburškim brdima. Dospio je napokon nekom seljaku, gdje su mu vjerske knjige otvorile put vjerovanju. Zauzimanjem jednog svećenika, ubrzo je postao novak misionara Srca Isusova, a zatim, nakon završenih teoloških studija, svećenik. Bila je to doista senzacija, kojoj se svijet čudio i nije je mogao razumijeti. To nerazumijevanje odgovara riječima, koje se vrlo često čuju: "Kako može mlad i zdrav muškarac tužno provoditi dane iza samostanskih zidina? Kako može mlada djevojka postati redovnica i odreći se braka i ljubavi?" Danas nailazimo na toliko nerazumijevanje djevičanstva i djevičanskih ljudi. Mnoge majke, nažalost i katoličke, smatrale bi ne-

srećom, kad bi im sin postao svećenik, ili kći redovnica. Majčinske su brige često sasvim drugačije: one bi radije danas nego sutra svoje jedva sazrele kćeri predale kojem muškarcu za što skoriji brak. Jadne te majke sa svojim petnajstogodišnjim kćerima. One na svakog muškarca gledaju pod kutom eventualne mogućnosti, da im postane zet. Misle li one na to, da pravi brak spada medju najteže ljudske zadaće. Misle li na to, da stupiti u brak znači biti isto toliko smion kao i ostati ledičan. Brak nije uvijek sigurna luka sreće, kako to obećavaju prikazivati razni filmovi, kao što i ostati nevjenčan ne znači puku nesreću. Dobar brak nikome ne pada sam u krilo. On traži stalni napor i žrtvu od bračnih drugova.

I u krugovima vjernika ima nerazumijevanja, krivog prosudjivanja djevičanstva. Većinom se misli samo na to, što redovnici i redovnice izborom svoga zvanja napuštaju, a prelazi se preko toga što oni tim odricanjem dobivaju.

Mladi ljudi u samostanima nisu osiromašeni žrtvom, koju su dragovoljno prihvatili. Tamo ne idu ljudi umorni od svijeta i razočarani. To je mjesto za jake i idealne ljude, koji ne ulaze u zatvor, već u pravu slobodu djece Božje.

Jedna filmska zvijezdica rekla je starješici jednog samostana: "Ne mogu razumjeti, kako se čovjek može odreći svjetovnih radosti i doživotno se skloniti u samostan. Ta u njemu se mora osjećati kao u zatvoru!" Starješica joj je sasvim ispravno odgovorila: "Prilično je točna usporedba izmedju zatvora i samostana, ali medj

njima ipak postoji jedna temeljna razlika: zatvorski je ključ izvana, a samostanski iznutra."

Zaista, veoma je važno, gdje se nalazi ključ. Zločinac mora ući u zatvor, a a redovnici dragovoljno stupaju u samostan, da služe višem životu.

Već su pogani naslutili vrijednost i dostojanstvo djevičanstva. Djevice su čuvale svetu vatru. Jedan njihov pjesnik govorio je, kako će doći djevica, a s njom i zlatno doba mira. Izaija sigurno proriče, da će djevica začeti sina ...

Pjesnici i proroci nisu se prevarili. Biblija izvješćuje: "U šesti mjesec posla Bog andjela Gabrijela u grad Galilejski po imenu Nazaret, k djevici zaručenoj za muža po imenu Josipa iz kuće Davidove. I djevici je bilo ime Marija... I reče joj andjeo: ... Evo, začet ćeš i poroditi sina, i nadjeni mu ime Isus." (Lk. 1, 26). Kad se Bog tako usko poveže s čovjekom kao što se povezao s Marijom, onda on od njega traži nepodijeljenu ljubav. Čudo božanske svemogućnosti očuvalo ju je netaknutu i onda, kada je postala majka.

Veoma velika vrijednost djevičanstva priznata je tome, što je Marija kao djevica začela i porodila Sina Božjega. Kod Marije tek saznajemo, što to znači ostati djevicom: iz ljubavi prema Bogu svijesno se odreći braka. Djevičanski čovjek ne želi nikome drugome pripadati, on želi biti samo Božje vlasništvo. Zato blaženstvo po sebi još nije djevičanstvo, jer bi moglo biti udobnost i zaziranje od žrtve, što je brak sa sobom nosi.

Gospodin je jasno rekao o djevičanstvu: "Ima ih, koji se odriču ženidbe poradi kraljevstva nebeskoga. Tko može shvatiti, neka shvati. (Mt.19,12). Zato je mogla reći sv. Agneza: "Radi Krista, koga ljubim, prezrela sam svijet i sav njegov ukras."

Djevičanstvo je velika protivština tiraniji tijela i seksualnosti, koja se posvuda širi. Zato i današnji svijet, iako ne otvoreno i izvana, u dubini duše samo s poštovanjem i udivljenjem gleda na one, koji su se oslobodili veza tijela, da budu sposobni za veću službu; koji se, doduše, odriču zemaljske ljubavi, ali ne susreta s Bogom, koji je sama ljubav.

Redovnice u strogim samostanima, kao što je karmel, zatvorene su od svijeta i odrekle su se svjetovne ljubavi, ali se nisu odrekle ljubavi prema svijetu, jer žrtvom djevičanstva okajavaju za svijet i nastoje izmoliti Božju milost za njega. Ljudi u samostanu uklanjaju se od onog malog broja, kojem bi možda u obitelji mogli služiti, da bi svima pomogli molitvom i pokorom. Oni pripadaju sasvim Bogu i njemu su posvećeni, ali se time nisu odrekli plemenite službe svijetu. Samo je ta služba uzdignuta u višu sferu. Svećenik u samostanu naziva se otac, jer on ima djecu, doduše, ne tjelesnu nego duhovnu. Starješica jedne redovničke zajednice naziva se majka, jer ona ima kćeri u Kristu.

Struje ljubavi teku nevidljivo iz djevičanskog života u sva područja, pa i u brak. Gdje je presušio djevičanski život, tu su brakovi neplodni i pokvareni. Obitelj ne bi nikada upala u toliku nevolju, da se djevičanstvo uvijek cijenilo kako treba. Crkva više cijeni djevičanstvo nego brak, ali bio čovjek oženjen ili neoženjen, njegova se lična vrijednost mjeri po tome, kolikom je ljubavlju predan Kristu.

Ipak je prekrasno, kada Bog na neki način uvijek rezervira nekoliko svoje djece, da Njemu služe u djevičanstvu. Sigurno je, da je ljubav Djevice djevica u posebnoj mjeri poklonjena onim mladim ljudima, koji se u našim danima velikodušno posvećuju službi Gospodnjoj i time osiguravaju blagoslov obitelji i svemu svijetu. Amen.

1o. MAJKA MOJEGA GOSPODINA

Ono što nam Sv. Pismo govori o Marijinu zemaljskom životu nije nipošto upadno. Naša Gospa proživljavala je sudbinu kao i mnoge druge žene tadanjeg bremena; nije ju poštedjela bol, briga, jad i težina života.

Što je kod nje zapravo izvanredno? - - Ona je svijetu porodila dijete. To su učinile i mnoge druge žene prije i poslije nje; ali ovo dijete je - njena sudbina, jer sva njena slava i sjaj dolazi od tog djeteta. Jer je to dijete sin Božji, - Marija je Majka Božja. Marija nije velika radi nje same, nego radi Krista i njegova djela spasenja. Bez Krista bi bila izjednačena s drugim ženama. Ali jer je Krist htio postati čovjekom, trebao je Mariju kao svoju majku. "Jer mi učini velike stvari onaj, koji je silan, i sveto je ime njegovo." (Lk. 1, 49). Svemogući, kome ništa nije nemoguće, izvršio je ono, što ljudske sile ne mogu postići: djevičansko začeće i porod Sina Svevišnjega.

Sveti Luka izvješćuje nas o Mariji: "A kad su bili ondje, dodje vrijeme, da ona rodi." (Lk. 2, 6). Bio je to svakako jedinstven, sasvim osebujan porod, posve različit od svih drugih poroda na svijetu. Bio je to porod, koji nije opterećen Evinim prokletstvom. Marija je bila izuzeta od kazne, koja je nad njom izrečena, - bila je oslobodjena od boli materinstva.

Marija je Majka Božja. Sin Božji, koji je od vijeka, uzeo je u vremenu ljud-

sku narav od djevice. Marija je svakako bila samo čovjek i nije proizvela Božansku Isusovu narav, nego samo ljudsku. Ali u Isusu je samo jedna osoba i to božanska, a majčinstvo se odnosi na osobu, pa je prema tome Marija prava Majka Božja.

Marija je majka našeg Gospodina, i to na čudesan način, jer je istodobno djevica i majka. Samo je djevičanstvo nesavršeno, jer je u njem neispunjena jedna mogućnost naravi - majčinstvo. Ni samo majčinstvo nije savršeno, jer je ostalo bez djevičanstva. Ali, Marija ne pozna gubitka, jer se kod nje u jedinstvenoj harmoniji združilo majčinstvo i djevičanstvo. Ona je stvarno savršena.

Nije to malenkost biti majkom Sina Božjega. Neka joj zato ni jedna žena ne zavidi.

Za cijeloga svog javnog djelovanja, Isus je nije ni jedamput predstavio puku, iako je za to bilo dosta prigoda.

Kad je Isus u dvanaestoj godini zaostao u hranu, njegova Majka i sv. Josip tražili su ga tri dana. Marija mu prijekorno reče: "Sinko, što si nam to učinio? Evo, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili." (Lk. 2, 48). Krist joj je postavio čudno pitanje: "Zašto ste me tražili? Niste li znali, da meni treba biti u onome, što je Oca moga? (Lk. 2, 49).

Kad je na svadbi u Kani nedostalo vina, i Marija se radi toga zabrinula i obratila sinu, morala je čuti: "Ženo, što ja imam s Tobom? Još nije došao moj čas." (Iv. 2, 4).

Dok je jednoga dana Isus naučavao u nekoj kući, najavljen mu je posjet

njegove Majke i rodjaka. Gospodin je tada imao u vidu jedno drugo rodbinstvo i rekao: "Tko je mati moja i tko su braća moja? I pruživši svoju ruku na svoje učenike reče: Eto mati moja i braća moja. Jer tko god čini volju Oca moga, koji je na nebesima, on je brat moj i sestra moja." (Mt. 12, 49).

Na Golgoti, dok je Marija stajala pod križem, zadnje Gospodinove riječi, koje je upravio majci, nisu bile riječi nježnosti, zahvalnosti i utjehe: "Ženo, eto ti sina!", a to zvuči tako neosobno, kao da je njegova majka neka tudja žena.

Kad sve ovo razmotrimo, dolazimo do uvjerenja, da ovakvo držanje Gospodinovo prema vlastitoj majci potječe iz nekog svijesnog stava. Za Njega je odlučna volja njegova Oca. Samo malo vremena ima na raspolaganje. Težak je teret misije, koju po zapovijedi Očevoj mora izvršiti. Krist je svoju tjelesnu majku svakako visoko cijenio, bio joj je podložan kao dijete, ali u zvaničnom djelovanju vrijedi Očev nalog.

Krist je tražio od svoje majke veliku žrtvu uzmaka. On je to mogao učiniti, jer je vrlo dobro znao, da ona ne će radi toga klonuti i da će u sebi porasti i sazreti. Na Golgoti je došao čas, da je postavi u prvi red i učini majkom sviju nas.

Biti majkom sina Božjega znači potpuno se odreći vlastitog djeteta, jer ono pripada nebeskom Ocu, za čiju će čast i proslavljenje živjeti, trpjeti i umrijeti; jer ono pripada čovječanstvu, kojem

treba otkupljenje. To dijete pripada svima nama. Ona ga je primila, ne da ga zadrži, nego da ga preda.

Porodom svoga djeteta Marija ne prestaje biti majka i porodilja. Ona će stalno iznova poradjati u našim srcima Krista, hraniti ga i odgajati. Čim ugledamo svijetlo svijeta, već se po krštenju u nama Krist radja i raste. A kad dodje svršetak svakome od nas, Marija će povezati naš život kao žrtvu sa žrtvom svoga Sina, dok se i ona napokon ne dovrši.

Marija ima dosta brige oko nas. Herod stalno vreba, da u nama usmrti Dijete. Teški grijeh ubija u nama Krista. Zato Ona neumorno ponavlja: "Gospodina Krista svetite u srcima svojim!" (I.Petr. 3, 15)

Marija sa svojim Djetetom stalno traži konak. Krista nam poklanja u svakoj svetoj misi. Poslije pretvorbe molimo: Blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje. Ona nam u Misi povjerava Krista i očekuje, da ga "svetimo u srcima svojim". Ona nas šalje s Kristom u svijet, da svijetu Krista donesemo. U žrtvi sv. Mise dogadja se kao sa kvascom "koji uzme žena i pomiješa u tri mjere brašna, dok se sve ne uskisne." (Mt. 13, 33). Marija je ta žena. Ona nas razašilje s Kristom u srcu, da ga svijetu poklanjamo, dok sve ne uskisne.

Svaki put, kada kod sv. Mise primamo Krista u svoju dušu, otposlani smo u svijet s nalogom Majke, da vršimo najuzvišeniju službu Božjih pomoćni-

ka privodeći natrag stvorenja njihovu Stvoritelju. Amen.

11. KRIST ILI MARIJA

Na blagdan Svih Svetih 1950. g. proglasio je papa Pio XII. cijelom katoličkom svijetu kao dogmu vjersku istinu, da je Majka Božja, nakon što je završio njen život na zemlji, bila dušom i tijelom uznesena na nebo. Time je izrečeno ono, što se u Crkvi već pdavna vjerovalo.

Tada su se protestanti odlučno i ozbiljno usprotivili. 5. studenoga, 1950. izjavili su evangelički biskupi u Njemačkoj, da odlučno odbijaju izrečenu definiciju, a već su i ranije profesori evangeličkog fakulteta u Heidelberu zanijekali Marijino uznesenje kao istinu.

Svoje protivljenje ovako su obrazložili: "Nova dogma pravi odviše veliku razliku izmedju vjernika i Majke Božje, dok s druge strane umanjuje razliku izmedju nje i Krista, tako da se s njim stavlja u isti red."

Previše su se zabrinula naša evangelička braća. Crkva i Papa nisu postavili nikakvo krivo mjerilo, niti su Majku Božju postavili na neko postolje, koje bi bilo previsoko i koje joj ne bi pripadalo. Razlika u poštovanju, koje dugujemo Majci Božjoj i klanjanju, koje pripada Kristu kao Božjem Sinu, i nakon dogme ostaje i dalje.

Marija ne stoji na istoj razini kao i Krist iako je odlikovana puninom milosti, iako nije bila opterećena ni istočnim ni osobnim grijehom. Time ona nadilazi

sve ostale ljude i pokazuje, koje su sve mogućnosti čovjeku otvorene. U njoj je čovječanstvo doseglo svoju krajnost. Ono što će se s našim tijelom dogoditi na kraju vremena, kad se izbroje dani svijeta, to se s njom zbilo neposredno iza smrti. Bog je proslavio njeno tijelo. Ali i ona je, kao i svi mi ostali, milost dobila po Kristu. Ona je najviše otkupljena od svih, koje je Krist otkupio. Ona je, dakle, veoma blizu i Kristu i nama.

Prije svega, ona je blizu Kristu, jer mu je kao majka dala tijelo. Dakle, s njim je više povezana nego bilo koji drugi čovjek. Po Mariji je Krist postao naš brat. Ona je njegovo čovještvo hranila i čuvala. Ona živi, trpi i žrtvuje se s Njime. U ime svih nas Ona je svoje dijete prikazala kao žrtvu nebeskom Ocu najprije kod prikazanja u hramu, a onda na Veliki Petak pod križem. Bez nje se ne može zamisliti otkupiteljsko Kristovo djelo.

Ali ona je i nama vrlo blizu. Ona nije samo Kristova Majka, nego i majka njegova mističnog tijela.- Crkve. Mi smo udovi ovog tijela, pa je stoga i naša majka.

Mi s pravom štujemo Majku Božju više nego sve andjele i svete, jer je majka Kristova i kraljica svih svetih. Nijedan čovjek nije tako usko s nama povezan kao ona, koja nam je majka svojim neokaljanim, čistim srcem. Ali ni jedan drugi čovjek nije tako usko povezan s prekrasnom puninom trojstve-

nog života kao ona, kojoj je dijete sam Sin Božji.

Zato nema pogibli, da ćemo Mariju previše poštivati. Naprotiv, mi je premalo štujemo, jer nikada ne možemo potpuno shvatiti njenu veličinu, - jedva je možemo naslutiti. Ona sve nas, koji se priznajemo njenom djecom, vodi čvrstom rukom i jedini joj je cilj, da nas sjedini s Kristom. Ona nije zaobilazni put, već skraćeni put Kristu. Njeno je stalno nastojanje, da nas sa svojim djetetom po mogućnosti što uže poveže, "jer nema drugog imena pod nebom danoga ljudima, u kojem bismo se mi mogli spasiti." (Dj. Ap. 4, 12). Nitko ne dolazi nebeskom Ocu, osim po Njemu. Nitko ne može ući u Božje kraljevstvo, osim po Njemu i u Njemu. Svaki čovjek mora postati ud njegova tijela. On nam poklanja "slavnu slobodu djece Božje" (Rim. 7, 21), i napokon "otkup tijela svojega" (Rim, 8, 23). "U njemu i mi postadosmo baštinici"! (Efž. 1, 12).

Po Mariji sišao je Krist k nama, da s nama dijeli našu bijedu, da postane naš brat i da nam pomogne. Nakon što smo spoznali, da je korijen svih zala u svijetu grijeh, lako shvaćamo, gdje možemo naći pomoć: tamo, gdje su zatajili svi zemaljski mesije i otkupitelji. I morali su zatajiti, jer nisu mogli učiniti ono, što je Krist za nas učinio: predati se kao otkupnina za naše grijehe.

U povijesti čovječanstva zbile su se dvije velike tragedije. Prva se zbila, kada su naši roditelji sagriješili i tako disponirali našu narav za zlo. Druga velika tragedija počela je kada je Krist postao čovjekom, da nas otkupi, a njegovi su ga suvremenici odbacili. "K svojima dodje i svoji ga ne primiše". (Iv. 1, 11). Betlehem mu je uskratio konak, Nazaret ga je istjerao izvan zidova, Jeruzalem ga je kamenovao, a svi su ga zajedno propeli na križ. Ivan je na početku svoga evandjelja klasično formulirao ovu činjenicu: "U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga, i Bog bijaše Riječ. Ova bijaše u početku kod Boga. Sve je po njoj postalo, i bez nje nije ništa postalo, što je postalo. U njoj bijaše život, i život bijaše svijetlo ljudima. I svijetlo svijetli u tami, i tama ga ne primi." (Iv. 1, 1 - 5). Otada se ova tragedija nije završila, ali svijetlo, o kome govori Ivan, još i danas sja u tami.

Koliko je već zasjalo svijetla, koja su obećavala spas i ozdravljenje. Ljudi su uvijek osjećali svoju bijedu i težili za otkupljenjem iz svoje skučene egzistencije. Ali otkad im je prvim grijehom razum zamračen, oni uvijek očekuju spas i spasitelja na razini, gdje ne može biti pravog izbavljenja. Već su Židovi, krajem Starog Zavjeta, iskrivili pojam o Mesiji: nisu uopće očekivali Otkupitelja nego nekog nacionalnog spasitelja, koji će opet uspostaviti političku slavu židovskog kraljevstva. Tako je bilo i kroz povijest. Pojavljivali su se razni "otkupitelji", koji su mnogo obećavali, ali

njihovo svijetlo zasjalo je samo časkom poput meteora. Mase su bile očarane i klicanju nije bilo kraja, ali sve samo kratko vrijeme, - san je brzo iščezao.

I u ovom našem stoljeću pojavili su se otkupitelji i donosioci spasa: znanost, tehnika, film, sport, medicina... Sve se ovo sakrilo pod zajednički plašt i uzelo zajedničko ime: n a p r e d a k. Medjutim, čovječanstvo je zahvaćeno strahom. Kako će sve to dalje ići i kamo će nas dovesti napredak? Mnogo je svijetla zasjalo u ovo naše vrijeme. Svi kažu, da nas žele prosvijetliti i kazati nam put k sr eći. Obećavali su spasenje ondje, gdje ga nisu mogli pokloniti, jer dok srce ljudsko ne ozdravi, dotle nema svijetu spasenja. Samo je jedan pravi Spasitelj - Krist Gospodin. On nas izvodi iz nesreće grijeha i ponovno dovodi svojoj milosti. " U njemu imamo otkup krvlju njegovom, oproštenje grijeha po bogatoj milosti njegovoj, koju je obilno udijelio nama u svakoj mudrosti i razumijevanju." (Ef. 1, 7).

Samo u njemu je spasenje. To nam želi nagłasiti Majka Božja u ovim svibanjskim pobožnostima. Samo je On naš put, istina i život.

Ne dajmo se smesti. Krista i Mariju ne možemo odvojiti. Za nas vrijedi: Po Mariji Kristu spasenju ljudi, spasenju svijeta.

Svaki dan vodi nas djetinja ljubav k svibanjskom oltaru, gdje usred svijetla i cvijeća stoluje milosni lik naše Gospe. Ona nas sigurnom ru-

kom vodi Kristu. Crkva joj s pravom stavlja u usta riječi: "Tko mene nadje, našao je život i crpst će spasenje od Gospoda." Amen.

12. MARIJA - NAŠA MAJKA

Engleski industrijski grad Conventry bio je u Drugom svjetskom ratu opetovani cilj teških njemačkih bombnih napadaja. Za vrijeme jednoga takvog zračnog napada pljuštala je vatra i smrt iz napadačkih aviona. Za nekoliko minuta razularo se pakao u Couventry-u. Jedna teška bomba razrušila je pročelje neke kuće, koja je počela gorjeti. Uplašeni ljudi morali su izići iz podruma. Medju njima bila je i neka žena. Koja je to bila žena, - to danas više nitko ne zna. Zna se samo, što je ona činila, a to vrijedi, da se zapamti. Dok je jurila ulicama, ugleda na zemlji jednoga ranjenog njemačkog avijatičara, koji se srušio iz svog aparata. Bio je to, dakle neprijatelj, koji je prije nekoliko minuta izbacio svoj smrtonosni teret nad njen zavičaj. Nije ga proklinjala, klekla je do njega, položila je njegovu glavu na svoje krilo i ostala tu, dok nije na njenim rukama umro.

Kad je uzbuna prestala, našli su ženu, kako sjedi na rubu pločnika držeći glavu mrtvog vojnika na svome krilu. Tekle su joj suze niz obraze. Ljudima, koji su je izlazeći iz skloništa čudno gledali, reče: "Učinila sam to umjesto njegove majke." Zatim utisne cjelov na čelo mrtvaca i žalosna ode.

Ne znamo, tko je bila ta žena; možda neka jednostavna radnica; možda neka žena visokog položaja i imena. To je uostalom svejedno. Učinila je ono, što joj je njeno majčino srce zapovjedilo.

Kad je Gospodin u smrtnoj muci visio na križu, rekao je svome učeniku Ivanu: "Evo ti majke!" (Iv. 19. 27). Nije je On dao kao majku samo njemu, već svima nama. Nju, koja je postala Majka Božja smijemo otada nazivati majkom svih ljudi, jer ju je takvom proglasio sam Isus na smrtnom času.

Dok je Majka Božja živjela na zemlji, bila je okružena malim brojem onih, koje je mogla ljubiti. Ali sada, kad u nebu može sve gledati u svijetlu Božjemu, njena je ljubav postala sveobuhvatna. Ona vodi računa o svima nama. Jednom je stajala uz kolijevku svoga jeteta puna sreće; stajala je uz njega na žrtvenom oltaru puna boli; Gledala je sva satrvena, kako joj prvorodjenca polažu u grob. Ona isto tako želi svakoga od nas pratiti na našem životnom putu. Osobito to čini za milijune ljudi, koji se nazivaju Marijinom djecom. Ona im u posebnoj mjeri poklanja svu svoju majčinsku ljubav.

Sv. Pismo izvješćuje o njenoj velikoj majčinskoj skrbi za dobrobit ljudi. O tome nam govori svadba u Kani. Njen posjet i spremnost da pomogne Elizabeti. Na blagdan Duhova boravi s molitvenom zajednicom apostola. To je žena, koja se majčinski brine za duhovne potrebe mlade Crkve.

To je ona ostala sve do danas. Svako Marijino prošteniště moglo bi nam o tome pričati. Na brojnim zavjetnim pločicama, koje tamo vidimo, jasno čitamo spremnost da pomogne, a isto tako zapažamo pouzdanost i zahvalnost Marijine djece.

U Španiji postoji jedan prastari Marijin kip, koji se već sasvim svinuo. Legenda priča, da je to uslijed toga, što se Ona neprestano savija na ljudsku nevolju, jer uvijek ima vremena za brige i potrebe svoje djece.

U Srednjem vijeku rado su prikazivali Majku Božju kao "Gospu zaštitnog plašta". Veliki i mali, bogati i siromasi, visoki i niski natiskuju se pod taj plašt, da od Marije u svakoj potrebi nadju zaštitu i pomoć.

Zato Mariju još nazivaju "sveti i zaštitni pokrov", koji je razastrt nad čitavim svijetom. Ona nije hladna zvijezda na nebu, - puna topline sagiba se k nama sa svojom životvornom pomoći. "Još se nije nikada čulo, da si ikoga zapustila, koji se u tvoju zaštitu utekao, tvoju pomoć zatražio i tvoj zagovor zaprosio", tako joj se uvijek puni pouzdanja molimo.

Divno je svojstvo svake dobre majke, da nam sa sobom donese i čitav naš obiteljski dom, pa makar daleko živjeli u tudjem svijetu. Ona je srce obitelji, pa je jasno, da i udovi žive dok srce kuca. Ona sa sobom nosi komadić zavičaja. Iz dobre majke struji mir i sigurnost. - U mnogo većoj mjeri to možemo reći o Majci Božjoj. Ona nam pruža kutić vječnog

doma, jer je sama u nebu kod Boga u svojoj kući. Možemo joj doći u svojim dobrim i zlim danima. Ako joj saopćimo svoju radost, ona se raduje s nama velikodušno i bez zavisti. Ali možemo joj se obratiti i u svojim klonulim časovima i ne trebamo se stidjeti suza. Ona nas pridiže, ako smo potišteni i obeshrabljeni. Ona nas razumije, kad zatajimo ili doživimo brodolom. Ona nam kaže istinu i ne laska nam, kad počinimo nešto besmisleno. Ona vjeruje u dobru jezgru, koja je u nama. Zato nas ne vrijedja njen prijekor, već budi dobro u nama. Možemo se u nju pouzdati, jer nam dobro želi i ljubi nas čistom majčinskom ljubavi. K njoj možemo uvijek doći. Ako nam možda uvijek i ne skida našega tereta, što ga moramo nositi, ipak nas upućuje na svoj primjer i na uzor svoga Sina. Tada stičemo novu odvažnost i teret nam nije više tako težak.

Svojim zagovorom u Kani za mladence, koji su se našli u neprilici, Marija je potakla Isusa, da počne sa čudesima. I ona nije umorna, jer uvijek posreduje za nove milosti i Božje milosrdje. Zato puni pouzdanja položimo u njene ruke svoj život i svoje potrebe, kako su to činili i naši predji, koji su joj se uvijek utjecali.

Marija hoće, da bude majka svih nas, majka od koje ne možemo zamisliti bolje. Ona i onda nalazi izlaza kada izgleda, da su sve nade pro-

pale. Ima li, dakle, joć netko, tko je ne bi priznao majkom i pokazao se njenim dobrim djetetom?! Amen.

13. RELIGIJA NIJE SAMO HRANA ZA DJECU

Medju zvanja, koja se sve više traže i sve manje odabiru, spada i zvanje služavke. "Jedva da možeš naći poštenu", tuže se domaćice. Razloge tome ne ćemo ovdje istraživati.

Nedavno je došla k meni neka otmjena "milostiva" s molbom, da bi joj pribavio jednu pouzdanu služavku iz redova naše katoličke mladeži. Ona je, tako objasni dama, većinom u dućanu. Djevojka bi, dakle, bila sama u stanu. Naravno, mora znati dobro kuhati i uredno voditi kućanstvo. Ali prije svega mora biti p o š t e n a. "Znate, najradije bih imala koju djevojku sa sela iz strogo katoličke obitelji!"

"Milostiva" sama nije dobra katolikinja, iako misli da je takva, ali pd služavke to traži. Religija je, dakle, potrebna; pita se samo: kome? Zar samo služavci, ili i milostivoj, ili svima ljudima?

Mi znamo, da je religija duša svake kulture. Propadanje religije označuje i propadanje svake kulture, a bezvjerje samu smrt kulture. To je stalno osvjedočenje filozofije kulture, bilo da čitamo Herdera ili Hegela, bilo da čitamo filozofe našeg stoljeća.

Englez Arnold Toynbee dokazao je je u svom djelu od šest svezaka, uz pomoć uvjerljivog materijala, da je religija odlučni temelj povijesti. Plastična

snaga za daljnju duhovnu izgradnju na prekretnicama povijesti uvijek je proistekla iz duboko religioznih izvora.

Religija jest i ostaje bitni dio čovjeka. Isključiti je iz života ili je proglasiti suvišnom znači život završiti velikim zlom. Čovjek počne sam stvarati bogove i kumire, koji danas naveliko niču. To su prave erzac-religije i erzac-bogovi, kojima čovjek prinosi žrtve. Ali "onaj, koji niječe Boga, sliči onome, koji niječe sunce; to mu nijekanje mnogo ne koristi, jer sunce i dalje sja." (Langbehn).

Nesumnjiv je svjedok za to švicarski psihijatar Jung. On kaže: "Već je 30 godina, kako mnogo pacijenata prolazi kroz moje ruke. Medju svima njima, koji su prešli životnu sredinu, t.j. 35 godina, nema ni jednoga, kome konačni problem ne bi bio reliozni stav. Dapače, svaki u krajnjoj liniji boluje od toga, da je izgubio ono, što su žive religije davale svojim vjernicima u sva vremena. I zaista, nitko se ne može izliječiti, ako ponovo ne zauzme svoj religiozni stav."

Teoretsko osvjedočenje, da bez religije sve ide po zlu, postoji kod većine, ali nažalost, posljedice ovog uvida primjenjuju se samo na druge, a ne na samoga sebe,

Roditelji šalju svoju djecu na vjeronauk, dapače i na nedjeljnu sv. Misu, iako sami vrlo rijetko ili uopće nikada ne idu u crkvu. Religiju smatraju

sredstvom protiv moralnog okliznuća. Šalju, dakle, djecu na vjeronauk za svaki slučaj, upravo onako, kao što ih daju cijepiti protiv zaraznih bolesti.

Ali religija nije samo ispunjene nedjeljnog jutra za služavke i školsku djecu; nije samo ukras pri porodjenju, vjenčanju i umiranju. Bog nije samo krajnji pomagač u nuždi, na koga mislimo tek onda, kada zataji svaka ljudska pomoć. Fulton Sheen ima nažalost pravo: "Mnogi se služe s Bogom kao avijatičari s padobranom. Nadaju se, da ga nikada ne će trebati, ali ako do toga dodje, onda ga je dobro imati."

Religija je živa povezanost čovjeka s Bogom, a preko Boga povezanost s bližnjim. Religija ne lebdi negdje u zraku, nego egzistira u ljudskom srcu, koje Boga ljubi i koje je obuzeto Božjom milosti. Religiju ovakvog oblika s pravom nazivamo pobožnost.

Kako izgleda prava pobožnost, to nam pokazuje Majka Božja. Ona je duboko religiozna narav. To dokazuje i Magnifikat, onaj prekrasni himan zahvale, što ga Marija pjeva pri svom susretu s Elizabetom. Iz tog himna progovara prava pobožnost, život utemeljen na Bogu i Njegovu zakonu. Očita je radost i veselje duše, koja je u svojoj dubini povezana s Bogom. Ali to je istodobno i prava poezija, jer su istiniti osjećaji našli odgovarajući oblik.

Civilizacija današnjeg svijeta nije sklona pobožnosti. Živimo u vremenu vječne jurnjave. Pobožnost lako gubi snagu, lako upadamo u površnost. Ipak se mnogi smatraju religioznim i pobožnim, iako to uistinu nisu.

Zar se može onaj bijedni ostatak religije, što ga mnogi nazivaju svojom vjerom, isporediti s pobožnošću Majke Božje. "Vjera" tih pobožnjaka veoma je neobična. Nije ona primitivna kao pobožnost služavke ili neke starice u susjedstvu. Njihova je vjera "mnogo pametnija i otmjenija". Tvrde ponosno: "Ja sam na dobroj nozi s Gospodinom Bogom. Ja ga gnjavim previše, ali neka i on mene pusti na miru sa svojim pretjeranim zahtjevima. Ja uredjujem svoj bračni život i ekonomske prilike prema mom mjerilu i mojim zapovijedima. A neka se ostatak religije, koji se pokazuje u plaćanju crkvenog poreza i prigodom posjeta gotskih katedrala na putovanjima preko ferija, mjeriti sa pobožnošću Majke Božje?

Naravno, religija je potrebna. Kamo bismo došli, kad služavke ne bi više vjerovale u Boga. Nijedna banknota, nijedan prsten ili drugi komad nakita ne bi više bio siguran od njihove pohlepe.

Religija je potrebna. Kamo bismo došli, kada djeca ne bi više vjerovala u Boga i bojala se Njegove kazne. To bi ih onda moglo obuzdati?

Da, religija je potrebna, ali ne zato, jer inače ne bismo bili sigur-

ni za svoj život. Religija nam je potrebna, jer nam je duša po prirodi naklonjena Bogu, jer čitav naš život u svim svojim fazama i u svim svojim područjima pripada Bogu. Religija nam je potrebna, jer bez nje ne možemo živjeti životom dostojnim čovjeka niti medjusobno izaći na kraj. Potrebna nam je, kao što su nam potrebni toliko slavljeni vitamini u grani, bez kojih dolazi do pogibeljnih oboljenja. Duša će bez religije oboljeti i oslabiti, jer uzdržavanje i zabava nisu dovoljni za čovjeka. Njegova duša ostaje pri tom prazna.

Religiju ne treba samo dijete i služavka. Nijedan čovjek ne može bez religije sačuvati svoje ljudsko dostojanstvo. Dakle, religija je za sve! Što koristi, ako služavka čita neki crkveni list, a domaćica se zadovoljava medjutim humorističkom rubrikom nekog ilustriranog časopisa. Što koristi, ako samo djeca dolaze na Misu, a roditelji se kroz to vrijeme negdje drugdje zabavljaju. Što koristi, ako se molitva prepušta samo starim ljudima i redovnicima, dok naša mladež, nakon što je završila školu, s vjerovanjem zaboravlja i na vjeru, jer niti kod kuće niti na radnom mjestu ne nailazi na vjerske uzore.

Religija nije samo hrana za djecu; ona je životna potreba za svako ljudsko srce. Prava religija nalazi se samo ondje, gdje Božja riječ nailazi na čovjekov odgovor, gdje se ozbiljno računa s Bogom, kako je to činila i majka Božja. Ona nas uči moliti: "Bože Kreposti, koje-

ga je sve, što je najbolje, usadi nam u grudi ljubav imena svojega i daj, da u nama poraste Bogoljubnost, te podržavaj, što je dobro i u pobožnoj revnosti čuvaj, što podržavaš." (Molitva VI. nedj. po Duh.) Amen.

14. VJERA LJUDI BEZ VJERE

Uvijek se tvrdi, da danas živimo u bezvjerskom vremenu. To zapravo nije točno. Nasuprot prijašnjim vremenima, danas možemo sigurno govoriti o masama, koje imaju slabu vjeru, ali zato nije bezvjerskoovo naše vrijeme. Ono ima vjeru, iako krivu, ono je u velikoj mjeri praznovjerno.

Uvijek se potvrdjuje stara istina: Kad čovjek nešto ostavi, za to mu treba neki nadomjestak. Tko izgubi vjeru, zamijenit će je praznovjerjem. Što danas vjera više slabi, to više buja praznovjerje u tisuću oblika. U vremenima smutnje i nesigurnosti javljaju se **razni** proroci i tumači budućnosti. Otkrivanje tajanstvenoga i pogled u budućnost postaje elementarna potreba ljudskog srca. Danas se uplašene duše utječu praznovjernoj praksi svake vrste. Tu spada bacanje karata, čitanje iz dlana, horoskopi, tumačenje snova, besmislena lančana pisma, spiritizam, dapače i otvoreni kult satanizma. Gdje se god pojavi netko, tko je "vidovit", neki "čudotvorac" ili "ozdravitelj", odmah nadje mase pristaša. Koliko ima varalica, koji bestidno iskorišćuju neznanje i zaostalost svojih bližnjih.

Ima mnogo oblika praznovjerja u modernom životu. U bezbrojnim autima njiše se na stražnjem prozoru nekakva čarobna stvar, od kojeg očekuju sreću ili spas: neka lutkica, medvjedić,

tigar...

U velegradskim izlozima draguljarnama možemo vidjeti mnoštvo najčudnijih predmeta, koji služe kao čarobni amulet u obliku broševa, kornjača, dimnjačara...

Ali najjače je i najdublje praznovjerje vjerovanje u neki raj na zemlji, koji bi ljudi htjeli ostvariti. Čitavi su narodi uvučeni u to praznovjerje, ali su u isto vrijeme sve to više uznemireni svojim sumnjama u ostvarenje tog raja.

Krist je upozorio na praznovjerje i na lažne proroke. Kazat će vam: "Evo, ovdje je Krist ili ondje, nemojte vjerovati. Jer će ustati lažni kristi i lažni proroci i činit će velike znake i čudesa tako, da bi zaveli, kad bi bilo moguće, i izabrane." (Mat. 24, 23-24). Ludost je trčati za tim čarobnjacima, vračima, tumačima snova, medijima i spiritistima. Filip Schmidt, koji je stekao vrlo mnogo zasluga za ispitivanje praznovjerja, primijetio je: "Tko odbaci Boga, svršava kod fetiša." Jedan je pjesnik rekao: "Zatvorimo li vrata vjeri, praznovjerje će ući kroz prozor. Protjeramo li Boga, doći će sablasti!"

Prema riječima Sv. Pisma, vjera je stav, u kome je čovjek spreman, da čuje Božji poziv i da se od njega dade voditi. Vjera je, dakle uvijek posluh prema Božjoj riječi, koju nam je On objasnio. Vjera počinje u razumu,

ali ne ostaje kod njega. Prema shvaćanju biblije, ona je nešto više. Nije to samo znanje o Bogu, to je susret s Njime.

Krilatice imaju jedno strašno svojstvo. One se teško dadu iskorijeniti, pa makar bile ne znam kako glupe. Jedna takva krilatica jest: "Vjerovati znači ništa ne znati." Tim se htjelo reći ovo: religija je za jednostavne ljude i budale, a znanost je za inteligentne.

Vjerovati nipošto ne znači odreći se istine ili priznati neznanje. Vjera otvara nov uvid i pristup višim sferama, koje nisu sasvim pristupačne ljudskom razumu. Vjerovati znači nešto više znati. Vjera, kakvu susrećemo u Sv. Pismu, jest nešto vrlo živo, čime je odredjen čitav čovječji život. To je slobodna moralna odluka za Boga, to je snaga, koja prožima čitavog čovjeka.

Sv. Pismo kaže nam o Majci Božjoj, da je ona vjerovala. Radi svoje vjere proglašena je blaženom: "Blago tebi, što si vjerovala, da će se izvršiti, što ti je kazao Gospodin." (Lk. 1, 45). Njena vjera nije bila nikakvo gledanje. Naprotiv, morala je mnogo toga primiti, što će tek kasnije uroditi spoznajom. Na nečuveni Božji poziv, da postane majkom Otkupitelja, Ona vjerničkom spremnošću odgovara bezuvjetnim "da!" Vjerska snaga Majke Božje očitovat će se u svakom danu njena života, što će ga provoditi uz svoje božansko Dijete i vodit će je ne zemaljskoj sreći i slavi, već samome križu na Golgoti. Marijina je vjera pristanak na

sve odredbe i sva vodstva Božja, pa i onda, kad joj sedmerostruki mač probode srce.

Nikada se Majci Božjoj ne može predbaciti malovjernost. Njena vjera je uzorna. To je velika snaga, po kojoj ona povezuje žrtvu svoga života sa žrtvom križa svoga božanskog Djeteta.

Po krštenju smo postali djeca Božja. "Efeta, to jest otvori se!", rekao nam je svećenik dodirujući naše uši. Otvoren nam je sluh, da možemo primiti Božju riječ za naše spasenje. Ali, sa sluhom je kao i sa svakom drugom sposobnosti: vježbamo li je, ona će se profiniti; zapustimo li je, sve će više iščezavati.

Danas se čuje toliko glasova i svi divlje nasrću u prvi red, ali Božju riječ možemo zamijeniti samo u tišini. Zato moramo uvijek biti spremni, da čujemo. Moramo svoj sluh školovati za Boga, da u svojoj savjesti možemo čuti njegova nadahnuća. Majka nam Božja govori, da učinimo sve, što nam On kaže, ali najprije moramo saznati, što nam Krist govori, a tek onda se možemo prema tome ravnati.

Krist nam govori preko Sv. Pisma. Ali što koristi, ako ono leži negdje u biblioteci, a mi ga nikada ne čitamo. Ipak bismo morali naći više vremena za čitanje Biblije, a pustiti bezvrijedne romane i ilustrirane časopise. Razumije se, ako čitamo Božju riječ u Sv. Pismu, potreban nam je ispravan stav, da je možemo razumjeti i prihvatiti, a najpo-

trebnija nam je milost Božja.

"Pravednik će živjeti od vjere". (Gal. 3, 11). Vjera je pobjeda, kojom svladavamo svijet. U životu Majke Božje vjera je bila njena snaga. Neka nam, dakle, ona sačuva vjeru u srcima! Neka nas Ona očuva od praznovjerja našega vremena i neka nam pomogne, da možemo moliti s kardinalom Newmanom: "Očuvaj mi, Bože svijetlo mojih očiju; ali ako mi oduzmeš to svijetlo, sačuvaj mi svijetlo razuma; a ako i ono propadne, ne uzmi mi dragocjeno svijetlo vjere. "Amen.

15. OBITELJ ODLUČUJE

Pogledamo li onakvu obitelj, kakvu su umjetnici slikali pred 5o ili loo godina, odmah ćemo zaključiti, da se obitelj otada mnogo promijenila. Iz tadanjih slika odiše sigurnost. Slika neke seljačke ili obrtničke obitelji onog doba sve ih pokazuje u mirnoj zajednici: djed i baka, roditelji, neoženjena djeca i svi, koji spadaju na obitelj.

To se potpuno izmijenilo u vrijeme industrijalizacije: porastao je broj brakova, a socijalni uspon i prosječno rana ženidbena dob, značajni su za našu obitelj, koja se duboko izmijenila i veoma se udaljila od onoga, što je bila u vrijeme naših djedova.

Današnja obitelj proživljava proces svjetovnjačenja i tu je najdublji uzrok njenog propadanja. Ona se smanjila, a što je manja, to više osobna ljubav obiteljskih članova prelazi u sentimentalnost. Mnogi brak promatraju kao ugovor, koji se može raskinuti kao neki sporazum o kupnji auta ili kuće. Ne samo u filnu, nego i u zbilji doživljavamo obiteljske tragedije.

Kroz dugo vrijeme izgledalo je, kao da su se sve sile urotile protiv obitelji. Sve što je sačinjavalo duh vremena kao da je bilo stvoreno zato, da se obori broj poroda i da se poveća broj bračnih rastava. I to je potraja-

lo prilično dugo, ali izgleda, da su se danas svi složili u tome: obitelj je osnovni problem čitavog našeg društva; problem, koji se provlači kroz sve slojeve pučanstva. Iza zločina, o kojima nas svakodnevno obavještava iscrpno i senzacionalno svjetska štampa, odmah na drugom mjestu dolaze izvještaji o bolesnim i raspalim obiteljima.

Zadnjih godina čujemo sve upornije uzbudjene povike, kojima se ukazuje na teške posljedice bračnih rastava: "Dijete se ne može dijeliti! Najveća nesreća za dijete jest rastava braka! Zato se u svim zemljama svijeta živo raspravlja o obiteljskoj politici, jer u ovome nema razilaženja. Obitelj se nipošto ne da nadoknaditi i zato se mora spasiti. Ona je najvažniji kanal prenašanja kulture. Zato je kulturna propast nesuzdržljiva, ako obitelj više ne odgovara svojoj svrsi. Ona nije samo biološka, nego i kulturna životna stanica društva. Bez zdravih obitelji propadaju naše radionice, škole ostaju prazne, a društvo se pretvara u groblje i muzej. Zato nijedan narod ne može pridonijeti previše žrtava za učvršćivanje životnih temelja njegovih obitelji. Obitelj treba osigurati najprije biološki i ekonomski. To je bezuvjetni temelj njene društveno-kulturne zadaće.

Ali, obitelj treba još nešto više. Prava obiteljska kultura hrani se iz svetih izvora. Zato nam Crkva neumorno pokazuje uzor sv. obitelji iz Nazareta, u čijoj sredini stoji Spasitelj. Iz Nazareta pada zraka svijetla na svaku kršćansku obitelj, koja je osnovna stanica ljudskog

roda, temelj država i naroda, "rasadište kršćanstva, koje zemlju napućuje djecom Božjom, a nebo svecima." (Sv. Franjo Saleški).

Opravdano je rekao Pijo XII.: "Obitelj je po prirodi prvotna zajednica, naravna praćelija i temelj ljudskog društva. I sasvim je sigurno: uzalud ćemo pokušavati izliječiti društvo, ako se obitelj ne privede natrag zakonima evanđelja.

U jednoj evropskoj državi pred četiri decenija bila je dovoljna jedna poštanska dopisnica, da se vlastima najavi sklapanje ili razvod braka. Obiteljske veze bile su toliko oslabile, da se jedva moglo govoriti o obitelji i braku. Ubrzo se uvidjelo, da tako ne može dalje, pa je g. 1935. došlo do radikalnog preokreta. Država se počela ozbilno zanimati za obitelj, rastava je oteščana, počela su se osnivati rodilišta i domovi za dojenčad. Godine 1944. izišao je dekret o obiteljima prema kojemu je rastava gotovo onemogućena, jer je postupak za rastavu morao proći kroz tri faze. Poduzete su mnoge mjere za jačanje i učvršćenje obitelji, osnovan je "orden majke", koji se dodjeljivao majkama s mnogo djece. Stvorene su, dakle "forme i veze" pomoću kojih je osiguran trajni brak s mnogo djece. (Dr. Margarethe Ottillinger, Die Familie entscheidetm Wien 1957.)

Time bi se zapravo moglo govoriti o prelazu na kršćansko shvaćanje obitelji. Do toga, svakako, nije došlo iz religioznih razloga, nego iz spozna-

je, da su obitelji potrebni zdravi temelji, a to su slučajno oni temelji, koje je zacrtao Krist.

Sv. Pavao opominje obitelji: "Povrh svega toga imajte ljubav, koja je najsavršenija veza." (Kol. 3, 14). Ljubav, na koju on ovdje misli, nije onaj surogat, o kome nam brblja film i bezvrijedni romani. To je sasvim druga ljubav, koju veliča sv. Pavao u svojoj poslanici Korinćanima, a koja se hrani križem i Gospodinovom žrtvom. Naše je vrijeme u velikom stupnju erotizirano, ali siromašno pravom ljubavi.

"Crkva u malenom", tako je neki crkveni otac nazvao kršćansku obitelj. Jedva da bi se moglo bolje označiti ono, što ona mora uvijek biti. Treba ponovo uspostaviti religioznu atmosferu obitelji i ona će opet postati maleni, zdravi svijet. Izvrsno je rekao Adolf Kolping: "Osnovati obitelj znači osnovati kuću Božju. Već temelj kuće mora biti blagoslovljen, a dovršiti je treba molitvom. Vrh kuće mora resiti vijenac vjere. U njoj treba podignuti oltar straha Božjega, a ne smije manjkati svakodnevna žrtva ljubavi." Osobito je ovo važno: "Svakodnevna žrtva ljubavi!"

Sveta nazaretska obitelj nije bila poštedjena ni od koje žrtve. Naš Gospodin Isus nije dopustio nikakvu iznimku u obitelji, u kojoj je rastao i živio. Ta obitelj sazrela je u siromaštvu, progonstvu, beskućništvu, u mnogim nutarnjim i vanjskim trpljenjima. Kao takva ostaje uzor za sve naše obitelji.

U tajnoj molitvi na blagdan sv. Obitelji uči nas Crkva da molimo: "Gospodine molimo te ponizno, da zagovorom djevičanske Bogorodice i sv. Josipa utvrdiš naše obitelji u svojem miru i milosti." Amen.

16. MLADEŽ U OLUJI

U povijesti djetinjstva našega Gospodina stoji jedna neupadna rečenica: "I bio im je poslušan!" (Lk. 2, 51). Isplati li se malo razmišljati o ovoj rečenici. Znači, da Bog-Čovjek nije bio samo poslušan nebeskom Ocu, nego i svojim roditeljima na zemlji.

Krist kao čovjek postaje po svojoj ljudskoj naravi sličan svakom drugom čovjeku, pa mu je prema tome potreban odgoj kao i svoj drugoj djeci svih vremena. Potreban mu je otac, pa zato i nastupa sv. Josip kao poočim. Potrebna mu je i majka, na kojoj redovito počiva glavni teret odgoja. Ona mnogo odlučnije djeluje na razvoj mladog čovjeka nego otac.

"I bio im je poslušan-" Skoro neshvatljiva misao: Sin Božji sluša ljude. Mariji je, dakle, u prvom redu bio povjeren odgoj Sina Božjega. Tek po veličini i uzvišenosti ovog zadatka možemo omjeriti, koliko ona nadmašuje sve ostale ljude. Što bi u ovoj misiji značio neki prosječni čovjek? Svakako bi morao zatajiti i slomiti se na toj zadaći. Zato je ona, koja je smjela biti majka Božja, morala biti žena duhovnog i karakternog savršenstva, jer kako bi inače sam Sin Božji mogao uz nju rasti i sazrijevati. Ona je morala Dijete dovesti do razvoja, u kome se koncentriralo Božje beskonačno bogatstvo, jer odgajati znači iz čovjeka izvabiti sposobnosti, koje u njemu drijemaju, te pomoći, da se razviju njegove

mogućnosti i dobra svojstva. Samo posebne milosti Majke Božje, kojima ju je Bog obdario, mogle su proizvesti, da je ona dovela do razvoja ono Dijete, koje je bilo sam Bog - Čovjek.

Ali to nipošto ne znači, da u odgoju Boga-Čovjeka nije bilo poteškoća i nesporazuma, te da je sve išlo glatko. Kad su Josip i Marija tri dana tražili svoje Dijete i nisu ga mogli pronaći, morali su i oni gorko iskusiti, koliko roditelji mogu trpjeti radi djeteta. Čujemo ih, kako mu se prijekorno tuže, dapače ga optužuju: "Sinko, što si nam to učinio? Evo, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili." (Lk. 2, 48). Tada je jedna viša volja, volja Njegova Nebeskog Oca, odvela Krista u hram i razriješila ga dužnosti posluha prema svpjim roditeljima.

Odgoj je uvijek problem i teška zadaća za sve, koji se moraju time baviti. To je intimna povezanost s objektom odgoja - s djetetom, koje nije neki mrtvi predmet, nego živ čovjek, koji se na temelju svoje slobodne volje mora napokon uvijek sam odlučiti za ili protiv dobra. Zato su ljudi uvijek priznali veliku važnost odgoja.

Danas je odgojna znanost postala opsežnija nego ikada. Pedagogija je silno napredovala; ali kako je s uspjesima? Dok su pozvani odgojitelji sve nemoćniji, jer stalno gube svoj utjecaj na mladog čovjeka, dotle tajni odgojitelji (okolina, ulica, radio, film, televizija...) sve to više utječu na

te mlade ljude. Prof. Pfliegler rekao je u jednom predavanju: "Nikad se nije o odgoju toliko pisalo, a opet nikad se o odgoju nije manje znalo kao danas."

Psihološki trikovi i najmodernija pedagogika nisu dovoljni. Nama ne treba toliko odgojne vještine i sentimentalnosti, koliko nam treba ljubavi i primjera, jer je odgoj djeteta ozbiljni zadatak i odgovornost za roditelje. Pogibeljno je, ako se dijete smatra igračkom, kao što to kadkada čine iz nepromišljenosti inače razboriti roditelji.

Odgoj je: ljubav i primjer. Kao primjer može nam poslužiti odgojna metoda naših predja: bila je manje kompliciranа, ali je zato u njoj bilo više istine i načela, pa je zato i uspjevala.

Ne smijemo se čuditi mladeži, ako s nepovjerenjem sluša riječi odgojitelja, koji sami žive protivno od onoga, što teoretski preporučuju. Kakva korist, ako roditelji veličaju religiozni život, a sami su od njega daleko. Kako će djeca naučiti moliti, ako to roditelji nikada ne čine. Kako će djeca cijeniti istinu, ako sami roditelji lažu? Što koristi, ako se roditelji brinu, da jednom djeci bude bolje, a pri tom nemaju vremena, da se potrude, kako bi sama djeca bila bolja. Jadna su djeca, koja od svojih roditelja baštine samo posjed i novac, a u život ulaze bez odgoja i karaktera.

Roditelji doživotno utisukuju u

svoju djecu biljeg vlastitog bića. Djeca će se tek onda pozitivno afirmirati, ako se od svojih roditelja budu naučili žrtvi. I bez ljubavi ne ide. Od žrtve i ljubavi ne mogu se nipošto otkupiti otac i majka. Ako ih djeca zapaze kod roditelja, onda će s malim biti zadovoljni i smireni. Malo će kasnije zadati jada roditeljima ono dijete, koje je odraslo u ljubavi. Možda će sa svojim roditeljima i gladovati, ali će ipak s njima biti sretno.

Treba nam, dakle, manje sentimentalnosti, a više ljubavi; manje opomena, a više dobrog primjera; manje psihologije, ali zato više religije. Kao što je potreban načelan i čvrst stav oca pri zapovijedanju, tako je neophodna i majčina ljubav. Red i posluh ne vežu, nego oslobadjaju. Samo u toplom gnijezdu uredne obitelji mogu djeca sazreti za životne zadatke.

Danas se, nažalost, ne bave samo roditelji i pozvani odgojitelji s odgojem mladeži, nego to čini i ekonomija, posao, korist ... Što sve ne čini filmska industrija u svijetu, da se ne zabrani pristup djeci na neke filmove. Svagdje se reklamiraju ilustrirani časopisi i vrlo sumnjivi svesci, samo da se duhovni nivo mladeži ne bi digao previsoko, te da joj ne ostanu nepcznate tjelesne odlike kraljica ljepote i junačka djela gangstera. Svijet danas trguje s mladim ljudima, ali ne za njihovu duhovnu i duševnu korist, već za korist poslovnih menažera, koji time pune svoje lisnice.

Tko ima mladež, ima budućnost. Mladež će oblikovati našu budućnost i budućnost svijeta. Budućnost će biti onakva, kakva mladeži leži na srcu kao ideal. Jedna kineska poslovica kaže: "Tko hoće djelovati jednu godinu, neka sije žito; tko hoće djelovati deset godina, neka posadi drvo; tko hoće djelovati sto godina, neka odgoji jednog čovjeka." A mi, na temelju kršćanskog shvaćanja, dodajemo: Tko hoće djelovati za čitavu vječnost, neka odgoji čovjeka.

Zadaću roditelja u odgoju djece možemo najbolje isporediti s ulogom kapetana broda, kome su djeca putnici. Okružuju ga prokušani i iskusni tehničari, ali konačno: on upravlja brodom. Roditelji su, dakle, oni, koji u prvom redu odredjuju pravac, i koji moraju čvrsto držati u rukama kormilo odgoja. Amen!

17. KAKO LJUDI IZBJEGAVAJU POSAO

Jedan praktični amerikanac napisao je isto tako praktičnu knjigu, koja nosi naslov "Kako da izbjegnemo rad". Naravno, takve se knjige mnogo kupuju i rado čitaju, jer ni danas nisu sasvim izumrli ljudi, koji ne vole raditi. Pitanje je samo, da li knjiga donosi, što naslov obećava. Viliem Reilly, tako se zove pisac knjige, s pravom utvrdjuje, da nam je svaki rad težak, a posebno onaj, koji nerado vršimo. Sukladno tome on daje svoje savjete. Kaže, da moramo izabrati one poslove, koji nas vesele. To je, doduše, lako reći, ali je mnogo teže provesti. Mi ne možemo spriječiti, da naši poslovi ne prijedju u težak umarajući rad. Rad se jednostavno ne da izbjeći.

Rad je blagoslov. O tome smo već kao djeca pisali školske sastavke. Tu smo također i sigurno spomenuli, da je besposlica početak svih mana. Teorija je jednostavna: Rad je Božja zapovijed. Čovjek radom sudjeluje s Božjom stvaralačkom snagom. Otkupljenjem, što nam ga je Krist darovao, radu je, doduše, oduzeto prokletstvo, ali uza sve to mi ipak osjećamo i pri radu posljedice istočnog grijeha. To osobito osjećamo kad nismo raspoloženi, kad nas muči umor, a unatoč toga moramo raditi.

U ovom našem vremenu, kada su strojevi u mnogo čemu zamijenili čovjeka, nije se ništa promijenilo na ovoj činjenici. Unatoč mnogim olakšanjima pri radu, sam rad nije postao lakši. U načelu možemo razlikovati produhovljeni rad i rad bez duha.

Ovaj prvi traži čitavog čovjeka, njegove tjelesne i duševne snage. On traži od radnika, da o svom poslu razmišlja, da ga nadzire, da ga shvati, kao smisaonu cjelinu i da ga dovrši. Takav je rad bio u predindustrijsko vrijeme kod većine zvanja. On je zadovoljavao čovjeka, jer mu je omogućivao razvoj njegove ličnosti i ispunjenje zadatka. "BUDI ŠTO JESI!" To je usrećavalo i stvaralo zadovoljstvo.

Nasuprot ovakvome radu stoji rad bez duše, koji se najjasnije očituje na tekućoj vrpci, gdje se stalno ponavljaju isti zahvati rukom. Čovjek se pri ovakvome radu gotovo spustio na sastavni dio stroja. Što se više naprežu neki mišići i nervi tijela, to ostale sposobnosti ostaju nerazvijenije i to ubrzo počne smetati. Time zakržljavi čitav čovjek.

Radnik danas stupa sve to više u pozadinu, a stroj preuzima vladavinu ne samo u tvornicama, nego i u mnogim drugim zvanjima. Po osam sati sjedi sekretarica za svojim pisaćim strojem i tipka što joj diktira diktafon. Dan za danom štropoću poluge računskih i knjigovodstvenih strojeva u velikim uredima. Čovjek sve to manje mora misliti; mora samo pripaziti, da ispravno rukuje polugama i dugmetima. K tome još dolazi požurba, povećani radni tempo, od kojega se pojedinac ne može tako lako osloboditi.

U industrijskom svijetu silno je porastao taj rad bez duha. Stroj

nam je poklonio mnogo koristi i dobra, ali nas je zato lišio mnogog zadovoljstva pri radu. Mnogi su izgubili svaki kulturni smisao za rad, a radna monotonija za tekućom vrpcom teško će privesti radnika stvaralačkom životnom razvoju.

Ali, mi to ne možemo promijeniti. Ono što moramo promijeniti jest naš krivi stav prema radu uopće. Rad po sebi nije svrha, On je Božji nalog i njime služimo Bogu i bližnjemu.

Uza sav tempo i radišnost naših dana, nije izumro ukorijenjeni grijeh lijenosti. Neki mladi, jaki i zdravi ljudi upravo su postali majstori u ovoj umjetnosti. Njihovo željezno načelo glasi: "Što moguće manje i lakše raditi, a što moguće više i brže zaradjivati."

Ali, nažalost, nije u životu onako, kako to često puta vidimo u filmu. Na primjer: glasoviti komponist šeta uz obalu i zviždi, a onda kod kuće sjede za klavir i napiše koncert, koji će preživjeti stoljeća. Ispred svakog uspjeha stoji mnogo muke, marljivosti i znoja. Majstori ne padaju s neba. Mozart je bio genij, ali on je već od djetinjstva učio i radio kao malo tko od nas.

S druge strane ima opet ljudi, koji su upravo opsjednuti neprijatnim fanatizmom rada i zvanja. Rad im je postao kumir i erzac za religiju. To su roboti, koji ne znaju za odmor i slobodno vrijeme. Pio XII. naglasio je u

jednom govoru: "Za kršćane je rad na neki način služba Bogu. Neka zato ne bude i za vas nešto, što ćete izbjegavati. Ali neka isto tako ne postane svrhom ili neki kumir, kome ćete robovati."

Jedino ispravno i dostojno shvaćanje rada sastoji se u tome, da ga smatramo ispunjenjem Božjeg naloga. Zato rad kršćanina mora biti povezan s Bogom i pri radu mora Boga tražiti. U svako djelo, što izlazi iz naših ruku, u svaki naš napor i rad moramo na neki način utisnuti lice Božje. Ovakvo shvaćanje rada obavezuje nas na posebnu savjesnost pri poslu.

Nenadmašiv primjer u tome nam je Majka Božja. Njen rad bio je u savršenom smislu služba Božja. Podložna volji Očevoj preuzela je tjelesnu brigu za dobrobit Sina i uzorno vodila skromno kućanstvo u Nazaretu. Rad i molitva bili su sadržaj njenog života. Nije od njeg zazirala, kad je trebalo i drugima pomoći: pohodila je Elizabetu, koja je išla ususret teškim časovima, ne da se s njom zabavlja, već da joj služi puna tri mjeseca vršeći jednostavne poslove, koji su potrebni u svakom kućanstvu. Sam Krist došao je na svijet kao radničko dijete: do svoje tridesete godine radio je kao obični radnik. On dalje živi u svakom radniku. Na to ne smijemo zaboraviti. Svako jutro polazimo na posao. Nije to služba u ovoj ili onoj tvornici; - to je posao, na koji nas je sam Bog pozvao. On nam propisuje normu, ali i vječnom plaćom nagradjuje strpljivo i vjerno izvršavanje dužnosti; plaćom, koju nikakva povišica našeg poslodavca ne može ni približno doseći.

Zapravo nije važno, da li sam pomoćni ili stručni radnik, akademičar ili seljak. Nije važno, da li radim u uredu ili radionici, na gradilištu ili u kućanstvu. Jedino je važno i odlučno predanje i spremnost, da svaki ispuni dužnost svoga zvanja. Mnogostrukost poziva možemo usporediti s orkestrom, u kome svirač mora majstorski vladati svojim instrumentom. Nijedan nije manje vrijedan, nijedan ne smije krivo svirati, svaki mora na svom mjestu pridonijeti punom zvuku i harmoniji cjeline.

Svakako, od Majke Božje ne ćemo naučiti, kako se rad izbjegava, ali će nam pokazati, kako ćemo se osloboditi od radnog fanatizma. Ona nam pokazuje pravi duh, koji i najskromnijem djelu daje smisao; pokazuje nam vjernost, kojom se moramo pridržavati "nota", koje je Bog postavio na crtovlje našeg zvanja, da iz rada svih nas odzvoni skladni zvuk slave Bogu. Amen.

18. MALAHIJINO ČUDO

U jednoj bogatoj kući Londona ležao je mlad čovjek na umoru. Kraj njega stajali su njegovi rodjaci i prijatelji. U toj kući bila je religija suvišna. A sad, eto, sasvim neočekivano i nepoželjno ušuljala se u nju smrt. Otac se sagnuo nad umirućeg sina i upitao: "Želiš li nešto, Vilijem?" - "Oče, moli za me!", odgovori sin tiho i hropćući. Moliti? Otac to više nije znao. Bespomoćno pogleda na umirućeg sina, bespomoćno se ogleda unaokolo i moleći zapita: "Ima li netko ovdje, tko zna moliti?" Kao odgovor sin umorno strese glavom i tiho izgovori zadnje riječi: "Oče, moliti!" A zatim dodje smrt i odvede mladog čovjeka pred lice Onoga, kome ljudi u molitvi uzdižu srce.

Moliti moramo naučiti isto tako, kao ćto moramo naučiti računati, pisati, crtati, kuhati ili voziti auto. Sve ove vještine treba učiti i vježbati, inače se lako gube. I moljenje možemo zaboraviti. Mnogi kroz čitav život ne uspiju shvatiti ni primitivne početne molitve, a da i ne govorimo o nekoj vještini u tome. Zapravo, svi mi ostajemo šeprtlje i poslije dugogodišnjeg vježbanja.

Krist kaže, da su pravi molitelji oni, koji se klanjaju Ocu u duhu i istini. A što znači ono jadno, dosadno i bijedno moljenje, što ga tako često prakticiramo, ono makinalno izgovaranje riječi. I onda ne možemo izmaknuti prijekoru Božjem, koji je bio namijenjen već u starom zavjetu sasvim izvanskoj židovskoj molitvenoj praksi- "Ovaj narod približuje mi se samo ustima svojim, i poštuje me samo usnama svojim, a srce im daleko stoji od mene..." (Iz. 29, 13).

Moliti znači uzdići srce Bogu. Tako smo učili u katekizmu. Razmislimo jednom, što to znači. Srce uzdići Bogu, a ne samo razum, jer bi i bezvjerac mogao u svom studiju razmišljati o Bogu. Srce uzdići, a ne samo fantaziju, jer ona nije postojana i stalno luta. Srce uzdići Bogu, dakle znači čitavo naše biće s Bogom povezati.

Samo ljudi vjere mogu moliti. Vjera i molitva stoje u uzajamnom odnosu. Živa vjera živi od molitve, a molitva od žive vjere. Tko više ne moli, taj je već otpao od vjere, pa makar on to i ne opaža.

Danas ima mnogo onih, koji molitvu baš ne cijene odviše. Oni sve prosudjuju s ekonomskog gledišta. Ali molitva nije nikakva sajamska roba, s kojom se može trgovati. Pravo je rekao Alexis Carrel, kad je molitvu označio najmoćnijim oblikom energije, koju možemo kao ljudi proizvesti. Dobra molitva mijenja nas iz temelja. Po njoj se obogaćuje naš unutarnji život. Dok čovjek moli, on se ne može izgubiti. "Tek u molitvi otvaraju se vrata života", kaže Peter Wust. Molitvom

počinje put duše u kraljevstvo milosti. Molitelj je zapravo stvaralački čovjek, koji u svom srcu stvara vrednote ne prolazne, nego vječne.

Godine 1943., u vrijeme najteže ratne krize, napisao je u svoj dnevnik Ernst Jünger: "Od svih katedrala ostaje još samo ona, koju stvara kupola sklopljenih ruku i samo u njoj je sigurnost."

Svakako, nije lako dobro moliti. Stvaranje kontakta s Bogom u molitvi može biti spriječeno našom krivnjom. Mnogi od nas žive u kobnom, djavolskom krugu; žurba i nemir našeg iscrpljujućeg života; duh, ili točnije neduh, našeg vremena nije pogodan za dobru molitvu. Ali, s druge strane, samo dobra molitva može nas sačuvati od zla, koje proizlazi iz zahtjeva i pogibli modernog života.

Tješimo se! "Tko želi ispravno moliti, taj već moli." (Franjo Saleški/. Iako je naša snaga slaba i naša sabranost neznatna, mi ipak znamo, da i Bog traži čovjeka. I ako ga želimo ozbiljno moliti i susresti, on će učiniti, da ga nadjemo.

Naša molitva dopire do Božjeg uha. On nas čuje. Zato nikada ne moliš uzalud, pa ni onda, ako ti je kći, unatoč tvoje tople molitve umrla, ili ako ti se sin nije povratio iz rata. Mi uvijek iznosimo pred Boga naše želje i potrebe. Doduše, u Bibliji piše: "Molite i primit ćete", ali ipak nigdje ne stoji, da to mora biti toto-pogodak, zdravlje ili dug život. Kad za nešto

molimo Boga, onda apeliramo na najvišu našu potrebu, a to je spas i posvećenje naše duše.

Krist nam je obećao: "Zaista, zaista vam kažem, ako što zamolite od Oca u moje ime, dat će vam". (Iv. 16, 23). I još nam je dao jedno obečanje: "Ako budete imali vjere koliko je zrno gorušično, reći ćete ovoj gori: Prijedji odavle onamo! I prijeći će, i ništa vam ne će biti nemoguće. A ovaj se rod izgoni samo molitvom i postom." (Mt. 17, 2o).

Bruce Marshall napisao je vrlo zgodan roman pod naslovom "Malahijino čudo". Junak ove knjige, benediktinski pater Malahija, pozivajući se na gornje Spasiteljevo obećanje, traži, da se jedna zgrada, u kojoj je bila plesna dvorana, koja je mnogo smetala pastoralnom radu u jednoj velegradskoj župi, digne sa svog mjesta i premjesti u neku osamljenu pokrajinu, gdje ne može škoditi. I stvarno, na molitvu patra zgrada se odmah podigne sa svog mjesta i ploveći zrakom spusti se na jedno potpuno pusto mjesto strme morske obale. Ali ona i tu stvara zlo. Dobri pater Malahija opet klekne i pouzdano zamoli Gospodina, da plesnu dvoranu opet povrati onamo, gdje joj je prema Božjoj volji i bilo mjesto ranije. Zgrada se ponovno digne u zrak i zauzme svoje staro mjesto u glavnom gradu Škotske Edinburgu.

Pisac nam u ovom romanu jasno pokazuje, što znači pouzdana molitva u ime

Isusovo. Molitva se ne sastoji u tome, da se molitelj, kako je to prvi put učinio Malahija, poziva na Krista osvjedočen u njegovo obećanje, nego tu treba učiniti nešto više. Tko moli u ime Isusovo, taj se potpuno predaje Gospodinu sa svojim potrebama, a njegove želje i njegova volja potpuno se stapaju s voljom Božjom.

Sveci su naučili tu visoku umjetnost molitve. Čovjek se mora potpuno promijeniti, ako tu umjetnost želi svladati. Vrhunac je, dakle, molitve klanjanje Božjem veličanstvu. Kod klanjanja se ne radi o daru, nego o slavi samog darovatelja. Što bismo imali od toga, kad bi nam Bog sve dao, što ga mi ludi ljudi tako često molimo, ako bi nam uskratio samoga sebe.

Najbolja škola, u kojoj ćemo ispravno naučiti moliti, jest molitvena škola Majke Božje. Kao Kraljica svih svetih bila je i u molitvi nenadmašiva učiteljica. Koliko je Majka Božja našega Gospodina živjela u molitvenoj tradiciji svoga naroda, to nam pokazuje Magnifikat, onaj divni himan zahvale za primljena dobročinstva, što ga je sva radosna ispjevala u slavu Bogu. Samo onaj može tako moliti, koji je već od svoje mladosti živio u atmosferi Sv. Pisma, kome je riječ Božja postala ličnom svojinom.

Nitko od nas ne moli tako dobro, a da ne bi mogao još bolje moliti. Majka Božja želi, da po njenom uzoru ozbiljno nastojimo oko bolje molitve. Kao

Marijina djeca mi ćemo to rado učiniti znajući, da su ruke sklopljene na molitvu uvijek jače nego stisnute pesnice. Učinit ćemo to puni uvjerenja, da milijuni dobara i milosti vise o svilenim nitima na nebu, te da je molitva onaj mač, koji te niti reže. Amen.

19. TEŠKI SVAKIDAŠNJI ŽIVOT KRŠĆANA

Mi nemamo iscrpljivog životopisa Kristova, a još manje Marijina. Evandjelja su prigodni spisi, koji nas izvješćuju o mnogim zgodama iz Njihovog života, ali nam nipošto ne donose iscrpljive izvještaje o pojedinim odlomcima života Kristova i Njegove Majke. Antika uopće ne pozna potpune biografije svojih junaka. Njen se interes skoncentrirao na nauku ili djela pojedinih osoba.

Stoga je razumljivo, da nam Biblija gotovo ništa ne govori o svakidanjem životu Majke Božje. Njen se život sigurno nije bitno razlikovao od života drugih žena i njenih vršnjakinja. Bila je obična obrtnička žena, pripadala je siromašnijim narodnim slojevima, koji su živjeli na selu. Životne prilike običnih ljudi u Palestini nisu se ni danas bitno promijenile. Marijin život kretao se u krugu dužnosti jednostavne žene tadanjeg vremena. Radišno je provodila svoje dane vršeći dužnosti domaćice. Svaki dan sjela bi zarana uz žrvanj, da priredi svježi kruh. Odlazila bi na seoski bunar, da donese vodu za kućne potrebe. Ali je sigurno bila daleko od svakog brbljanja i ogovaranja s drugim ženama, kako to one redovito čine, kad se sastanu kod bunara. Njena se svetost nije sastojala u tome, što je činila izvanredne stvari, već je obične stvari vršila izvanredno dobro. To Majka Božja traži i od nas. Nju svakako veseli, ako

svaki dan dolazimo na svibanjske pobožnosti. Ali naša ljubav i poštovanje prema Majci Božjoj mora se pokazati i u svakidanjem životu, kad marijanske pjeske ne dižu više raspoloženje, nego naprotiv, do našeg uha bolno dopire zujanje strojeva, klopot pisaćih mašina ili vika djece. Kad se zrakom više ne širi miris tamjana, nego udišemo prašinu tvornica i zadah radionica, i tada moramo ostati postojani. Mi smo uvijek izloženi vlastitom raspoloženju i neraspoloženju, ali takodjer i neraspoloženju svojih bližnjih.

Naša nevolja leži u razdvojenosti izmedju nedjelje i radnog dana, izmedju molitve i rada, izmedju vjere i života. Velika je umjetnost znati taj rascjep premostiti. Možemo li mi to? - Mi rado ostavljamo svoju kršćansku prtljagu u crkvi poslije nečjeljne sv. Mise, da ne bismo u svome zvanju ili privatnom životu bili time "previše opterećeni". A zapravo ne bi smjelo biti nikakvih čisto svjetovnih područja. Morali bismo svaki trenutak pretvoriti u neograničeno poklonstvo Bogu. Sv. Pavao zabranjuje, da kršćanin razdijeli svoj život u dva područja, u svjetovnu i religioznu sferu: "Ako dakle jedete ili pijete, ili drugo što činite, sve učinite na slavu Božju!" (I. Kor. 1o, 31).

Nije nesreća svijeta u tome, što ima ljudi bez vjere, nego u tome, što smo mi tako prosječni kršćani, što naša vjera nije jača. Ni mi nismo zadovoljni sa svijetom, ali je njegovo sadanje stanje također i za nas sramota. Ako sile zla napreduju u svijetu, onda moramo priznati, da

smo i mi tome krivi, jer nismo dobro držali front vjere. Dopustili smo, da zlo prodre i u nas i u svijet.

Kad kršćanin kaže: "Ja nemam što ispovijedati", neka uzme u ruke i pročita knjigu od Lebret-Suavet "Teški svakidašnji život kršćana", u kojoj će naučiti i otkriti, da zapovijed ljubavi prema bližnjemu ne brani samo ubojstvo, prevaru i kradju, već ujedno i zahtijeva mnogo toga: odreći se ogovaranja, netočnosti, pravdaštva, preosjetljivosti i ravnodušnosti. Otkrit će tu, kako je sam slab i jadan, ali će pomoću te knjižice moći stvoriti svoje lično zrcalo u savjesti.

Svaki put na kraju sv. Mise dobivamo misiju: "Ite missa est!" Misa je svršila i počinje vaša misija u svijetu. Mi moramo svijet usplamtjeti; a ako on ostaje i dalje hladan, naša je krivnja, jer iz nas ne sja lik Kristov, trak njegove dobrote i otkupiteljske ljubavi, koja je privukla svijet. O prvim kršćanima čitamo: "Hvalili su Boga imajući ljubav u svega naroda." (Dj.Ap. 2, 47). Vrijedi li to i za nas? Nismo li možda tako bljutavi, da drugi radije ne dolaze s nama u kontakt, jer im naša oholost i naše navike idu na živce. Mi smo prema riječima Kristovim"sol zemlje". Moramo, dakle, ovom svijetu dati začin, ali ne smijemo svojim životom ni sebi ni drugima presoliti juhu. Što smo učinili i što činimo svakog dana, da u našim stanovima, tvornicama, radionicama i uredima posvjedočimo, da se naš rad temelji na pravdi i ljubavi, da nam je život

oblikovan duhom Marijinim i ukorijenjen u Kristovoj ljubavi.

Svi mi vučemo sa sobom nevaljanu prtljagu: zle sklonosti i osobine, kojima smo opterećeni. Mi smo ih toliko razmazili tokom godine, da ih sve manje potiskujemo, što smo stariji. Mi obavljamo neke pobožnosti, ispunjujemo t.zv. "religiozne dužnosti", ali iz tog svega ne želimo povući konsekvence za svakidanji život. Jao, ako smo samo oblijepljeni lupinama crkvene predaje, a u jezgri se krije taština i udobnost ili čak "kršćanska bezbožnost".

Priznajmo načelo: Drugačije nego drugi! - Ali ne gore, već bolje, obzirnije i prijaznije. Ne tužimo se nad opačinom svijeta, dok sami nismo postali bolji.

Drugačije nego drugi? - Ili i mi jurimo kao i ostali za uspjehom, robujemo mamoni, radimo i zgrćemo, da možemo nabaviti zadnje tekovine našeg vremena. I strašno smo nestrpljivi, ako to ne ide dosta brzo. A kako je, naprotiv, razvijen naš smisao za štednju, kad trebamo nešto dati za crkvu, misije ili siromahe! Onda grdimo: "Nikada mira!" U žrtvama smo tako skromni.

Drugačiji nego drugi! - Ili i mi idemo bez ikakve kritike na vrlo problematične filmove, čitamo senzacionalne časopise i ni najmanje se ne uzbudjujemo, kad preko radija slušamo

neku nemoguću emisiju. Onda smo opet skromni i radije stupamo u pozadinu. Za nas više vrijedi novac, nego karakter. Uvijek smo opet skromni i radije stupamo u pozadinu. Za nas više vrijedi novac, nego karakter. Uvijek gladujemo za novim užicima umjesto za Gospodnjim mirom. Više nade polažemo u glavni zgoditak na lutriji, nego u drugi svijet.

Ljubav i kršćanski život jest kamen kušnje naše pobožnosti. Kad bi netko čitav dan klečao pred oltarom i molio, malo bi to vrijedilo, ako ne bi imao ljubavi. Apostol piše veoma odlučno: "Pobožnost čista i neokaljana pred Bogom i Ocem jest ova: zauzeti se za sirote i udovice u njihovoj nevolji i držati se-be neokaljana od svijeta." (Jak. 1, 27).

Provoditi vjeru u život, to je teška svakidašnjica svakog kršćanina. Marija nije poznavala taj rascjep, od kojega mi toliko trpimo. Neka nas, dakle, ona pouči, da sa Waltherom von der Vogelweide razmislimo i molimo:

"Tko se kršćaninom naziva,
a toga djelom ne pokazuje,
taj je napola poganin!
Naša je najveća nevolja:
Riječ je bez djela mrtva.
Bog neka nam u objema pomogne!"
Amen.

20. O TIŠEM ŽIVOTU

Postoji jedan neobičan automat, koji nosi još neobičnije ime "SILENTIUM" - "TIŠINA". Ta kromirana neman prestaje svojim opsežnim repertoarom gramofonskih ploča samo onda, ako se u njega ubaci odgovarajući novac. Na taj način može izmučeni posjetilac kavane na nekoliko minuta kupiti pauzu od buke. Nije li to značajno za naše dane, da moramo platiti, ako želimo tišinu samo za par minuta.

Eduard Spranger rekao je kratko i izvrsno: "Ušli smo u razdoblje, kome možemo dati naslov: BUKA LJUDI UGROŽAVA KULTURU." Mi smo stvarno u velikoj mjeri izloženi diktaturi buke. Buka, to je "zvuk koji smeta", tako glasi pojam.

Demoni buke našeg tehniziranog svijeta sve više ugrožavaju naš sluh, naše živce i naše zdravlje. Već je pred nekoliko godina izjavio jedan talijanski liječnik, da će kod daljnjeg povećanja buke ljudi postati rod hiperuzbudjenihm nervoznih poludivljaka, te da će naš život biti sličan akustičnom paklu. A već pred 70 godina rekao je Robert Koch, da će se jednog dana ljudi morati boriti protiv buke isto tako kao što se bore protiv zaraznih bolesti.

Izgleda, da smo već do toga došli. I u našim većim gradovima zabranjena je uporaba sirene kod vozila i vodi se kampanja protiv buke. Množe se i pesimistički glasovi: "Nema nikakva smisla

uzbudjivati se radi buke. Moramo znati, da ćemo od nje propasti, kao što su u prijašnjim stoljećima naši predji ginuli od svih mogućih zaraznih bolesti."

Paul Keller je rekao: "Sve bučne ulice svršavaju u bijedi." Zato želimo buku obuzdati. Tehnika je stvorila čudesna djela. Ona bi imala mogućnost, da i buku umanji. Bez daljnjega, mogla bi proizvoditi i tiše motore, ali je značajno: kupac hoće glasne. To je dokaz, kako su danas ljudi postali prazni. Buka budi u njima prividni osjećaj, da posjeduju egzistenciju i da su "netko". I tako se život zamjenjuje bukom. Gdje je ona najveća, kažu, da je tu najveći životni razvitak.

Možemo li još uopće izdržati tišinu? Ima ljudi, koji nedjeljom, kada odlaze u prirodu, moraju biti praćeni ritmom jazz muzike. Drugi opet stvaraju dobru odluku, da će svoj dopust provesti na nekom udaljenom, osamljenom i tihom mjestancu. Ali već treći dan dopusta ne znaju više, što će raditi sa svojom unutarnjom praznином. Muči ih dosada.

Neka gostioničarka u Schwarzwaldu pretvorila je svoju kuću u "Meku mira". Onamo odasvud dolaze ljudi s izjavama, da traže mir i samo mir. Ali to obično ne traje dugo. Svaki, koji ima kola, već nakon 3-4 dana odlazi u obližnje kupalište. Tko nema auta, taj kao da će iz kože iskočiti. Gosti postaju nervozni i nezadovoljni, dok napokon "iznenada" ne stigne brzojav, da iz hitnih poslovnih razloga moraju prekinuti dopust.

Jedna američka univerza provela je slijedeći eksperimenat: osobe, na kojima je izvršen pokus bile su zatvorene u ćelije, lišene svakog zvuka. Ali one nisu dugo izdržale: već nakon par sati počele su govoriti ili pjevati. Njihove misli kretale su se u krugu i u mnogo slučajeva prelazile u divlje grozničavo fantaziranje.

Nije nam lako. Zahvaćen je centar našeg bića, jer buka povećava unutarnje raspadanje. To je Majci Božjoj bilo lakše nego nama. Buka nije na nju mnogo djelovala. Njen se život odvijao u skrovitosti velike šutnje. Ljudi iz njezine najbliže okoline ništa ne znaju o tajnama njena života, o njenom djevičanstvu i Božjem majčinstvu. Čak to ne zna ni sv. Josip. Morao se andjeo pojaviti i poučiti ga: "Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Marije, žene svoje, jer ono, što se u njoj začelo, od Duha je svetoga." (Mat. 1, 2o). Mariju opisuju kao tihu, meditativnu ženu orijenta. Ona čuva tajnu svoga sina. Nikakva buka ne smije nadglasati Riječ Božju u njenom srcu. Ta se Riječ mora sačuvati u tišini.

Poslije Kristova uzašašća ispunjeno je njeno životno djelo. Za nju je sasvim razumljivo, da se vrati u onu šutnju, iz koje ju je izveo arhandjeo Gabrijel. Ona će ubuduće opet živjeti pod koprenom. Gertruda von le Fort stvorila je lijepu rečenicu:

"Znak žene je koprena." Marija je tihi, šutljivi čovjek, koji ne odaje ono, što mu je povjereno, koji ljubi povučenost i vlada umjetnošću šutnje. "A Marija je pamtila sve ove događjaje i razmišljala o njima." (Lk. 2, 19).

Pijo XII. rekao je u prosincu, 1956. članovima talijanskog saveza za pobijanje buke: "Svakako, vanjska tišina nije dovoljna, da uzdigne duh do najviših područja, ali ona tome sprema pristup. Ona poziva na najteže vježbe unutarnjeg života. Ona nas sprema, da zamijetimo tajanstveni glas samoga Boga, koji je prisutan u duši svoga stvorenja, i kojemu želi saopćiti svoja dobra."

Moramo postati tiši i nešto tiše rukovati sa stvarima, koje uzimamo u ruku. Moramo manje bučiti i naše srce spremnije otvoriti Bogu. Iz komadića vremena, koji nam je svaki dan darovan, moramo za se odvojiti jednu tihu uru. To je toliko potrebno za našu dušu, kao što je spavanje potrebno za tijelo. Onda je , ako smijemo tako reći, naša duša - naš gost, a sat, koji s njom provedemo, doista je blagoslovljen.

Cijenimo odgojnu mudrost crkve, koja nas stalno poziva u tišinu duhovnih vježbi. Bilo bi korisno, kad bismo prihvatili taj poziv. Bio bi to korak od buke do svetog mira, do povezanosti s Bogom po Marijinu uzoru, do vlastitog života, za kojim čeznemo u srcu. Amen.

21. SAM S JEDINIM BOGOM

Silno je porastao broj stanovnika na našoj zemlji u zadnjih sto godina. U vezi s tehnikom, industrijalizacijom podiglo se stanovništvo svijeta na 2,8 milijarde. Statističari računaju, da će 2ooo.godine nastavati našu planetu oko 5 milijardi ljudi.

Ljudi danas nisu više preveć udaljeni jedni od drugih. Moderna saobraćajna sredstva premostila su velike udaljenosti. Svijet je postao malen: prije podne možemo doručkovati u Zagrebu, a navečer večerati u New Yorku. Za one koji imaju auto nije problem nekoliko stotina km daljine. Ako nemamo auta, autobus će nas brzo dovesti u najzabačenije selo. Unatoč svega ovoga zapažamo jednu značajnu pojavu: ljudi se po svojoj nutrini nisu približili. Na stotine ljudi zajedno stanuje u visokim stambenim zgradama i jedva da se poznaju, a još manje imaju medju sobom neku vezu.

Nedvano smo čitali u novinama o jednoj staroj ženi. Živjela je sama i povučena u malom stanu velike gradjevine. Jednog je dana umrla. Nitko nije primijetio njenu nenadanu smrt. Nitko nije primijetio njenu odsutnost u orijaškoj kući, sve dok se poslije tri dana nije osjetio na hodniku zadah lešine.

Iako na svijetu ima sve to više ljudi, oni postaju sve osamljeniji. Danas je osamljenost zahvatila mnogo više ljudi i mnogo šire krugove nego prije.

Nekoć je skoro svaki čovjek pripadao nekom čvrstom životnom krugu. A danas većina čovječanstva živi u velikim gradovima, ali ne više u urednom obiteljskom krugu. Obitelj je u velikoj mjeri izgubila svoju sigurnosnu snagu. Ima udatih žena, koje se u braku osjećaju osamljene kao najosamljeniji putnik kroz pustinju. Naša sadašnjica nosi "na svome čelu znak potresne osamljenosti" (Lotz).

Svjedočanstva o osamljenosti današnjeg čovjeka brojna su i uvjerljiva. Jedan članak u novinama nosi naslov: "Samoća je najstrašnije zlo!"

U jednom pismu, što ga donosi neki ilustrirani časopis, piše jedna žena: "Živim sasvim sama i nemam nikoga. To je da očajaš!"

Mala je sposobnost kontakta današnjeg čovjeka. Uzrok su tome sve veći materijalni zahtjevi. Kad se ljudi sastanu, onda to nije plodna izmjena misli, nego više prigoda, da uživaju u skupnom jelu i pilu. Kultivirani sastanci doista duhovnog sadržaja sve su rjedji. Poznati savjetnik za brakove Hans Wirtz smatra dobar razgovor izmedju članova obit elji, osobito izmedju bračnih drugova, apsolutno potrebnim za obiteljsku sreću. Ali nažalost, u mnogim obiteljima uopće više ne dolazi do takvih razgovora.

Francuz Jean Paul Sartre nije poznat samo ka egzistencialist. Mnogi ga bolje poznaju po njegovim scenski vrlo uspjelim dramama, u kojima dolazi

do izražaja neutješno životno shvaćanje. Jedna drama nosi naslov "Kod zatvorenih vrata". Sartre tu prikazuje neku vrstu pakla. Nije to pakao drugog svijeta, koji on poriče, - to je pakao na zemlji. Tri čovjeka žive nerazdvojeno medju sobom sputani i uzajamno stvaraju pakao na zemlji. Ni jedan ne može drugoga razumjeti. Svaki govori za sebe u monologu. Medju njima ne dolazi nikako do dijaloga. Ta su trojica teški teret jedan drugome. Sartre kaže: "Pakao, to su drugi!"

Time je izvrsno obilježen položaj današnjeg čovjeka. Svaki živi u svome vlastitom zatvoru, iz kojeg ne izlazi. Kao da je ponor izmedju jednog i drugog čovjeka u nebrojenim slučajevima nepremostiv. Duševne snage, koje bi mogle ljude zbližiti, zakržljale su i ne dolaze do pravog razvoja. Iz prostorne natiskanosti samo će rijetko proisteći ljudska blizina. Na radnom mjestu okupljaju se osobe, koje se često puta ne mogu podnositi, - teret su i muka jedni drugima.

Izgleda, da je osamljenost temeljni doživljaj svakog čovjeka. Tome ne možemo izbjeći. Nije bolje bilo ni Majci Božjoj. Ona, doduše, nije trpjela tjelesne boli pri porodu svoga djeteta, ali je zato trpjela duševne, kad se kasnije samostalno razvijala Kristova ličnost. Prvi put to opažamo, kada je Isus kao dvanaestogodišnji dječak ostao u

hramu. Tada je počelo odvajanje Djeteta od Majke. Sin mora sasvim biti zaokupljen onim, što je njegova ooa. Zato se na početku svoga naučavanja odvaja od svojih rodjaka, da prema očevoj volji, bude svima na raspolaganje. Na Kalvariji je doživjela Marija najbolnije odvajanje, kad joj se Jedinac prikazao Ocu kao žrtva za grijehe. A na dan Njegova uzašašća Marija je gledala, kako konačno odlazi s ovog svijeta.

I tako je Majka Božja iskusila ono, što je više-manje sudbina svih majki, - one postaju osamljene, djeca se od njih odvajaju.

Da li dijete uopće pripada svojoj majci? Ona ga začinje u ljubavi i brižno čuva u svome tijelu. Ono je još sasvim njemo, ali će ga uskoro iz svog materinskog krila predati životu. Bolno se dijete odvaja od majke dolazeći na svijet. Ali ipak, ono još uvijek pripada majci. Dok raste ona ga uči, vodi i njeguje. Onda počinje dob sazrijevanja: mlad čovjek hoće da sam uzme u svoje ruke svoj život. Sad dolazi do nesporazuma, pa i onda, kad se majka i dijete ljube. Poslije toga izbor zvanja. Napokon dolazi vrijeme, kad odraslo dijete nalazi čovjeka, koga ljubi i kome želi pripadati. Sada mora ispuniti vlastitu zadaću u novoosnovanoj obitelji. Majka sad ostaje sama.

Nije li i sam Sin Božji osjetio, što znači biti sam. Kad je došao k nama, nismo mu htjeli pružiti konačište. Na Maslinskoj gori predbacuje apostolima: "Zar niste mogli jedne ure probdjeti sa mnom?" (Mt. 26, 4o). Potresa nas njegova tužba

izrečena u smrtnoj borbi: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?" (Mat. 27, 46). U ovoj najmračnijoj uri njegova zemaljskog života osjećao se Krist doista potpuno sam, jer kako je to izgledalo, povukao se od njega i sam nebeski Otac. Ali ipak, on nikada nije bio bez utjehe, jer sam kaže: "Nisam sam, jer je Otac sa mnom." (Iv. 16, 32).

Želi li današnji čovjek svladati svoj teški osjećaj samoće, mora najprije ukloniti korijen ovoga zla, a taj je - bijeg pred Bogom. Zbog toga on najviše trpi. Čovjeku, koji je pogodjen bolešću i drugim udarcima sudbine, oduzima ta odvojenost od Boga zadnju sigurnost i gura ga u tamu očajanja. Nikada ne možemo potpuno svladati osamljenost, jer je ona posljedica istočnog grijeha, koji je razbio usku zajednicu izmedju Boga i čovjeka. A što možemo učiniti protiv osamljenosti? Mi je suzbijemo bukom, senzacijama i užicima, a to je bezuspješan posao. Ona nas sve više pritiska, što više srljamo u buku i metež. Moramo sići u onu osamljenost, gdje čovjek više nije sam, - sjedinio se sa svojim Bogom.

Franjo Saleški: "Ne zaboravi, Filoteo, da se češće preko dana povučeš u samoću srca, dok te okružuje svakidašnji život. Ništa te iz tvoje okoline ne može spriječiti, da se svratiš u svoje srce. Sve su stvari oko tebe, a ne u tebi. I makar kako one bile brojne, tvoje srce može uvijek biti samo s jedinim Bogom!"

Neka to bude utjeha i hrabrenje svima, koji danas trpe od osamljenosti, koji

uzdišu s bolesnikom iz Evandjelja: "Gospodine, nemam čovjeka, da me spusti u ribnjak, kad se zamuti voda." (Iv. 5, 7). Neka im Majka Božja pomogne, da nadju i prodube milosnu i živu povezanost s Božjim Sinom, te da se tako razorna osamljenost pretvori u spasonosnu, a time u pravo razumijevanje medju ljudima i u mirno zajedništvo. Amen.

22. MOBILIZIRANJE SRDACA

Uloga i misija pojedinca u velikom kazalištu svijeta dodijeljena je svakoj osobi pojedinačno, ali tu ulogu i misiju svatko mora ispuniti u zajednici. U naše vrijeme sve više se približuju vanjski socijalni odnosi. Mi smo sve manje sami sebi dovoljni, sve više postajemo ovisni o drugima: o sveukupnom ekonomskom i političkom toku svijeta.

Radi modernih saobraćajnih sredstava silno se približio prostor pojedinaca. Čovjek je kroz mnogo tisuća godina sanjao o čudesnim čizmama, što jednim korakom prevale šedam milja. Sanjao je o letećim sagovima, koji bi ga prevozili zrakom. Taj san o čizmama i sagovima danas se ostvario: imamo auto i brze vlakove, avione i helikoptere. Ali, kolika nam je usluga time učinjena? Mi smo i u brzim vlakovima užurbani i neraspoloženi, a u autima umorni kao i onda, kad smo išli pješice. Mi danas mnogo brže svladavamo silne udaljenosti, a imamo mnogo manje vremena nego prije. U malo sati prelijećemo granice prostranih zemalja, ali u sebi ostajemo zatvoreni i ograničeni. Kontinenti su nam postali tako blizu, da svoje poglede upravljamo Mjesecu i Marsu, a često puta medju članovima obitelji nema intimnih, ličnih veza.

A razlog povezanosti s drugim ljudima jest egoizam i utilitarizam. Ako nešto darujemo u karitativne svrhe, mislimo,

da smo time izvršili svoju dužnost ljubavi prema bližnjemu. Medjutim, ta ljubav i njeno praktično ostvarenje, potrebnija je u ovom našem stoljeću nego ikada do sada.

"Osvjedočeni kršćanin ne smije se udobno i sebično začahuriti kada vidi nevolju i bijedu svoje braće, kad mu do ušiju dopru vapaji onih, koji su ekonomski slabi." (Pio XII.)

Albert Camus napisao je roman "Kuga". Grad Oran na zapadnoj obali Afrike bio je zahvaćen tom strašnom bolešću. Time su bile prekinute sve veze s vanjskim svijetom, a stanovnici upućeni sami na sebe. Roman opisuje, kako se izolirani stanovnici grada vladaju na području ove pošasti. Glavni su junaci ovog romana jedan liječnik i jedan svećenik. Liječnik nastoji, da svim onim, što mu je pružala na raspolaganje medicinska znanost, pomogne zaraženim bolesnicima. I svećenik na svoj način pokušava spriječiti zlo, koje se posvuda podmuklo širi: nastoji ljude utješiti i osokoliti, da ne očajavaju. Ali više od propovijedi djeluje žrtva njegova vlastitog života za sugradjane. Kao jedna od zadnjih žrtava kuge umire svećenik, a time se gasi i sama pošast.

Camus je htio pokazati, da kuga može tek onda prestati, kad propovijed svećenika Daneloux-a, žrtvom vlastite službe i ljubavi, postane djelo. Kuga nije samo zahvatila grad Oran, nego i čitav svijet. Ona se ne može spriječiti humanitetom i medicinom, nego samo velikom,

odlučnom i predanom žrtvom. Samo ljubav može svladati nevolju svijeta. To je Camus naglasio svojim romanom. Svećenik je bio ono zrno, koje je iz ljubavi istrunulo i tako donijelo obilan plod za umrle i preživjele.

Tko je moj bližnji? Možda je to moj rodjak, prijatelj ili susjed; drug, koji sa mnom radi za istim strojem ili netko drugi, koji od mene čeka lijepu riječ i savjet. Možda sam bližnji muškarcu i ženi, koji se zajedno sa mnom voze u autobusu, ili zajedno sa mnom trpe u bolnici. Mi smo uvijek bližnji onome, koji treba našu pomoć i s pravom je od nas očekuje:

Bližnji nam je svaki čovjek, koji živi u nevolji, pa makar prostorno bio vrlo udaljen. Vrijeme je, da proširimo svoj horizont i da počnemo planetarno misliti. I mi moramo nešto pridonijeti tome, da svi ljudi na svijetu žive životom dostojnim čovjeka, da bratski dijele zemlju i da medjusobno žive u miru. Mi uvijek govorimo o ratnim strahotama, ali izgleda, da je mir postao još strašniji radi naše bezbrižnosti, ravnodušnosti i egoizma: dvije trećine čovječanstva gladuje. Od 800 milijuna djece, koliko ih ima u svijetu, 500 milijuna ih je nedovoljno ishranjeno, - nemaju ni najnužniju hranu. Godišnje umire oko 60 milijuna ljudi, ali više od polovice ne umire ni od bolesti ni od staračke slabosti, nego od gladi.

Douglas Hyde, poznati katolički novinar, napisao je knjigu o svom puto-

vanju Azijom. Dao joj je naslov "Kome će oni vjerovati?" Knjigu je posvetio gladnim ovcama u Aziji, koje traže hranu, a nikada nisu zasićene". Medju ostalim on piše ovo: "Na jednoj stanici došao je u vlak čopor prljave i zapuštene djece i počeo tražiti po podu ostatke jela. U mom kupeu ležao je na podu ostatak neke ribe, po kojoj su putnici gazili. Jedan ju je dječak uzeo onako pomiješanu s blatom, a onda se skrio iza teretnog vagona i počeo pohlepno gutati. Pri tom se bojažljivo ogledavao, da ne bi netko iznenada došao i oduzeo mu jelo.

Azija gladuje, iako zemlje ondje nisu prenapučene. A koliki je tek duhovni vjerski glad! U mnogim dijelovima Azije i Afrike ima 80% analfabeta ... Prodrmajmo malo našu savjest. Nov krzneni ogrtač i udobno ljetovanje na Jadranu optužuju nas, da smo zaboravili na bližnjega, koji na drugim kontinentima materijalno i duhovno gladuje. Oni su ljudi kao i mi. Naša su braća i sestre, jer svi imamo zajedničkog Oca na nebu. Opominje nas apostol Ivan: "Tko ima blago svijeta i vidi brata svoga u nevolji i zatvori mu srce svoje, kako ostaje ljubav Božja u njemu? Djeco, ne ljubimo riječju ni jezikom, nego djelom i istinom!" (I.Iv. 3, 17).

Prvo Marijino djelo, poslije andjelova posjeta, bilo je djelo ljubavi prema bližnjemu, jer je i njena rodjakinja Elizabeta na sebi osjetila Božje čudo: "Marija ustavši onih dana,

otide žurno u planine, u grad Judin. I udje u kuću Zakarijinu i pozdravi Elizabetu. Kad je Elizabeta čula pozdrav Marijin, zaigra dijete u njezinoj utrobi." (Lk. 1, 39). Marija hrli u pomoć svojoj rodjakinji. Ona želi pomoći jednoj ženi u njenim teškim časovima. Ne smatra se previsokom, da vrši svaku službu, koju traže prilike.

Ljubav Majke Božje daleko je nadmašila njene sunarodnjake i rodjake. Njena ljubav prema bližnjemu postala je ljubav prema najudaljenijima, jer su u tu ljubav uključeni svi ljudi svijeta.

Ona nas želi naučiti umjetnosti, da u svakom čovjeku gledamo svoga subrata. Želi, da svladamo svoj egoizam, jer tko ga svlada, svladao je sve: njegova je plaća velika i velik je njegov dobitak, a to je Bog, duša, radost i mir srca. Kad god dajemo i poklanjamo, ne postajemo siromašniji, nego bogatiji. Istina, težak je put od mučnog početka do savršenog ostvarivanja ljubavi prema bližnjemu, koja mora u ovo naše vrijeme biti i ljubav prema najudaljenijima. Mi ćemo možda na tom putu stalno zaostajati. Ali Marija želi, da žalimo za propuštenim prigodama, da svaki dan nastojimo biti bolji. Mi ćemo moliti sa Mihaelom Quoist:

Daj mi, Gospodine, da opet u svije tu širim istinitu ljubav.

Daj, da preko mene i tvoje djece ova ljubav pomalo prodre u sve

životne krugove, u sve društvene slojeve, u sve ugovore i sve odredbe.

Daj, da tvoja ljubav prodre u urede, u tvornice, u gradske četvrti, kuće, kina i plesne dvorane.

Daj, da prodre u srca ljudi, i ne daj, da ikada zaboravim, da je borba za bolji svijet borba ljubavi u službi Ljubavi." Amen!

23. PRIJESTOLJE MUDROSTI

Prije pola stoljeća još su mnogi ljudi, osobito obrazovani, vjerovali u neki opći napredak. Mislili su, da će prosvjetom i znanošću ljude obratiti od zabluda i praznovjerja. Od znanosti se previše očekivalo. Neki su u svojoj nadudosti mislili, da će ona jednog dana zamijeniti religiju i da će Bog postati suvišan. U tom svom poslu prosvjećivanja previše su se pouzdali u ljudski razum.

Doživjeli smo dva svjetska rata i vidjeli, a možda i sami osjetili kakve sve okrutnosti mogu ljudi činiti u ime znanosti i prosvjećivanja. Ratovi su postali još strašniji, a uzajamne brutalnosti još gore. Znanost nije uklonila bračne skandale i samoubistva, dapače ih je povećala.

Znanost, osobito na nekim područjima, ide rapidno i neprekidno dalje. Rezultati pojedinih stručnih područja sve su složeniji, teži i apstraktniji i postali su tajni posjed sitne manjine, posjed specijalista, koji su često puta bespomoćni u najjednostavnijim pitanjima, koja nadilaze njihov poseban studij. Moderno istraživanje hereditarnosti, na primjer, postalo je tako komplicirano, da to jedna glava ne može više pregledati. Slično je i s problemima atomske fizike. Psihologija godišnje registrira oko 10.000 novih pojava. Koji psiholog može sve to i pročitati?

Naše znanje ide sve to više u širinu, ali istodobno ide i u dubinu. Znanja nam, dakle, ne manjka, jer se za to brinu razni stručnjaci i specijalisti i više nego dovoljno. Zlo je, naprotiv, u tome, što smo znanost zamijenili mudrošću. Nije netko mudar zato što mnogo zna. Znanosti je sjedište u razumu, a mudrosti u srcu.

Hoćemo li, dakle, osuditi znanost i razum? - Ne, oni nisu zli. Naprotiv, svaka spoznaja je zraka vječne istine samoga Boga, koja se odrazuje u našem stvorenom razumu. Neznanje je uvijek zlo, a znanje uvijek vrednota, koja je samo onda od koristi čovječanstvu, ako ga vodi mudrost.

Povijest nas uči, kako je Crkva uvijek cijenila znanost i sama je njegovala. Sjetimo se samo mnogih univerza, koje posjeduju papinski dokumenat o osnivanju. Crkva je stoljećima prenosila u svojim školama veličanstveno zaokruženo i jedinstveno znanje.

U početku je izgledalo, kao da se moderna znanost ne slaže s religijom. Ali, to je bio samo znak njene nezrelosti. Danas skoro svakodnevno slušamo i čitamo o učenjacima, koji se klanjaju pred misterijom kozmosa i nalaze put religiji. Izvrsno je rekao Pio XII.: "Nasuprot nekadanjim površnim tvrdnjama, prava znanost sve to više otkriva Boga, što više napreduje Kao da Bog stoji čekajući iza svakih vrata, što ih znanost otvara."

U lauretanskim litanijama slavimo Mariju kao "Prijestolje mudrosti". O Mariji kaže evandjelist dva puta: "A Marija je pamtila sve ove dogadjaje i razmišljala o njima." (Lk. 2, 19. i 2, 51). Mudrost je više nego znanost. A mudrost Majke Božje je isto što i njezino gledanje na sve stvari i na sva životna područja u svijetlu vječnosti. Ta je mudrost plodonosna i životno snažna, jer svakoj stvari daje ono mjesto, koje joj u hijerarhiji svega pripada.

Sv. Toma kaže: "Osobina je mudraca, da sredjuje!" Ali postoji dvostruki poredak: jedan, što ga je sam Bog stvorio, kad je kaos oblikovao u kozmos, i drugi, što ga mi ljudi moramo stvoriti u svojoj slobodi. Prvi poredak istražuje znanost, a oko drugog nastoji mudrost. Pravu mudrost daje Duh Sveti. Po njoj čovjek ne shvaća više vlastitim silama ono što je ispravno. Njemu je to nadahnuto odozgo. Na taj način on otkriva onakav poredak stvari, kakvog Bog želi. Duh Sveti uzdiže mudroga na visoko mjesto, otkud može pogledati i mnogo bolje shvatiti poredak, koji vlada nebom i zemljom. I s ovoga visokog mjesta može vidjeti očinsko Božje srce puno ljubavi, koja nas posve obuzima. U svijetlu ove mudrosti nije ludost neznanje, - grijeh je ludost i zaslijepljenost.

Majka Božja posjedovala je tu mudrost, jer nije nikada bila u vlasti grijeha, - bila je savršeni hram

Duha Svetoga. Ona sigurno nije znala mnogo toga, što danas zna prosječna žena. Pogotovo nije pohadjala nikakvu univerzu niti stekla kakav akademski stupanj. Ali je zato bila najbolja učenica u školi Duha Svetoga, gdje je doznala za ono, što je jedino potrebno, za ono, na što se konačno sve svodi.

Danas naša djeca pohadjaju razne škole. Ona uživaju blagodati dobro promišljenog nastavnog plana. A da li se takodjer brinemo, da u njima ne raste samo znanje, nego i mudrost. Bez nje će njihovo srce ostati prazno, a znanje bezvrijedno, dapače i pogibeljno, jer je neodgovorno znanje najpogubnija moć svijeta: dovoljna su tri, četiri zločinca, koji poznaju tajne razornih sila, da unište čitave zemlje, da atomskom bombom iskorijene čovječanstvo.

Studirali mi ne znam koliko, i dalje ćemo ostati učene neznalice, ako nemamo mudrosti. Zato ne možemo nikada dovoljno često i usrdno moliti: "Bože, koji si svjetlošću Duha Svetoga poučio srca vjernih, daj da u tom istom Duhu, što je pravo, mislimo i njegovoj se utjehi vazda radujemo. Po Kristu Gospodinu našem. Amen".

24. NA FRONTI POTROŠNJE

Kad je u siječnju 1958. prvi put zasjedao u Bruxellesu Ministarski savjet evropske ekonomske zajednice, novine su javile, kako je u jednom govoru rečeno, da je glavni cilj evrpskog tržišta: što brže doseći američki visoki životni standard.

To je sigurno svatko, bez obzira na svoje stranačko mišljenje, rado pozdravio. Ni majka Božja nema tome šta prigovoriti. Ta, i životni standard je Božja volja, pa ga s pravom svi želimo; a naglasile su ga papinske socijalne enciklike. Zlo je živjeti u oskudici i nevolji i nitko ne želi gladovati.

Životni standard je ona punina dobara, koja odgovara materijalnim i kulturnim zahtjevima nekog vremena. On počinje ondje, gdje prestaje glad, a obuhvaća sve, što nadilazi egzistencijalni minimum. Hrana mora biti ne samo dovoljna, nego dobra i bogata vitaminima. Stan ne smije biti primitivan, nego udoban. Odijelo ne smije biti siromašno, nego i reprezentativno.

Naravno, ne smijemo zaboraviti: dvije trećine stanovništva na zemlji gladuje; nema niti onoga, što je najpotrebnije za život, ne pozna nikakvog životnog standarda. Danas se, dakle, socijalno pitanje pomaklo na svjetsku razinu. Ono se više ne sastoji u opreci izmedju kapitalista i proletarijata, nego u opreci izmedju bogatih i nedovoljno razvijenih ze-

malja u svijetu.

U mnogim zemljama životni standard postao je moderni kumir, koji zarobljuje mase. Ogroman je njegov utjecaj. On vlada reklamom, privredom i obećanjima stranačkih vodja. Jurnjava za životnim standardom rano istroši našu životnu snagu. Kumir je uvijek bez srca i hladan. To je Moloh, kome oci žrtvuju svoju savijest, a majke svoju djecu. Mali auto postaje važniji od obiteljskog života. Radni tjedan lako se prekoračuje lošim i krijumčarskim radom. U službi kumira životnog standarda ljudi štede, poste i rade. Tu dolazi i natjecanje sa susjedom, tko će imati veći hladionik, modernija kola i ljepši televizor.

Sve je zahvatila omaglica potrošnje. Ljudi hoće, da već danas pojedu pečenje, na koje imaju pravo tek prekosutra. U mnogim zemljama je i jednostaven čovjek okružen luksuzom, na kojem bi mu zavidio i najbogatiji knez Srednjeg vijeka. Ali mi ne mislimo na to. Nismo više zadovoljni, da dopust provedemo kod kuće, - moramo u inozemstvo, iako nismo poslije toliko proputovanih kilometara ništa više odmoreni, iako na koncu nismo uopće duhovno spremni, da nas ta putovanja doista obogate. Nitko ne će tvrditi, da nema još i kod nas bijede i siromaštva, ali općenito svi mi stojimo na fronti potrošnje, kako je to netko formulirao u jednoj knjižici. Evo nekoliko primjera: Jedan šesnaestgodišnji mladić počinio je samoubijstvo, jer su mu roditelji uskra-

tili "Moped". Jedna stara žena plače, što iz trošne kuće mora seliti u novi stan, u čijoj blizini nema kina.

"Opet u Italiju!", viče nezadovoljna daktilografkinja, kad joj je muž predložio, da ondje provedu svoj dopust.

Reprezentativni tip našeg doba je potrošač. A rezultat? U bezgraničnoj težnji za životnim standardom izgubljena životna sreća, izgubljen je uravnotežen i stvaralački čovjek. Unatoč višem životnom standardu, mi smo općenito duhovno osiromašeni, nervozni i nezadovoljni, a i u pogibli, da moralno propadnemo. Naprotiv, Majka Božja je odrasla u skromnijim prilikama. Sv. Nazaretska Obitelj bila je siromašna posjedom. Josip je bio sitni zanatlija i morao je živjeti od rada svojih ruku. Njihov obiteljski život bio je najjednostavniji. Isus je mogao o sebi reći: "Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji nema gdje da nasloni glavu." (Lk. 9, 58). Krist, kome čitav svijet pripada, služio se životom u najskromnijoj mjeri.

"Ako hoćeš biti savršen, idi prodaj svoju imovinu i podaj siromasima, imat ćeš blago u nebu" zatim dodji i podji za mnom." (Mt. 19, 21). Sv. Franjo Asiški, slijedeći ovaj Gospodinov savjet, odabrao je siromaštvo za svoju zaručnicu i time preobrazio i obogatio čitav jedan svijet. Stari Diogen je bio poganin, ali je posjedo-

vao jednu krepost, koja je, nažalost, medju nama kršćanima prava rijetkost. To je umjerenost. Njegov moralni stav bio je značajniji nego najznačajnije pobjede suvremenika mu Aleksandra Velikog. Ovaj je morao s udivljenjem priznati: "Da nisam Aleksandar, želio bih biti Diogen!"

Ako želimo nasljedovati Mariju, onda ne smijemo dopustiti, da nas zarobi životni standard, luksuz i uopće zemaljska dobra. Neka nas od toga očuvaju: skromnost, umjerenost i jaki karakter. Potrebno je stalno vježbanje u ovim kardinalnim krepostima, koje su nam, nažalost, slabo poznate. Ako se odrasli u njima ne vježbaju, kako će djeca od njih naučiti. Našim mladim ljudima nije nikada dosta zabave, "kruha i igara". Tako zajedno s njima raste i neumjerenost, koja će ih mučiti i pratiti kroz čitavi život.

Majka Božja sigurno ne želi, da sva dobra ovog svijeta prepustimo drugima, ali još manje želi, da nesuzdrživo jurimo za nekim višim životnim standardom. Ali nam zato preporučuje, da gladujemo i žedjamo za pravdom. Taj glad je uzveličala u svojoj pjesmi "Magnificat" i obećala mu utaženje. Koji, dakle, gladuju za životom, do kraja života bit će mučeni ovim gladom. "Gladne napuni dobara, i bogate otpusti prazne." (Lk. 1, 53).

Prvi su "siromašni duhom", koje je Gospodin proglasio blaženima u svom govoru na gori. To su svi oni, koji nisu

svoje srce prilijepili za dobra ovoga svijeta. Predvodi ih Majka Božja, koja je živjela u jednostavnosti i skromnosti svete nazaretske obitelji. Ako nam u srcu živi težnja za Bogom i njegovim milosnim dobrima, možemo i bez zemaljskih dobara biti vedri; a nesvladani glad za bogatstvom i životnim standardom nikada ne će biti utažen. Amen.

25. U PLESU ATOMA

Bruxelles, 1958! Svjetska izložba. U znaku metalno sjajnog atoma, pokušale su 53 države, s kojima Belgija podržava diplomatske odnose, zatim osam internacionalnih organizacija i bezbroj privatnih firma, odgovoriti osnovnoj misli gigantske izložbe, a ta je: čovjek i njegova nadmoćnost nad strojem. Stotine tisuća posjetilaca iz svih krajeva svijeta čude se gledajući veličanstvena djela ljudskog duha i dive se radnoj moći čovjeka. To je bila jedinstvena inventura silnih pogona našeg svijeta, - prava svjetska bilansa. Pojedine nacije pokazuju što su učinile, da nam život učine udobnijim, zdravijim, ljepšim, sretnijim i dužim. Na stisnutom prostoru vidimo sav napredak sadašnjice. Golema izložba u Bruxellesu organizirana je pod geslom: "Za humaniji svijet!" Svi žele pokazati, što su učinili ili što žele učiniti, da svijet zbilja takav postane. Jedni vjeruju u tehniku, drugi u povišeni životni standard, treći u umjetnost, a neki opet u socijalnu pomoć i zakonodavstvo.

Kraj orijaških paviljona Amerike i Sovjetskog Saveza stoji mnogo manji i skromniji paviljon Vatikana. Tu je dokumentima dokazano, što je Crkva učinila za humaniji svijet i što još uvijek čini. Naravno, to nije tako lako pokazati i učiniti vidljivim, kao što je to slučaj sa materijalnim proizvodima, koji opipljivo prikazuju veličinu ljudskog duha.

Da postoji napredak uopće, to ne može nitko zanijekati, pa makar i ne posjetio svjetsku izložbu u Bruxellesu. Pogledajmo malo ovaj put razvoja. Dug je bio taj put od izdubenog stabla, u kome su naši predji plovili morem, jezerima i rijekama naše domovine, pa do orijaških plivajućih hotela, luksuznih brodova naših dana, opremljenih svim komforom. Isto tako, dug je bio put svladavanja sile teže od prvih jednostavnih pokusa Leonarda da Vincia, pa do modernih tipova aviona sa nadzvučnom brzinom. Radio i televizor u našoj sobi tajanstveno nas povezuju sa čitavim svijetom. A rezultati nuklearnog istraživanja! Danas i najjednostavniji čovjek u najzabitnijem dijelu svijeta zna za atomsku bombu i silno je se boji. Ali to je praktično samo jedan dio silnog otkrića najvećeg vrela snage u materiji, koju možemo razbijanjem atoma pretvoriti u snagu, koja je stvorila novo razdoblje, o čijim mogućnostima danas možemo jedva naslućivati. Nije uzalud bio simbol svjetske izložbe u Bruxellesu orijaški atom, simbol snaga, koje su do sada bile vezane, a sada oslobodjene i mogu potresti čitavim svijetom.

Idućih pedeset godina proći će u znaku tehničkog napretka, kakav još nije postojao. Elektronska tehnika i atomska snaga zamijenit će sve

ono, što su ranije izveli para i elektricitet. Nitko ne može osporiti teoretski i tehnički napredak. To je očito. Mi živimo duže, hranimo se bolje, odijevamo se otmenije i putujemo brže. Ali, zanimljivo je: što više rastu tehničke mogućnosti, to nas više muči neki duboki iskonski strah: kamo će nas tehnika dovesti. Još nismo došli do pravog mira nakon Drugog svjetskog rata. Sumnjamo, da li smo prebrodili katastrofu, ili ona tek zapravo predstoji.

Utemeljitelj glasovitih opel-tvornica, bio je u početku kovački pomoćnik u jednom selu. Kad je već postao star i došao do velike slave, sastao se sa svojim nekadanjim drugovima. Govorili su o koječemu. Naravno, i o tehničkom napretku. A onda se stari Opel zamislio i rekao: "Da su se ispunile sve nade, koje su bile vezane uz tehniku, onda bi morala sreća našeg djetinjstva, omjerena sa srećom današnjeg čovjeka, izgledati kao sitna seoska kovačnica, u kojoj smo kovali čavle prema orijaškoj prostoriji u kojoj se proizvode auti." Nažalost, sreća nije išla usporedo.

Mi ne jadikujemo s onima, koji proklinju tehniku i na nju svaljuju svu odgovornost za zlo našeg vremena. Mi ne spadamo medju one, koji hvale dobra stara vremena, kad nije bilo bučnih auta ni elektronskih mozgova. Mi znamo za blagoslov tehnike: ona je dovela do industrijskog doba i omogućila svjetsku ekonomiju. Tehnika nije naša nesreća, ona nije djavolska. Nesreća, naprotiv,

leži u nama, jer je ona izmakla iz naših ruku i triumfira nad etikom, koja je veoma zaostala. Sredstva, koja se sve više usavršavaju u cilju svladavanja prirode, postala su sama sebi svrhom i zavladala čovjekom. Napredak moralnog razuma nije išao usporedo s tehničkim razumom. Čovječanstvo danas hramlje za svojim tvorevinama. Tehnika je orijaškim koracima neumorno jurila naprijed, dok etika nije s njom išla ukorak. Pio XII. je rekao: "Tehnika može biti i ovo: zaslijepljujuća panorama, koja čovjeka, što u nju vjeruje, zatvara u tamnicu. Čovječji duh, koji se dade zavesti na neko tehničko životno shvaćanje, ne će razumjeti one Božje vrednote, koje su, kao i tajne kršćanske vjere, po svojoj prirodi sasvim različite od tehnike. Otud i potječe ona tajna muka današnjeg čovjeka, koji je oslijepio, jer se svojim tehničkim shvaćanjem dragovoljno okružio tamom."

Majka bi nam Božja sigurno ovo rekla na naš tehnički napredak: "Usvojite ga, jer je on djelo vašeg duha i vaših ruku!" Doduše, ona se sama morala odreći blagodati vodovoda i električnog svijetla, ali sigurno želi, da mi sve iskoristimo, što će nam život učiniti ljepšim i udobnijim. Možda bi nas uputila i na zastrte tajne atoma i naglasila, da su oni izraz mudrosti, moći i ljubavi Božje. U svim orijaćkim djelima tehnike očituje se Božja krasota, a očituje se i veličina ljudskog duha, koji je zraka vječnog Duha Božjega. Velika djela tehnike s pravom u nama izazivaju divljenje i hvalu Bogu, "koji je takvu vlast dao ljudima." (Mt. 9, 8). Ali jao, ako mi

ljudi izgubimo moć nad ovom moći!

Ne osudjujmo, dakle, tehniku ondje, gdje je samo čovjek kriv! Ona će biti ono, što mi iz nje učinimo. Ona uvijek u sebi nosi onu istu dvoznačnost, koju ima atomska sila. Već je i najgrublja sjekira od kremena bila dvosjekli mač: uporabljiv korisni alat i istodobno smrtonosno oružje.

Konačno sve ovisi o čovjeku. Ako je on u sebi zdrav, onda će mu i napredak biti od koristi. Vatikan je kao jedini izlagač u Bruxellesu ispravno izveo moto "Za humaniji svijet!" Humaniji postati znači u prvom redu postati bolji, a to je upravo stalno nastojanje Crkve.

Mi ćemo ubuduće biti mnogo više upućeni na tehniku nego sada. Na ovoj zemlji, koja će za 50 godina morati prehranjivati dvostruko više ljudi, morat ćemo se u mnogo većoj mjeri osloniti na tehniku. Ali zato se ne moramo odreći svoje slobode, dostojanstva i čovještva. Tehnika će nam staviti u ruke silnu moć. I veoma je važno, da li će je savjest i odgovornost tako ojačanog čovjeka obuzdati. Nama je potreban duh i mišljenje Majke Božje. Onda nam ne će biti težak svijet izmedju slijepog napretka, pred kojim s pravom strahujemo, i vidovitog napretka, koji leži u Božjoj volji. Neka Marija dade snagu i svijest svima onima, koji su za to odgovorni, da materijalni napredak uvrste u zakon Božji i da ta-

ko obuzdaju ples atoma, da nam ubudće ne bude na propast nego na spasenje. Amen.

26. JEDNA ŽENA SVLADALA STRAH

Higinus (25. pr. Kr.) priča u jednoj fabuli o stvaranju čovjeka. Briga je oblikovala čovjeka iz ilovače, a Jupiter mu je udahnuo duh. Sad je nastala svadja izmedju Jupitera i Brige, kome će ta tvorevina pripasti. Saturn, t.j. vrijeme, donio je odluku: Nakon smrti čovjeka neka Jupiter opet preuzme njegov duh, a zemlja ilovaču. A dok je živ, neka bude prepušten Brizi.

To je poganska fabula, ali ima duboku jezgru istine. Istina je, naime, da "Gospodja Briga", kako ju je Sudermann tako lijepo opisao u svome poznatom romanu, ne napušta čovjeka kroz čitav njegov život. To se u našim danima i pogoršalo: uz brigu je nadošao i strah, koji vlada čovjekom. Ta je činjenica našla izraza u današnjoj filozofiji i literaturi.

Spengler smatra, da je propast Zapada nesuzdržljiva. Egzistencijalistički filozofi goje pravi kult s brigom i strahom. Kierkegaard diagnosticirao je strah kao osnovno stanje čovjeka. Heidegger misli, da je čovjek, s obzirom na ništavilo, strahom istrgnut iz svog propadanja. Sartre tvrdi, da se čovjek plaši pred vlastitim postupcima, koji su nepredvidljivi.

Danas čovjek juri u vrtlogu svijeta bez kompasa i zvijezde vodilje. Obzorje njegove duše je tmurno, ne osvjetljuje ga ni tračak nade. Svagdje pogibao i strah.

Mi smo po svojoj naravi ugrožena bića. Doduše, svojom razumnom dušom uzdižemo se iznad svih drugih stvorova. Ali što je viša naša duhovna sprema, to je dublja mogućnost pada. Mogućnost unesrećenja upravo mu leži u krvi. Biološki je ugrožen od civilizacije, a duhovno od krivog prosudjivanja i lažnog životnog stava.

Ali zato živimo u vremenu, kad se ljudi osiguravaju na svim životnim područjima: protiv nesreće pri radu, protiv požara, poplave ... Socijalno smo osigurani, da ne budemo bespomoćni, kad nadodje bolest i starost. Radi ovih svih mjera morala bi naša egzistencija biti sigurnija nego ikada. Medjutim, strah je upravo veliki negativni doživljaj našeg stoljeća. Susrećemo ga svakodnevno u tisuću različitih oblika. Svatko ga je od nas osjetio i svi znamo, kako može teško mučiti.

A što ljudi danas čine, da taj strah svladaju; strah, koji ih često prati do u duboku snenu noć! Zle su njegove posljedice: on zbunjuje, koči, škodi duši i tijelu. Medicina je tu pokušala pomoći, pružila nam je sredstva protiv straha, koja barem za kratko vrijeme postižu svoju svrhu pomažući, da se svladaju ta bolesna stanja. Ali, ne mogu se te tablete trajno gutati bez štetnosti: čovjek gubi duhovnu snagu prosudjivanja, a nastupaju i druge zle posljedice.

Drugi opet bježe u vrtlog, zabavu i omamu. Ali to nije nikakvo rješe-

nje. Postoji jedan bolji, neškodljivi put, da se strah svlada. Jesmo li mi ipak bespomoćno izručeni strahu? Spada li i strah u neotudjive bitne značajke svakog čovjeka?

Kako je u toj stvari bilo s Majkom Božjom? Da li su je briga i nesigurnost mimoišle na njenom zemaljskom putu? Nipošto! Njen život bio je jedan veliki lanac nesigurnosti. Rodjenje njenog božanskog Djeteta u najprimitivnijem mjestu, gdje životinje žive; zatim pogibeljni put u Egipat, - sve su to bile karike ovog teškog lanca. Njen život ne pozna sigurnosti. Nije ju poštedjela nijedna gorčina počevši od privremenog gubitka Sina, kada je počeo svoj javni život i rad, pa do onog konačnog gubitka na golgotskom križu. Kako vidimo, Bog nije izuzeo od pogibli, boli i nesigurnosti ni život najsavršenijeg ljudskog bića.

Naravno, Mariju nije mučila jedna briga: nesigurnost spasenja. Nas, naprotiv, opominje sv. Pavao: "Gradite svoje spasenje sa strahom i drhtanjem."

Pogledamo li pobliže, opazit ćemo, da je ta briga zapravo jedina, osnovna i prava briga krštenog čovjeka. Sve su druge brige i nesigurnosti sitnice prema ovoj brizi. Jer u času, kad smo kršteni, mi smo potpuno životno osigurani. I ne sagriješimo li smrtno, ništa nam se više ne može dogoditi. Kao krštene osobe, mi smo pod posebnom zaštitom Božjom. On je

naš pastir. Čemu se, dakle plašiti briga za stan, za djecu, za muža, za ženu; briga radi nepodnosivih susjeda ili radi neizlječive bolesti. Svakako, to su brige, koje nas muče na ovom svijetu. Katkada su tako teške i mislimo, da ih više ne možemo podnijeti. Ali Bog bdije nad nama. "Svu svoju brigu bacite na njega, jer se on brine za vas." (Iv. Petr. 5, 7). A sam Krist nas tješi: "Ne brinite se tjeskobno za život svoj." (Mat. 6, 25). On nas ne kani sačuvati od briga, nego od straha. Ne padnemo li u grijeh, naš život dobro će proći. Naš život, doduše, ostaje jedan smioni pothvat, ali, ako ostanemo vjerni, možemo biti sigurni u dobar svršetak. Sv. Pavao naglašuje: "A mi, braćo, nismo od onih, koji odstupaju na propast, nego od onih, koji vjeruju, da sačuvaju dušu." (Žid. lo, 39).

Upravo nam ta vjera govori, da na zemlji ne možemo biti konačno osigurani. Nije nam siguran ni vlastiti dom, što smo ga mučno stekli. To je samo šator, u kojem stanujemo. On će za kratko vrijeme biti uklonjen, a poslije par godina i sami ćemo biti nemilosrdno deložirani. Bili mi ne znam kako zdravi, jednom će doći bolesti i smrti. A ta nam vjera takodjer kaže, da će naša vjernost biti nagradjena vječnim životom.

Mi dakle, ne pristajemo uz kult straha, što ga provode profesionalni pesimisti. Mi poznamo nesigurnost i brigu dok živimo na zemlji,

ali znamo za ljubav i Providnost Božju, znamo za domovinu, gdje će sve dobro svršiti.

Abbé Joly poklonio nam je molitvu kršćanske nesigurnosti: "Gospodine, ja sam produkt stoljeća komfora... Ja hoću za svoju zemlju, za svoju obitelj, za svoj novac: sigurnost!

Gospodine, Ti si rodjen pod riskantnim okolnostima jednog putovanja. Ti si bez novaca putovao svim cestama. Izvedi me iz ovog egoizma i mog komfora! Da ja ... obilježen tvojim križem, nemam nikakvog straha pred tvrdim životom i zvanjem, gdje moram snositi čitavu odgovornost. Ja želim, Isuse, svoj život staviti na kocku tvoje ljubavi.

Drugi misle, da se moramo čuvati, a Ti si mi rekao, da se moram darivati. Drugi se udobno smještavaju, a Ti si mi rekao, da moram poći na put; da moram biti spreman na radost i na bol, na neuspjeh i uspjeh ne pouzdavajući se u sebe, nego - u Tebe." Amen!

27. VIŠE RADOSTI !

Današnja se svadba ne može nipošto usporediti s izraelskom svadbom u Kristovo vrijeme. Danas važi tempo, mi moramo štedjeti vrijeme. U usporedbi s ondašnjim vremenom, današnja se svadba odvija skoro trijezno. Kod nas se ljudi redovito žene subotom i nedjeljom, kad ne rade, da što manje vremena izgube. Onda je to bilo sasvim drugačije. Svadba je bila duga svečanost. U subotu prije toga priredio bi otac vjerenice u svojoj kući malu gozbu. Glavna bi gozba, medjutim otpočela svečanim odvodjenjem zaručnice iz roditeljskog doma. To bi obično bilo u srijedu. Vjerenicu bi položili na nosiljku i u svečanoj povorci otpratili u zaručnikovu kuću. Svi su je mogli vidjeti, diviti se njenoj ljepoti ili kritizirati. Vidimo, dakle, vremena se u nekim stvarima uopće ne mijenjaju. Onda kao i danas padali su komplimenti kao i jetke primjedbe. Dapače bi i ozbiljni rabin prekinuo svoje predavanje i u pratnji svojih učenika otpratio zaručnicu.

Tada bi u vjerenikovoj kući bila gozba, koja bi trajala i po sedam dana. Svakako, jedno "vjersko vjenčanje" u hramu i sinagogi nije tada bilo uobičajeno kod židova; ali kod gozbe izrekao bi se prilično dug blagoslov nad mladencima.

Evándjelje nam govori o jednoj svadbi u Kani Galilejskoj. Tu je bila i majka Isusova. Iz ljubazne skrbi, kojom se ona zauzima za mladence, s pravom za-

ključujemo, da je bila njihova dobra prijateljica. Odgovaralo je orijentalnoj gostoljubivosti, da na svadbu bude pozvan i Isus sa svojim učenicima. Kod takve svečanosti gosti su se neprestano mijenjali tokom dana. Možemo pretpostaviti, da Isus nije bio prisutan odmah prvog dana te sedmodnevne svečanosti.

I tada je nestalo vina. "Nemaju vina!" Marija je prva primijetila nepriliku mladenaca i domaćina i zato intervenira kod Isusa. Kao odgovor Isus izriče tajanstvene riječi: "Ženo, što ja imam s Tobom? Još nije došao moj čas." (Iv. 2, 4). Samo za veoma kratko vrijeme on odbija Majčin zagovor, ali istodobno obećava, da će njezino zauzimanje biti uslišano, kad dodje njegov čas. Dakle, kad poslije smrti udje u slavu.

"Još nije došao moj čas!" Ali Marija je već sada uzdignuta na ovu visinu, koja će kasnije u "njegovu času" biti svojstvena. Isus joj je prolazno dodijelio onu funkciju, koja će joj tek u tom času pripadati.

Marija pokazuje, da ima srca za naše nevolje i neprilike. Njezina je želja, da nikome ništa ne manjka. Čak nam priuštava i dobru kapljicu; naravno, ne samo to, već dublje i plemenitije radosti. U pjesmi je nazivamo "vrelom svih radosti", jer je porodila Krista "veselje svega svijeta".

Na zagovor svoje Majke Isus je učinio jedno luksuzno čudo. Nije malenkost 6 hektolirata vina, a i sladokusci su mogli biti zadovoljni sa kvalitetom. Svakako, ne smije nitko zaključiti iz ovog luksuznog čuda, da može biti preko mjere i više nego je potrebno. Gospodin je dosta puta i veoma jasno rekao, što on misli o umjerenosti i svladavanju.

Ali time nisu pogodjeni niti absistenti. Čovjek može slobodno i svijesno prihvatiti žrtvu i tako se radi višeg dobra odreći svjetskih dobara. To se dogadja kod redovničkih zavjeta. A i mi se moramo od vremena do vremena odreći dopućtenih užitaka, da u momentu kušnje možemo sačuvati pravu distancu prema nedopuštenima. Ali općenito vrijedi: "... jer je svako stvorenje Božje dobro i ništa nije na odmet, što se prima sa zahvalnošću." (I. Tim. 4, 4). Stvari ovog svijeta nisu zle, i mi ih ne smijemo prezirati. Svakako, one su danas postale vrlo komplicirane. Tko se medju njima želi snaći, mora duboko o njima razmišljati. Mi ih ne smijemo jednostavno odbaciti, već po Božjoj volji upotrebljavati, uvrstiti ih u njegov zakon i njima vladati.

Nitko ne može živjeti bez radosti. Ona je životni balzam za tijelo i dušu. Zato svi traže radost. Ali, često se dogadja, da mnogi umjesto radosti nadju zabavu, a zabava je samo njen nadomjestak.

"Jeste li se jučer na plesu dobro zabavljali?", pitao sam mog suputnika u kupeu, a on je još blijed i neispavan odgovorio: "Pa nije bilo ne znam što!" Iz njegovih očiju nije odsijevala radost, nego mamurluk.

Svijet danas traži zabavu, a ne pravu radost. Zabave se svagdje organiziraju, ali rijetko koja pruža pravo veselje. Suvremene zabave redovito ispražnjuju duše. Naprotiv, radost grije, oplemenjuje, obogaćuje, jer ona je kap vječne Božje sreće. Sv. Pavao nas pozivlje: "Radujte se svagda u Gospodinu; opet velim: radujte se!" (Filip 4, 5). Ne misli time na probančenu noć, a niti na strast, koja uvijek svršava gadjenjem nad samim sobom. Sjetilna zabava naginje prekomjernosti, a ta se idući dan plaća mamurlukom. Nažalost su radosti ovog svijeta nagrižene od istočnog grijeha. One nose na sebi žig prolaznosti. Po Kristovoj riječi i djelu ušla u svijet prava radost. Po njoj se u nama radja slutnja o vječnosti i sreći, koja nas onamo čeka. "Čovjek nije ovdje za zabavu, nego za radost!" (Paul Claudel). Bog je čovjeka odredio za radost, jer je naš konačni cilj vječno blaženstvo. Time dajemo i pravac zemaljskim radostima. Gospodin Bog nam ih dopušta. Možemo težiti za njima i uživati ih. Svakako tu postoji ljestvica: radost nad posjedom, nad jelom i pilom, nad obiteljji; radost nad pjesništvom i glazbom, nad dobrim razgovorom, nad duhovnim radostima mišljenja i istraživanja. Što se više uspinjemo na toj ljestvici, to

je radost plemenitija i čistija.

Lako je iznijeti teoriju, ali tek u praksi počinju teškoće. Tu se mora svatko osobno čuvati; mora znati, kad je dosta, "Zagrabite sad!" Da, ali svatko mora znati, koliko smije zagrabiti. On mora imati snage, da pravodobno prestane.

Visoki je cilj kršćanskog odgoja ličnosti sačuvati nas, da ne budemo ni preblizu ni daleko od zemaljskih stvari. Mi u tom stanovištu nismo tjesnogrudni. Tjesnogrudnost je hereza i ona ne odgovara duhu i odredbi Božjoj. Moramo se čuvati zavodljivosti svijeta, ali tim nisu osudjeni oni, koji uživaju svijet i njegove radosti. Treba samo osuditi nedostatak čvrstoće i unutarnje slobode, a to čovjeka dovodi u pogibao i baca u neumjerenost.

Evandjelje o svadbi u Kani Galilejskoj stavlja na nas veliki zahtjev. Mi moramo dati svijetu, koji ne zna za radost, uspješnu lekciju. "Radujte se uvijek!" Da, ali "radujte se u Gospodinu!" Radost i vedrina, - to je naš zadatak u današnjem svijetu. Dok mase trče za zabavama mi moramo tražiti pravu radost. Ona je uvijek plod vjere, nade i ljubavi. Nasuprot svakom "štimungu", metežu i vrevi, koji nam se nude kao zabava, mi smo pozvani, da tražimo pravu radost. Mi to možemo, jer stojimo na Božjoj strani, jer za Majku imamo vrelo svih radosti.

Radost vjernika na zemlji samo je blijesak one vječne sreće, koja nam je obečana. "Dobro, slugo dobri i vjerni... udji u veselje gospodara svoga!" (Mat. 25, 21). Amen.

28. MARIJA I TVORNICA SNOVA

28.XII. 1895. rodilo se u Parizu jedno dijete od čudnih roditelja. Otac je bio tehnički genij, a majka, naprotiv, prepredena trgovkinja. Roditelji su se malo brinuli za dojenče, i zato je dijete raslo bez kontrole. Ali jednog dana posjeti ih iz tudjine rodjakinja - lijepa i zgodna žena. Pokušavala je na dijete djelovati svojom odgojnom vještinom, ali s malo uspjeha. Dijete bi ponovo upadalo u prijašnje poroke, - bila je nadmoćnija neobuzdana baština njegovih roditelja. Lijepa žena, imenom umjetnost, nije uspjela svojim naporima.

To zvuči kao bajka, a bajka ipak nije, jer to dijete još živi. Naravno, ono je već prevalilo šezdesetu godinu, ali to nitko na njemu ne opaža. Milijuni naših suvremenika još i danas za njim luduju i čeznu.

To dijete je - f i l m . Začeto je od tehnike, rodjeno od posla, neuredno odgojeno od umjetnosti. Tako on danas stoji pred nama ni slab ni jak, nepostojan, kolebljiv i neodlučan. Kome zapravo pripada? Svih troje muči se oko njega i svi bi ga htjeli upregnuti u svoja kola. Nikakvo, dakle, čudo, da tako čudni odgojni produkt ne zna, koga da slijedi. Tehnika, trgovina i umjetnost stvorili su od filma izražajno sredstvo, da utjecajnije ne možemo ni zamisliti. Mase su njime očarane. Netko je opravdano nazvao

kino "sekularizirani hram". I stvarno, mase danas ulaze u kino dvorane s toliko spremnosti, očekivanja, čežnje i potrebe za utjehom kao što su u danima vjere ulazile u hramove. Film je za njih žudjeni nadomjestak religije. Naravno, samo nadomjestak! Za njih je kino dvorana - katedrala, svjetlosne zrake filmskog platna - odraz vječnog svijetla, film - navjestitelj nove objave, koju spremno slijede i od nje očekuju svoj spas. Evo rječitog govora brojaka i činjenica: 12 milijarda ljudi posjećuje godišnje 12.ooo kina na svijetu. U Njemačkoj Saveznoj Republici dnevno posjećuje kino 2 milijuna ljudi. Po prilici svaka tri dana dovrši se u Zapadnoj Njemačkoj jedan novi film. Austrija ih snimi godišnje oko 25. Proizvodni troškovi prosječnog filma iznose oko 8oo.ooo njemačkih maraka. Američki monster-filmovi stoje katkada i po 5 milijuna dolara.

Ove brojke dokazuju, da film nije samo duhovni, nego i ekonomski faktor našeg vremena. Očito je, da film mora odgovarati jednoj potrebi današnjih ljudi. Tako i jest: on je veliki čarobnjak, koji ima spreman opći program za ispunjenje želja. To ide sve tako jednostavno i bez poteškoća. Samo par koraka od ceste i za malo novaca kupio si ulaznicu. Gledaoca odmah obuzme magična tama. Tu mu se pruža sve ono, što mu život i siva svakidašnjica često puta uskraćuje: ljubav i pustolovine, novac i vrijednosti, bezgranične daljine i ljepote čitavog našeg planeta. Posje-

tilac kina bježi iz tvrde zbilje u prekrasan sanjarski život. Ne govorimo ovdje o t.zv. kulturnom i dokumentarnom filmu, zapravo mislimo na film, koji priča priče, na zabavni film.

A što se zapravo dogadja, kad nas obuzme film? - Uvučemo se u koji njegov lik, koji najviše odgovara našim sklonostima, s njim se izjednačimo i ne živimo više svojim vlastitim životom, nego životom junaka na platnu. Mnogi se na kraju predstave zaborave povratiti u svoj stan. Oni se još uvijek osjećaju kao bogati direktor tvornice strojeva, kao snažni divdivljak, kao sumnjiva žena, koja vuče za nos muškarce, kao kralj kauboja, čiji revolver tako sigurno pogadja. Osjeća se kao veliki kirurg, koji je mnogim ljudima spasio zdravlje i život, kao brižna žena, koja unatoč nevolji i najtežem razočaranju ostaje vjerna mužu. Ako poslije predstave stanemo na izlaz kojega kina i promatramo mlade ljude, koji napuštaju dvoranu, primjetit ćemo, kako nastoje oponašati junake iz filma, kako se djevojke čitavim svojim držanjem nastoje ugledati u koju žensku zvijezdu.

Veličina filmova ne dočarava nam pravi, zbiljski svijet, već neistiniti i lažni. Takodjer velika većina filmova pokazuje samo pozitivne strane raznih zvanja, prikriva mučni put do uspjeha, a osvjetljuje samo vrhunce, slabu i lako zasluženi novac. U filmu se pojavljuju liječnici, koji nikada nisu učinili krivi zahvat; stjuardese, koje vole svi putnici i inžinjeri, koji isključivo grade milijunske projekte.

A tek filmski svećenik?! To su većinom markantne pojave u fotogenom svećeničkom odijelu, koje nastupaju samosvjesno, umiruju gangstere i zaštićuju nedužne. Na pogled takvog filmskog svećenika problijedi i lupež i bludnica. Svećenikova pojava u filmu većinom je samo elemenat, koji stvara neko raspoloženje. Njegova je funkcija isključivo dekorativna.

Današnje mase, u većini slučajeva, stvaraju svoju sliku svijeta u kinu. Film daje ne samo pravac ukusa u odijevanju, vladanju i načinu života, već umjetničke i estetske ideale. Svaki zabavni film širi neke ideje i sadrži neki svjetovni nazor, koji je često puta vrlo bijedan. Njegovi likovi obično žive sasvim zemaljskim životom i umiru kao da nema Boga i drugog života, kao da nema ni nagrade ni kazne.

Velika pogibao filma jest u tome, što on iznosi lažni svijet negativnih junaka, na čijim se djelima, na jeftin način, opaja mladež. Ne može se dovoljno ocjeniti utjecaj filma kao stvaraoca posebnih lažnih slika i škodljivih predodžaba.

A što nam kaže Majka Božja na temu "Film - tvornica snova"? Obilježava li ona jednostavno film kao zao i štetan i da li nas odvraća od njega? Sigurno ne! Od takvog prosječnog suda ona je vrlo daleko. Ona bi nam sva radosna preporučila dobre filmove kao što su "Pjesma o Bernardici", "Noćna straža", "Nebo nad močvarom" i slične. Iz takvih filmova

dopire odraz vječnosti u ovaj naš bijedni život. Majka se Božja takodjer ništa ne protivi, da nas filmovi odgajaju i zabavljaju. Jednom riječi, ona nas od filma ne odvraća. Ona samo želi, da biramo dobre filmova. Uostalom, upućuje nas na govore i okružnice papa, koji su tako iscrpno iznijeli svoje mišljenje o filmu i katolicima čitavog svijeta dali točne upute.

Ima katoličkih ustanova, koje ispit ju sv ki film, koji se prikazuje. Tako vjernici imaju pouzdano mjerilo za posjećivanje kina. Dobar katolik ne će trčati na svaki film bez obzira na njegovu vrijednost i moralnost. Dva sata zabave prava je vrijednost, ali ono što je zanimljivo ne mora biti i prljavo, a što je napeto ne mora biti i nemoralno. Prema filmu ne možemo biti neutralni. Dužnost nam je abstinirati od gledanja loših filmova, a dobre podupirati. Svaka kino-karta je glasovnica za ili protiv dobrog filma. Problem filma bit će riješen jednim udarcem, kada dobri film donese i najveći poslovni uspjeh.

Neka nam mudrost Majke Božje pomogne kod izbora filma, a njen jaki karakter neka nas očuva od loših predstava. Njena je želja, da svim svojim silama pomognemo, kako bi film postao ono, što on mora biti: ulazak Stvoriteljeve istine, dobrote i ljepote u tehniku, da i film svojim vlastitim govorom navješćuje velika djela Božja, da bude sredstvo i posrednik prave objave. Amen.

29. MARIJA I KRALJICE LJEPOTE

Zahvaljujući napretku medicine danas su, barem u zapadnom svijetu, izumrle pogibeljne epidemije, koje su prije pustošile čitava područja. Ali zato su druge epidemije okužile našu civilizaciju, koje su na svoj način isto tako pogibeljne i pogubne. Takve epidemije su natječaji ljepotica za mis države, kontinenta ili svijeta, koji se posvuda insceniraju. Ne mora to uvijek biti "Mis Europe" ili "Mis svijeta". Ima kraljica ljepote, koje žele biti izabrane kao najljepša žena u krugu, koji ne premašuje opseg pučke svečanosti nekog provincijskog grada.

Zapravo su te priredbe izbora kraljica ljepote vrlo nezgodna stvar, jer tu dolazi do mnogih zloporaba. Taj je izbor problematičan i pogibeljan, promjenljiv i prolazan. On ovisi o ukusu, a poslovica kaže: "O ukusu se ne raspravlja!" Bušmanac je postavio kao ideal ženske ljepote ženu tamne kože i debelih usana, a kod Arapa vrijedi: "Gdje vlada debela žena, tu se šator pretvara u Alahov raj." Naš ukus je svakako malo drugačiji.

Ljepota, koja se utvrdjuje nekim mjerilom, veoma je pogibeljna, izaziva ljubomoru i rivalitet, a samu takvu ljepoticu nipošto ne usrećuje. I najskladnije i najljepše tijelo svijeta na koncu je samo nakićen trulež i našminkana propadljivost.

U jednom austrijskom provincijskom gradu (bilo je to 1958. u Linzu) sahranjena je žena, koja je svojevremeno bila proglašena najljepšom ženom grada. Počinila je samoubojstvo, jer se bojala, da će ostarjeti i postati ružna. U oporuci je zamolila, da se u osmrtnici ne navede njena dob.

Treba požaliti te lrajice ljepote, jer sjede na vrlo klimavom prijestolju. Za par godina ili čak za par mjeseci već su likvidirane. Tu ne pomažu ni sve procedure za uljepšavanje, pomade, šminke i parfemi. A priredjivači tih "mis natječaja" već su davno napunili džepove. Za njih je ljepota postala roba, kojom se trguje. Iz čežnje za slavom i bogatstvom, oni izbijaju kapital, koji gomilaju koristeći žensku taštinu i krivo usmjereni poriv za uvaženjem.

S pedagoškog stanovišta svakako treba osuditi ono, što je napravio jedan otac u Hamburgu. Kćerka mu je bez njegove dozvole sudjelovala na jednom mis natječaju. Kad je otac o tome saznao i kad se povratila kući, on ju je jednostavno ispremlatio. - Strašno, zar ne? Tući tako idealno tijelo! Ali otac je to učinio, jer se njegova gospodjica kćerka potpuno zaboravila.

Crkva je zauzela ispravan stav prema ovoj trgovini s ljepotom. Kult i obožavanje tijela je najčišći materijalizam i najgori korov naše civilizacije. Bezgranična je neukusnost iznijeti na razinu sajma ono, što je

na ženi najosobnije. "Groteska je izbor najljepše žene, jer za ljepotu ne postoji tržišna cijena", tako su izjavile priredjivačima jednog natječaja ljepote studentice u Münchenu.

Vjera i objava od nas traže, da dublje gledamo. Po istočnom grijehu narušena je tjelesna ljepota. Otada se sve dublje spušta do sramotnih zabluda i neukusnih poroka. Od tog prvog grijeha leži u ljudskom srcu sklonost zloporabe stvorene ljepote. Ona može čovjeka toliko zaslijepiti, da joj sve žrtvuje. Naš osjećaj ljepote najlakše se snalazi na području sjetilnoga, ali nažalost, on prečesto tu i ostaje.

Ne dajmo se zavarati besadržajnim licima, kakva nam fabricira kozmetika. To je samo površna vrijednost i apsolutno serijski rad, kao što se serijski proizvode auta, hladnjaci i konzerve. Muškarac, koji traži samo tjelesnu ljepotu žene, sigurno će se razočarati, jer će život ubrzo isprati svako dotjerivanje i šminku.

Kad Crkva slavi ljepotu Majke Božje, onda sigurno ne misli na onu svjetsku ljepotu, koja je danas postala roba i posao milijunskih prihoda. "Sva si lijepa, o Marijo, i ljage istočne nema na Tebi." Marijina je ljepota odraz njenog neokaljanog srca i pred njom bdije svaka druga ljepota. Tko vidi sunce na nebu, sve će mu zemaljske zvijezde postati blijede. Bernardica, kojoj se Majka Božja ukazala u Lurdu, rekla je: "Gospodja je bila tako lijepa, da ne može biti s ove zemlje."

Ljepota je odraz dobrote i savršenstva. Prava ljepota leži u nutrini čovjeka, u njegovoj čistoj duši. Ako nema te ljepote, onda je sva ljepota tijela samo premazana lješina i stvar crvenila za usne. Bog je iskonska ljepota i sva ljepota u stvorenom svijetu potječe od njega. Ona je samo koprena, koja samo u maloj mjeri daje naslutiti Božju ljepotu i savršenstvo. Stvorena ljepota, gledana u samoj sebi, uzbudjuje vječno neudovoljenu sjetilnost, ali ne stišava čežnju, jer se prolaznost nigdje toliko ne osjeća kao u uživanju ljepote.

Zato prava ljepota čovjekova izvire iz čistoće srca. Začetnik je te ljepote Duh Sveti. On, koji obnavlja lice zemlje, oblikovat će i lice čovjekovo oblikovnom snagom milosti i dobrote. "Lijepo je ono lice, koje ponovno misli tvoje misli, Gospodine." (Klopstock)

Čitavo čovjekovo tijelo nosi biljeg čiste i plemenite duše, ako je ona zbilja takva" ali ono može takodjer odavati, koliko čovjekom vlada snaga poriva. To je izrazila i Sokratova molitva u Fedru "Dragi Pane i svi drugi bogovi, udijelite mi, da iznutra postanem lijep, i da se moja vanjština sprijatelji s nutrinom."

Platon u svome neumrlome "Symposiumu" govori o Erosu i njegovu biću. Eros je ljubav prema lijepome, a to lijepo je tjelesne,

duhovne i napokon božanske naravi. Na svom najvišem stupnju odbacuje taj Eros svu zemaljsku težinu i teži prema čistoj ljepoti, koja, oslobodjena svega zemaljskoga i prolaznoga, egzistira sjajna poput sunca i svemu daje svoje svijetlo i život.

Čovjek na koncu traži bezgraničnu ljepotu, koja nadvisuje sve druge. Iza sve ove ljepotne zbrke našeg vremena stoji nešto dublje, što masa u svojoj naivnosti uopće ne shvaća, a to je čežnja za sjajnom ljepotom Božjom, koju je čovjek krivo usmjerio.

Majka Božja ima jednu veliku želju. Ona bi htjela, da kozmetiku tijela, koje je osudjeno na prolaznost, držimo u razboritim granicama. Htjela bi nas posebno oduševiti za kozmetiku duše, kako bi se doživotno trudili, da postanemo jaki i čisti ljudi. Jednom će vrijeme na našem tijelu stvoriti duboke nabore i oduzeti našu ljepotu, ali će se, unatoč tome, sve više odrazivati Marijina ljepota u našem srcu. Amen.

3o. STABAT MATER

Bol je jedan od najtvrdokornijih i najogorčenijih neprijatelja čovječanstva. Nijedna generacija i nijedno doba nije ju moglo protjerati iz svoje sredine. Ipak je čovjeka uvijek fascinirao san o "zlatnoj dobi". Doduše, nitko ne će ustvrditi, da je borba protiv boli ostala nezuspješna. Tehničari su smanjili mnoge teškoće i napor pri radu. Ekonomisti su povećali prihode masa. Socijalni političari pobrinuli su se za povišeni životni standard. Arhitekti su sagradili zdravije stanove. Liječnici su olakšali porod i umiranje.

Ali ipak svi zajedno nisu mogli bol iskorijeniti, i ona je sve do danas ostala vjerna svakom smrtniku. Dok bude ljudi, bit će boli, žalosti i suza. Ni sva liječnička znanost ne će ukloniti smrt, i suze će teći, dok zadnji čovjek bude živio. Napredak i pronalasci mogu poboljšati životne prilike, ali tropljenje će i dalje ostati.

Ni Majka Božja nije ostala pošteđena od trpljenja. Najistaknutije Božje stvorenje upravo je najteže trpjelo u svojoj najvećoj milosti i odlikovanju, - u Božjem majčinstvu. Marijinu je dušu doista probola bol. Ona stoji pod križem. Uskoro će novi Abel, kojega su braća ubila, biti postavljen mrtav u krilo nove Eve. Svi oni hrabri muškarci, koji su nekoliko sati prije toga zagrijano govorili o borbi i umiranju za svoga ljubljenog Učitelja, sad su iščezli

pod težinom događaja. Pod križem je Marija dala svoj udio u našem otkupljenju. Ona dijeli sudbinu svoga Sina, koji nam je donio spasenje.

Marija je bogata bolima. Ona dijeli sa svojim Sinom patnju, nevolju i tamu raspeća. Krist, zaokupljen svojom misijom, nije ju mogao tješiti, nije joj mogao osušiti suze, kad ga je susrela na njegovu križnom putu. Ali ova bol nije smrvila Mariju, ona nije klonula, ne viče i ne optužuje. u njenoj duši živi nadmoćna snaga, koja joj ne dopušta da klone ni u najtežoj boli.

Čovjek i bol usko su povezani u ovom životu. Jednom će ona snaći svakog od nas, jer ima zavičajno pravo na našoj zemlji i u svakom ljudskom srcu, - ona je utkana u svaki ljudski život. Pavao je morao priznati: "S Kristom sam raspet na križu." (Gal. 2, 19), i "Uvijek nosimo amo i tamo smrt Isusovu u tijelu." (II. Kor. 4, lo).

Budući da je ljudski život po sebi trajna bol, svaki se čovjek mora s njome, na neki način, sprijateljiti. Uvijek se javlja pitanje: "Zašto trpim?", a za ovim drugo: "Zašto baš ja trpim?" Svako je trpljenje konačno tajna. Znamo li možda, zašto Bog dopušta tolika oboljenja? Možda nas time želi upozoriti na našu griješnost. Možda se Stvoritelj želi manifestirati upravo u bolesnicima. On sebe neprestano idenficira s bolesnima, slabima, krotkima i onima, koji hrabro trpe.

Neki kažu: "Ja sam tako pobožan, a sve mi ide nekako naopako!" Ali kršćanstvo je nešto više od životnog osiguranja protiv ljudskih nevolja. Ono nije nikakva garancija blagostanja na zemlji.

Problem trpljenja moći ćemo riješiti samo preko pitanja: "Čemu trpljenje?" Na to može dati odgovor samo vjera. Moramo priznati, da će i poslije njenog odgovora ostati mnogo toga tamno, barem za naše zemaljsko shvaćanje.

Mi ne smijemo sami stvarati bol niti je unositi u svijet; i bez toga je ima dovoljno. Mi ne smijemo bol obožavati, maziti i konzervirati. Ne smijemo je ni tražiti, a gdje je nadjemo, dužnost nam je, da je ublažimo.

Protivno je našoj naravi, da ljubimo bol. Ni Krist je nije ljubio, ali je zato ljubio volju Oca svoga, koji je na nebesima. Ne smijemo se zbog boli smesti i predati se jadu i ogorčenju.

Podnosimo je kao zadovoljštinu za grijehe i ne pretvarajmo je u novi grijeh! Nitko nije bez križa: Gospodin Bog je za svakog od nas istesao po jedan i on nam mora pristajati.

Adalbert Chamisso ovo opisuje u svojoj pjesmi "Pregled križeva": Jedan umoran putnik potužio se Bogu, da mu je njegov križ pretežak. On doduše zna, da svaki čovjek mora nositi svoj križ, ali on moli, da mu

težina bude odmjerena prema njegovoj snazi. Iza toga putnik je u snu bio uzdignut u zrak i prenesen u jednu prostranu dvoranu, u kojoj je ugledao bezbroj križeva. On je morao jedan odabrati. Hodao je od jednog do drugog i tražio najlakšega. Jedan mu je bio prevelik, drugi pretežak, a treći je opet imao preoštre rubove. Ukratko, ni jedan mu nije odgovarao. Napokon nadje jedan, mimo kojeg je i dosad prolazio, i učini mu se, da je to onaj, koji traži. Kad je bolje pogledao, ustanovio je, da je to onaj isti, koji je i dosada nosio. Uzeo ga je na ledja i nosio bez tužbe.

I mi moramo poput Marije s Isusom trpjeti. I mi smo poput nje postavljeni pod križ Gospodinov. To je naša velika šansa, makar da je naše sitno srce željno. Trpljenje nam daje prigodu, da porastemo u dobru, a i da zatajimo. To je čas poroda novog života, mi moramo trpljenje preobraziti: ono ne smije biti znak očajanja, nego mora postati znak blagoslova za nas i za druge.

Tko se je sprijateljio s strpljenjem, taj je već daleko došao u životnoj umjetnosti. Tu nam je najbolji uzor Majka Božja. Poput nje iskoristimo svaku prigodu trpljenja i na taj način dokažimo, da je naša ljubav prema Bogu istinita. Lako je u sreći ljubiti Poga, ali ostati mu vjeran i u nesreći, ! za to treba

hrabro srce. Ne možemo oduzeti gorčinu boli bez molitve i milosti Božje niti bol možemo preobraziti. Samo čovjek vjernik može razumjeti, da ga Bog pohadja preko boli, jer mu želi nešto saopćiti.

Na svetkovinu Svih Svetih uzdiže nam se u poslanici pogled iz zemaljskih boli prema otkupljenima, koji sakupljeni iz svih naroda, plemena i jezika stoje pred prijestoljem Janjeta. O njima je rečeno: "Ovo su, koji dodjoše od velike nevolje i opraše haljine svoje i očistiše ih u krvi Janjetovoj... Bog će otrti svaku suzu od očiju njihovih." (Otkr. 7, 14). Uzdignemo li pogled četi ovih pobjednika, križ će nam postati sve sjajniji, u srcu će nam se javiti velika nada i moći ćemo moliti sa sv. Ambrozijem: "Ponesi me, Kriste, na svome križu, koji je spasonosan za sve zalutale, u kome je mir za sve umorne, u kome je život za sve, koji moraju umrijeti." Amen.

31. SMRT U HOLLYWOODU

Evelyn Waugh, glasobiti engleski pjesnik, prešao je godine 1930. na katolicizam. U svojim romanima, u kojima kritizira društvo, želi današnjeg čovjeka staviti pred zrcalom i trgnuti ga iz moralne i religijske vravnodušnosti. Jedan od tih romana nosi naslov "Smrt u Hollywoodu". Pisac se u njemu bavi američkim pogrebnim običajima, koji svoj vrhunac dosižu u Hollywoodu, u gradu filmskog svijeta. Tamo se smrt jednostavno retušira rafiniranim sredstvima, i po mogućnosti potiskuje iz svijesti, jer smeta udobnom životu i uživanju. Preminuli se prenosi u pogrebni dom. Taj izvana izgleda kao neki bar ili kabaret. I tu mrtvac, prije nego će ga sahraniti, daje svoju zadnju priredbu. On je za to i udešen: lice mu je našminkano napadnim bojama, u zapučku nosi ružu ili orhideju. Iz zvučnika odjekuje vedra glazba, dok dolaze njegovi prijatelji, da ga posjete i da se s njim rastanu.

Ali smrt nije ni izdaleka tako prijazna i bezazlena, kako bi to htio fiktivni svijet Hollywooda, ili kako to opisuje pisac u svojoj satiri. Mnogi od nas poznaje smrt sasvim drugačije: kao nenadanu i podmuklu smrt u ratu, kao masovnu smrt prigodom planiranog bombardiranja. Možda smo pokušali zaboraviti te jezovite slike smrti, ali nam to sasvim ne

uspijeva. Uvijek ponovo dospijevamo na područje doživljene smrti, kad opet izgubimo neko drago biće. Teško smo pogodjeni, kad umiru jedan za drugim oni, s kojima smo odrasli, i nameće nam se pitanje: Kad će smrt doći po nas?

Onda se opet tješimo tekovinama moderne medicine ili statistikom, koja dokazuje, da danas prosječno živimo 2o godina dulje nego naši predji.

Lozinka našeg vremena nije nipošto: "Misli na smrt!", nego: "Misli na dug i dobar život na ovome svijetu!" Zapravo, čitava ova grozničava čežnja za životom nije ništa drugo nego potisnuti kompleks smrti. Lijepa groblja i pogrebna poduzeća, koja dobro funkcioniraju, nisu nikakvo rješenje problema smrti. Sve nam to ništa ne pomaže. Čim smo se rodili, smrt nas je primila u svoje naručje. Život je neprestana trka prema umiranju, u kojoj se ne možemo ni za trenutak ustaviti niti koraka usporiti. I nitko danas ne može ustvrditi, da je pronašao lijek protiv smrti. Nemamo iz toga nikakve koristi, što smo iz područja neonskih lampa prognali stroge slike smrti u obliku kostura, s pješčanom urom i kosom. Umiranje je gorko i teško, pa i u bolnicama, koje su opremljene najmodernijim konforom.

U prijašnjim stoljećima pokušavali su alkemisti pronaći eliksir života, koji bi čovjeka pomladio.

Sadržaj proširene priče o Faustu jest misao: u zamjenu za vlastitu dušu od djavla dobiti pomladjenje. Knjižare su danas preplavljene knjigama, koje nam obećaju što dublje održanje životne snage. Evo nekoliko naslova: "Ti si mladji, nego što misliš!", "Ostani mlad, živi dulje!", "Život počinje tek sa četrdesetom godinom!" Medicina je uspješno poduzela borbu protiv bolesti, koje ugrožavaju život. Ona nije uklonila bol, ali ju je prostorno i vremenski ograničila.

Unatoč svih tih napora osiguranja, protiv smrti nema nikakve sigurnosti. Kad ujutro ustanemo, nismo sigurni, da li ćemo doživjeti večer. Kad naručimo ručak, nismo sigurni, da li ćemo ga i pojesti. Ako se ubrao cvijet na rubu ceste, znaj, da možeš uvenuti prije njega. Ako si započeo neki posao, ko ti jamči, da ćeš ga dovršiti.

Ali mi radi toga nismo ni pesimisti ni egzistencijalisti, koji uvijek govore o tome, kako je čovjek bačen u nesigurnost, kako je njegov život odredjen samo za smrt. Mi smo realisti što se tiče sigurne smrti. Struja vremena nosi nas sve to bliže našem svršetku, ali zato i sve bliže našem Bogu. I mi smo s pravom optimisti. Osnovni životni zakon kršćanina jest njegovo umiranje s Kristom, da Osnovni životni zakon kršćanina jest njegovo umiranje s Kristom, da počne živjeti pravim životom. Sam se Krist kao čovjek podložio zakonu umiranja, ali je odmah zatim po uskrsnuću taj zakon pobijedio ne samo

za sebe, nego i za sve, koji su "u smrt njegovu kršteni." (Rim. 6, 3).

Mi kršćani zapravo nikada ne umiremo od neke bolesti ili nezgode, - mi uvijek umiremo od ljubavi, koja nas je čitav život trgala od svega onoga, što nije Božje. Istina, smrt nam je neizbježiva kao i svakome drugome, ali mi ne umiremo od nje, - ona nam ne može ništa naškoditi. Ako u sebi nosimo božanski život, oduzeta je smrti svaka vlast nad našim bićem. Umiranjem ulazimo u vječnu slavu i doživljujemo ono "što oko ne vidje, i uho ne ču, i u srce čovječje ne udje." (I. Kor. 2, 9).

Smrt je kazneni zakon. Kroz vrata grijeha smrt je ušla u svijet. Taj se zakon nije protegnuo na Mariju, jer nije poznavala grijeha, pa prema tome nije bila ni podložna teškom i gorkom udesu smrti. Ako je i unatoč tome umrla, to je bilo zato, jer je htjela u cijelosti dijeliti sudbinu sa svojim božanskim Sinom. Zato je njena smrt u prvom redu izraz njenog zajedništva i njene ljubavi s Kristom.

Prava teškoća umirućega i njegova smrtna tjeskoba jest u tome, što počinje naslućivati, kako se sve tiše lome mostovi, koji su ga vezali sa svijetom. Glasovi rodjaka i prijatelja dopiru iz sve veće daljine, njegovo ih uho sve teže zamjećuje. On je osamljen kao nikada u svome životu i u tim časovima neiskazana je utjeha za čovjeka, ako mu pristupi netko, tko mu muže pomoći.

Marija je bila uz svoga Sina, dok je umirao na Golgoti. Ona je uvijek i uz svakog umirućeg, koji je zove k sebi u toj najvećoj osamljenosti. Kao što je Sina otpratila u smrt, tako vodi i nas dobrostivom majčinskom rukom, ako smo u životu bili njena djeca. Ta koliko smo puta u životu izmolili Zdravomariju i pri tom zazvali njenu snažnu pomoć za smrtni čas. Zato nas sigurno ne će ostaviti same. Uz njenu pomoć lakše ćemo podnijeti smrtne boli. Dat će nam milost, da se lakše oprostimo od svijeta i ljudi, da svoje pročišćeno srce dignemo Bogu. Tada ćemo smjeti i mi reći sa starcom Simeonom: "Sad otpuštaš s mirom slugu svoga, Gospodine, po riječi svojoj, jer vidješe oči moje spasenje tvoje." (Lk. 2, 29). A našim rodjacima kao i nama samima neka bude posljednja utjeha i posljednji pozdrav: "Ostajte sretno, vi, koji ćete takodjer umrijeti, a ja polazim onima, koji žive!" Amen.

32. PRONEVJERENO NEBO

O zapadnom čovjeku kažu, da je svoje lice odlučno odvratio od Boga, da su mu oči prikovane na ovaj svijet i da mu ruke grčevito obuhvaćaju zemlju. Kažu, da je područje njegova života i rada isključivo ograničeno na oblikovanje ovoga svijeta, da je izdao ono, što je nevidljivo, da bi se mogao nepodijeljeno predati vidljivome. Kažu, da su i mnogi kršćani preuzeli ovu "svjetovnu pobožnost".

Nije istina, da su današnji ljudi posve zaboravili na nebo. Oni, dapače, čeznu za njim svom snagom srca. "S tobom plešući polazim u nebo", to su riječi jednog šlagera. Isto tako samosvjesno zvuči: "Svi ćemo doći u nebo, jer smo tako valjani." Jedan film iz najnovijeg vremena želi nam dočarati "Komadić raja" na ekranu.

Ne, misao na nebo nije ugasla ni u ovo naše vrijeme. Jasno, kad dvojica govore o nebu, ne moraju pri tom jednako o njemu misliti. Nebo šlagera i filma nije pravo nebo, to je "nebo na zemlji". Za takovim nebom čeznu današnje mase. A što onda, kad ga postignu?

U listopadu 1958. javile su novine: Dvadesetogodišnji sin jednog njemačkog milionera počinio je samoubijstvo iz životne dosade. Taj mladi čovjek imao je prekrasnu vilu u zapadnom Berlinu. Doista, malo

nebo na zemlji! Njegovi su roditelji većinom živjeli u zapadnoj Njemačkoj. Svoje oprosne misli nije povjerio komadu papira, nego magnetofonskoj vrpci. Tu je iznio bilancu svoga života i ustanovio potpuni bankrot. Na kraju kaže: "Žene su trčale za mnom. Imao sam novaca, auto, jahtu i sve, što čovjek može poželjeti. Ja ne znam, što bi mi ovaj svijet mogao još pružiti. Dosta mi je ljudi! Dosta mi je života! Neka kod mog pogreba svira jazz muzika!"

Što to znači, kad dvadesetogodišnjak prezire život? Samoubijstvo počinja mladić, kome bi na luksuzu mogli zavidjeti milijuni njegovih vršnjaka. Nije mu život dosadio zbog bijede, jer su mu mogle biti ispunjene sve želje u znaku njemačkog ekonomskog privrednog čuda. On je stvarno imao ono, što se zove "raj na zemlji". Ali s time se čovjek ne može trajno zadovoljiti. Zato ćemo radije govoriti o pravome nebu, koje su današnje mase pronevjerile. "Pronevjereno nebo velika je računska pogreška našeg vremena. Radi toga ne mogu biti u redu naši računi ni u politici ni u ekonomiji." (Franz Werfel). Mi tome dodajemo: ni u životnoj bilanci pojedinoga čovjeka!

Kada je ljudima uspjelo poslati prvog "Sputnika" u svemir, onda su neke novine podrugljivo kazale čitačima, da će sa sputnicima tražiti Boga medju zvijezdama, ali će to biti

uzaludan posao - ne će ga naći. Ne, Boga ne možemo naći medju zvijezdama. Nebo, o kojem govori Sv. Pismo, nije onaj neizmjerni daleki svemir, u kome kruže sunca i zvijezde. Nebo je sreća vječnog života kod Boga. Čežnja je za tom srećom neugasiva. Nitko je ne može utažiti. Nije to mogao niti Nietzsche, iako je zaklinjao ljude svoga vremena: "Ostanite vjerni zemlji!" Čežnja je za nebom neiskorjeniv bitni dio čovjeka.

Bog želi spasenje čitavog čovjeka: i tijelo i duša stoje u području njegove skrbi. On je od početka zamislio čovjeka kao jedinstvo tijela i duše bez razdvajanja. Konac čovjekova života, kakva nam je zapravo Bog namijenio, bio bi primanje čitavog čovjeka u nebo. Tek je grijehom praroditelja nastala pukotina, koja kod smrti razdvaja tijelo od duše. Tijelo se po tom grijehu predaje trulenju, ali ne zauvijek. Jednom će se kod uskrsnuća tijela dokinuti ovaj intermezzo i konačno će nastati nov čovjek. Zašto da onda kršćani preziru tijelo, kad je ono toliko vrijedno, da ga sam Bog uzima u nebi, u kome nema mjesta ni zašto, što je nečisto. Naprotiv, prezir je tijela poganština.

Već od vremena egipatskih faraona čovjek je stalno pokušavao, da i iza smrti sačuva tijelo životno svježe. Napori su bili veliki, a uspjeh malen. Osušene mumije dokazuju vrlo jasno, da je ljudsko tijelo predano rastvaranju. Ako su ljudski pokusi osudjeni na neuspjeh, Bog može mnogo više, jer kod njega nijedna stvar nije nemoguća.

A kako je to bilo s Majkom Božjom? Od prvog časa njenog života na zemlji bila je netaknuta od daha istočnog grijeha. Zato je na kraju života ne samo s dušom nego i s preobraženim tijelom uznesena na nebo. Hram Božji nije smio doživjeti truležđ, a tijelo, od kojega je vječna Božja Riječ uzela oblik i ljudsku narav, moralo je ostati zauvijek sačuvano.

Smrt Majke Božje nije mogla biti, kao kod drugih ljudi, uvod u tjelesno raspadanje i trulenje. Smrt Marijina, kao i smrt njenog Sina, je triumf nad smrću. Mi to moramo čekati do dolaska Gospodinova. "Ljubezni, sad smo djeca Božja, i još se ne pokaza, što ćemo biti. Znamo, da kad se pokaže, bit ćemo mu slični, jer ćemo ga vidjeti, kao što jest." (I. Iv. 3, 2). Što ćemo biti, nije nam još objavljeno, ali nam je poznato, da je prvi član Kristova tijela već doživio tu objavu, i da nam je ona poklonjena kao obećanje. Trajno konačno stanje je č i t a v čovjek. O tome nam govori Marijino uznesenje.

Ali razlika je izmedju Gospodinova uzašašća i Marijina uznesenja na nebo, Marija ne ulazi u nebo vlastitom snagom kao Krist. Ona je u nebo primljena, a taj joj je primitak milosno poklonjen.

Bog je, dakle, čovjeka od uvijek zamislio kao sastav duše i tijela. Nije ga zamislio kao samo tijelo, - bio bi onda lješina. Nije ga zamislio kao samu dušu, - bio bi onda sablast ili čisti duh. Stvorio ga je s tijelom i dušom;

kao takva ga je otkupio; čitavog čovjeka hrani Presv. Euharistijom; kao takav će biti probudjen na sudnji dan. Mi smo otkupljeni kao cjelina, i samo je pitanje vremena, kad će i naše tijelo ući u slavu, u kojoj se Marija već nalazi.

Mi svi želimo živjeti i bojimo se smrti. Ali ovaj naš život zapravo je neprestano umiranje nasuprot životu u vječnosti, koji nas čeka iza groba. "Gadi mi se zemlja, kad mislim na nebo." Tako je, navodno, rekao neki svetac. Svakako će biti dobro, da svakog dana mislimo na pravu domovinu, u kojoj ćemo jednom biti sretni. "Svijet, u kome živimo, nije za nas skrojen, i katkad se srce prelijeva od čežnje za nebom." (Guy de Larigaudie)

Ali mi nismo zato ljudi, koji samo sanjare o drugom životu, kako nam to predbacuju. Religija nije nikakva mjenica na neki nebulozni drugi život. Mi se skrbimo i za život na ovome svijetu. Ali ipak, nebo je naša velika nada, jer nas tamo čeka nepojmljiva sreća, s kojom se ne može usporediti nikakva sreća ni radost, koja nam je katkada poklonjena na ovom svijetu. "Što oko ne vidje, i uho ne čuo, i u srce čovječje ne udje, to pripravi Bog onima, koji ga ljube." (I.Kor. 2, 9). Amen.

33. SRCE SVIJETA

Neki istraživač iz Europe pošao je prvi put u nutrinu Afrike s jednom ekspedicijom. Nastojao je, da što prije dodje na cilj i da kući donese važne rezultate. Zato je neprestano tjerao svoju karavanu. U nekoliko dana prevalili su veliki dio puta. Tek što bi navečer bio postignut dnevni cilj, već je s kartom u ruci planirao za sutra dan još veći dio puta, koji treba prevaliti.

Tako je to išlo kroz 6 dana. Njegovi crni pratioci nisu prigovarali. Ali kad je sedmog jutra trebalo opet krenuti, gotovo su sasvim bešćutno čučali oko logorske vatre i zurili preda se, ne dajući nikakva znaka, da kane ustati. Istraživač ih počne sve redom dozivati imenom, a onda grditi i bjesniti. Ali crnci su i dalje mirno sjedili. Tada učenjak pomisli, da ih je zahvatila jedna od tolikih neprijatnih bolesti, koja ih je paralizirala.

Uhvati zatim za ruku vodju tih crnih ljudi i prodrma ga. Ovaj samo podiže svoje oči, pogleda ga i svečano reče: "Sahibe, do sada si s nama silno žurio. Kroz ovih šest dana teško smo s tobom išli. Naše noge su nas nosile dosad, ali tako smo brzo hodali kroz džunglu, da smo putem izgubili svoju dušu. Ne ljuti se, Sahibe, ali moramo čekati, da nas naše duše opet dostignu."

Nije se to zbilo samo s ekspedicijom u afričkoj pustinji. Tako je to i s našim vremenom. Znanost i tehnika silno su napredovale. U ekspresnom tempu jurnule su naprijed, ali naše duše, ili točnije rečeno, naša srca, nisu išla ukorak. Ona hramlju za njima, jer nisu više hrabra i jaka. Nije pogibeljna jakost atomske bombe, nego slaboća ljudskih srdaca. Poznata je izreka Juliusa Langbehna: "Kultura duše je duša svake kulture!" Danas imamo neobično visoku stvarnu kultu'uru, ali je silno zaostala kultura srca! To sve više uvidjamo. Zato sve češće nailazimo na ovakve novinske oglase: "Tražim ženu sa srcem, imetak sporedan!"

Da, to nemirno i čeznutljivo ljudsko srce potrebno je ljubavi. Potiskivali su ga i izdali već u vrijeme prosvjetiteljstva, kad su razumu povjerili rješenje svih životnih pitanja. Tadanja je krilatica glasila: " Znanje je moć!" Kasnije su mislili, da je praktično tehničko znanje odlučno za čovjeka. Odgovarajuća krilatica je glasila: "Umjeti, to je moć!" Ali pri tom je srce, ta živa sredina ljudskog bića, bilo zapostavljeno. Istina, znanost i tehnika su nas bogato obdarili, ali su nam u isto vrijeme nametnuli teške probleme, koje može svladati samo hrabro srce.

Treba samo pročitati zanimljivu knjigu Norberta Wienera "Čovjek i čovjek-stroj". Pisac tu ne opisuje veličanstveni ured t.zv. "mislećih ma-

šina", elektronskih mozgova. On želi opisati položaj, u kome se čovjek našao, nakon što je ove mašine konstruirao. On tvrdi, da su u ovo vrijeme druge industrijske revolucije sami ljudi ugroženi, jer danas nipošto nije zajamčena "ljudski dostojna uporaba čovjeka". Woener, koji govori u ime Amerike, koja je tako dugo naivno vjerovala u napredak, mora primjetiti, da "svijet nije neko udobno maleno gnijezdo, za našu zaštitu, već je postao pogibeljni svijet, u kome nema sigurnosti.

Sve se jače osjeća potreba za srdačnim, velikodušnim ljudima. Samo od njih očekujemo, da će riješiti probleme i u svojim rukama čvrsto držati kormilo vremena. Slaba i pokvarena srca ne mogu ispravno vršiti svoje funkcije i i moraju zatajiti. Samo hrabra i jaka srca mogu donijeti spas svijetu.

Traži se žena sa srcem! - Podjimo odmah onoj ženi, u čijim je grudima kucalo najčistije, milostima najbogatije i najhrabrije srce - Majci Božjoj! Marijino je srce "vrelo njenog čudesno bogatog i milosnog unutarnjeg života, kojim vlada žarka ljubav prema Bogu i majčinska ljubav prema ljudima." (F. Dander). Ovo neokaljano srce naše Gospe moramo štovati, nasljedovati i njemu se utjecati.

Dne 31. listopada 1942., usred Drugog svjetskog rata, posvetio je papa Pio XII. u jednoj radio-emisiji cijelu crkvu i cijelo čovječanstvo neokaljanom Srcu Marijinu. On je tada molio:

"U ovom preteškom času svjetske povijesti povjeravamo, predajemo i posvećujemo tvome Bezgrešnom Srcu ne samo sv. Crkvu, mistično tijelo tvoga Isusa, koje u njoj trpi i krvari, nego i čitav svijet ... da tako od danas, pa dovijeka budu posvećeni Tebi i Tvome bezgrešnome Srcu. O naša Majko i Kraljice svijeta! Neka tvoja ljubav i tvoja zaštita ubrzaju pobjedu kraljevstva Božjega, da svi narodi, pomireni medju sobom i s Bogom, združeni Tebe slave."

Dne 8. prosinca 1942. papa je ponovio ovu posvetu u crkvi sv. Petra, a čitav katolički svijet tada je izrekao milijunski "amen". Otada običavamo svake godine, kad se svibanj približava kraju, obnoviti ovu posvetu. Povjeravamo svoju ljubav njenom bezgrešnom Srcu, da nam ona pomogne pri usavršavanju i oblikovanju svoje nutrine po uzoru na njenog Sina. Nije to prazna gesta i besadržajna formula, nego izraz našeg potpunog predanja, koje se mora opažati u svakodnevnom kršćanskom životu.

Posveta bezgrešnom Srcu Majke Božje obvezuje nas, da živimo po njenom uzoru. Mi molimo: "Budući da Ti pripadam, čuvaj me i štiti kao svoje dobro i svoje vlasništvo! " A da naš život bude sukladan ovom posvetnom predanju, moramo usvojiti duh i mišljenje Majke Božje, te se odreći životnog oblikovanja prema zemaljskim mjerilima. Kumiri našeg vremena ne

smiju ujedno biti i naši kumiri, a zakon Božji i njegovu vladavinu u svijetu moramo visoko uzdignuti.

Svjetska povijest uči: sve velike promjene na dobro ili na zlo uvijek su počele u skrovitosti jednoga srca. Stoga novi poredak, spas i ozdravljene našeg ugroženog svijeta može početi samo promjenom i popravkom srdaca. Ali pri tom moramo i možemo svi suradjivati. "Nikoga ne možemo prisiliti, da ima veliki duh, ali je svatko dužan, da ima dobro srce", rekao je Julius Langbehn, "Ne kitite sebe izvana pletenjem kose i postavljanjem zlata i sjajnim haljinama, nego (kitite) sakritoga čovjeka srca!" (I. Petr. 3, 3).

Samo je onda zemlja lijepa, kad je srce otvoreno", rekao je Göthe. Bog se uvijek obraća na naše srce, na bitnu sredinu naše egzistencije. Zato treba da je uvijek otvoreno prema njemu, jer je to uvjet, da od samog Boga bude oblikovano i upravljeno pravim putem na svim životnim područjima.

Zato ćemo obnoviti i izvršiti posvetu neokaljanom Srcu Marijinu u predanoj spremnosti službenice Gospodnje. Molimo Majku Božju, da "božansku vatru, koja plamti u njenom Srcu, užeže i u našim srcima". (Tiha molitva na blagdan Srca Marijina) Amen.

S A D R Ž A J

		Str.
1.	MARIJINO ŠTOVANJE - DANAS	1
2.	TRAŽI SE IDEALNA ŽENA	6
3.	RODOSLOVLJE	11
4.	GUBITAK SREDINE	16
5.	VRIJEME BEZ MILOSTI	22
6.	NA RASKRŠĆU	27
7.	BIJEDA NARODA	32
8.	RADOST NJEGOVIH ZAPOVIJEDI ...	38
9.	NE PODIJELJENA SLUŽBA	43
1o.	MAJKA MOJEGA GOSPODINA	48
11.	KRIST ILI MARIJA	53
12.	MARIJA - NAŠA MAJKA	59
13.	RELIGIJA NIJE SAMO HRANA ZA DJECU	64
14.	VJERA LJUDI BEZ VJERE	7o
15.	OBITELJ ODLUČUJE	75
16.	MLADEŽ U OLUJI	8o
17.	KAKO LJUDI IZBJEGAVAJU POSAO .	85
18.	MALAHIJINO ČUDO	9o
19.	TEŠKI SVAKIDAŠNJI ŽIVOT KRŠĆANA	96
2o.	O TIŠEM ŽIVOTU	1o1
21.	SAM S JEDINIM BOGOM	1o5
22.	MOBILIZIRANJE SRDACA	111

23. PRIJESTOLJE MUDROSTI 117
24. NA FRONTI 121
25. U PLESU ATOMA 126
26. JEDNA ŽENA SVLADALA STRAH . 132
27. VIŠE RADOSTI 137
28. MARIJA I TVORNICA SNOVA ... 142
29. MARIJA I KRALJICE LJEPOTE . 147
3o. STABAT MATER 152
31. SMRT U HOLLIWOODU 157
32. PRONEVJERENO NEBO 162
33. SRCE SVIJETA 167